VENETO

£ 60 -

SYMMIXIS

Seu

MISCELLANEA PHYSICARVM.

Iatricarumque Quæstionum.

AVCTORE

IOANNE STEPHANO

Iatrophysico Veneto.

Acceßerunt duo medica consilia.

AD ILLVSTRISS. ET EXCELLENTISS.

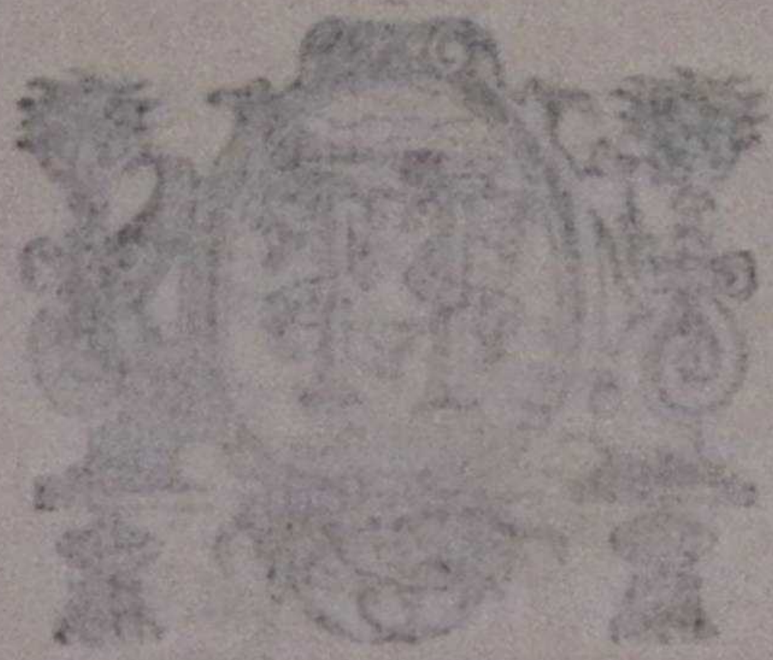
SENATOREM

IOANNEM DONATVM.

VENETIIS, Apud Bertanos, M. DC. XLII.

Superiorum permiſsu, & Priuilegio.

IOANNIS STRAUCHII

IN IOBUM

EXERCITATIONES

PHILOLOGICAE.

IOANNE STRAUCHIO

AUCTORE

MISCELLANEAE PHYSICAE

SCIL

SYNAXIS

ILLVSTRISS. ATQVE AMPLISSIMO SENATORI

IO ANNI DONATO.

CVm frequèns ipſemet mecum illud Eccleſiaſtæ animo voluerem, Sapiens in verbis producet ſeipſum, & homo prudens placebit magnatibus, *dolebam vehementiùs, & excruciabar, quòd tanti non eſſem, vt ſententiam inſpicere, & capere potis eſſem, & ſanè parum abfuit, quin cor ipſum Homeri inſtar ederem; Tandem poſt maturam contemplationem mihi veritas affulſit, & Anic. exemplo monitus Deo gratias effuai, ſapientem quippe ſemetipſum in verbis producere, qui ſapientiæ ſemina conſerens perennitatis fructum demetit, ſic enim fit, vt mortalis immortalitatem quodammodo induat, & ſeipſum producat. Quid enim medius fidius veritate conſtantius? ſapientia quid Deo ſimilius? ſcitè ſcitus ille ſenex Ethicus.* Hoc mihi maximè Philoſophia pollicetur, vt me Deo parem efficiat. Sapientia verò abſcondita, & theſaurus abſconditus, quæ vtilitas in vtriſque? (*rectè admonebat Eccleſ.*) *Ad hæc ergo animi cogitationem conuertēs vel ab ineunte ætatula ignículos bonæmentis oſtentare pro viribus conatus ſum, & lucubratiunculas edere, quibus an me produxerim (cū nullus ſim) nondū comperi. Hoc certè ſcio, me genio ſatis meo feciſſe, cui parere malui, quàm calumniantium formiaare ſycophantias; illud enim mihi planiſsimè cōſtat, nihil eſſe tàm ineptè ſcriptū, quod magni alicuius viri authoritate tueri non valeam.*

Hoc ſtudio ductus, & excitus, epiſtolare hocce exercitium coegi, & vtcunque comptulum foras in vulgus emiſi ſub tui nominis ſplendore (Senator ampliſsime) non tam vt per te ſartum, tectumque haberetur, quàm vt nomina ſoluerem. Cum enim ab hinc annos viginti iter in Galliam meditarer, & me abſterrerent viarum diſcrimina, Antonius Donatus Patruus tuus, & Senator integerrimus, vbi conſilium meum, & conditiones intellexit, tàm humaniter, & ſtudiosè me commendauit Illuſtriſs. atque Excellentiſs. Ioanni Piſauro,

qui, vt Oratorem apud Regem ageret, propediem in Galliam profecturus erat, vt non modò gratiam actutum à Domino inierim, verùm etiam ſummum, & potiſſimum locum in Aula fuerim aſſecutus. Quo officio ita ſibi me obſtrinxerat Senator optimus, vt quotidie quærerem quomodo animi gratitudinem præmeferrem, cumque nonniſi Abydena ſubirent, hac ſuſtinere tenus animi impetum oportuit. Nunc autem, (cum malim audacia q̃ ingratitudinis mihi notam inuri) arrham hanc tibi hæredi offerre viſum eſt, qui defuncti Patrui munera, mores, mẽtem ad vnguem exprimis, & effingis, qui chariſtijs delibutus humanitatem vndequaque redoles.

Eccui hanc multigenarum rerum Symmixim accommodatiùs inſcribere poteram, quàm tibi omni virtutum genere ornatiſſimo? Nouit præclaras virtutes tuas ſacroſancta hæc Reſpublica, dum te in Syriam legauit conſulari dignitate inſignitum, vt publica tractares negotia, norunt barbari Proceres, quàm generoſis moribus ſis præditus, quorum animos tibi deuinxeras, & ſingulorum amorem tibi cõciliaueras. Quibus meritis in Rep. ſummos honores indeptus es, ſimul. n. atq; in Patriam redijſti, in Rogatorum numerum corrogatus, & ad Decemuiralem dignitatem euectus fuiſti: Nunc verò Supremi Prouiſ. Aquarũ Magiſtratum geris, in quo prudentiæ tuæ ſymbola quotidie eluceſcunt. His medijs, quis non videt, te ad eas dignitates tibi viam munire, ad quas Maiores tui ſumma cum laude peruenerunt? Numeroſa enim Senatorum, Procuratorum, & Principum ſerie domus tua clareſcit, atque præfulget, quorum exemplis, (vt olim Alex. Miltiadis trophæis) excitatus ad illorum normam vitam inſtituiſti.

Nulli igitur aptiùs, ſiue authoritatem, ſiue virtutem ſpectes, opuſculum hoc committi, commendariue poterat, quàm tibi, (Senator præſtantiſsime) qui propria, & Auorum, Atauorumque gloria præcelles. Quare proximum eſt, vt Xeniolum (obſeruãtiæ, & deuotionis meæ pignus) ea animi magnitudine ſuſcipias, qua Maximi conſueuerunt obſides. Vale magnum Reip. incrementum, & me inter Charites tuas foue.

Tui obſeruantiſſimus

Ioannes Stephanus Iatrophyſicus Venetus.

AD BENEVOLVM LECTOREM
Præfatio.

SApienter, ſi quid aliud, ſummus Medicinæ Dictator Hipp. ſcripſit, improbitatem quippe ibi adeſſe non poſſe, vbi non eſt ceſſatio, otium enim, & ignauia, inquit, improbitatem quærunt, & ad eam abſtrahuntur. Vigilantia verò, & rebus intenta mens trahunt ad ſe quidquid eorum, quæ ad vitæ honeſtatem pertinent, etiam ex inutilibus, nihilque commodi adferentibus quæſtionibus, cui ſententiæ illud Eccleſiaſtici de proximo congruit. *Multam enim malitiam docuit otioſitas.* Atquè illud Menandri. *Quàm multa mortalibus otium facit mala.* Leges Lycurgi, (inquit Cicero) laboribus erudiunt iuuentutem, venando, currendo, natando, eſuriendo, ſitiendo, algendo, æſtuando. Ad labores enim (ait Patientiſs. ille) nati ſumus.

. . . . . *Si non*
Intendas animum ſtudijs, et rebus honeſtis
Inuidia, vel amore vigil torqueberis . . . Horatius.

Ad quæ ego ſæpiſſime animi cogitationem intendens vel à teneris vnguiculis, abdicato, qua potui tenus, deſidiæ torpore totum me Philoponorum ſectæ dicaui, & ad ſapientiæ ſtudium animum appuli. Neque enim me præteribat, ſcientiam origine cœleſtem humano generi ea duntaxat conditione cõceſſam fuiſſe à Dijs immortalibus, vt per vigilias, & labores ad eam pateret aditus, quos ceu cuſtodes inſtituit, quibuſcum priùs negotium eſſet habendum.

Qui cupit optatam curſu contingere metam,
Multa tulit, fecitque Puer, ſudauit, et alſit, Horatius.
Abſtinuit venere, et vino . . . . .

Deme ab Achillis hiſtoria Hectorem, & Scamandrum, ab Vlyſſis nauigatione labores, & diſcrimina, quid erit reliquum, quo iure glorientur? Platoni, & Ariſt. ſubtrahe labores poſteritatis ſtudio iuuandæ ſuſceptos, quid ſupererit, quo gloriam immortalem meteantur? At poterat Achilles magna animi ſecuritate Myrmidonibus imperitare, & amæna Theſſaliæ vireta colere, atque fruiſci. Poterat Vlyſſes ante lares apud formoſam Calipſo ceſſare. Poterat Plato apud Dionyſium, vt Ariſt. apud Alexandrum oſcitanter viuere, iugi tamen labore corpus, mentemque exercuere, vt hoc intermedio ſapientiam, atque adeò perpetuam laudem conſequerentur, Democritus hoc potiſſimùm nomine comendatur, quòd

ſciendi

ſciendi ſtudio, multos labores, & itinera ſubierit, Babylonem enim profectus eſt, perrexit in Ægyptũ, in Perſida, in Indiam, in Æthiopiam, nihilque intentatum reliquit, quod ad humanæ vitæ honeſtatem conducere iudicauit, idque per labores, & vigilias ad examen veritatis reuocauit, ob idque dictus παντόδαπος.

Horum ergo veſtigijs pro viribus inſiſtens diurna, nocturnaque manu veterum monumenta voluere non deſiti, & abditos ſenſus inueſtigare, cumque inter lectitandum plurima occurrerent, quæ mentem difficultatum inuolucris implicarent, Amicis communicanda curaui, vt eorum monitu nutans opinio certo robore rationis conſiſteret, & falſitatis nubecula veritatis ſplendore diſcuſſa perſpicuum reliquum iter relinqueret. Ecce verò dum ſitu non minùs, quàm tineis polluta, ambeſaque apographa tracto, eruditiſſima quædam *Laurentij Ragozij* epiſtolia in manus inciderunt, quæ dum iterum attento, alteque animo luſtro, mira quadam voluptate animum perfundi ſentio, elegantiæ, & doctrinæ vnione deuinctum. Quamobrem in id præcipuè incubui, vt epiſt. rimarer, & diſponerem, verùm dum id ſtudiosè efficere contendo, plurimas Amici litteras deſiderari comperio, ſimulque, dum meas repeto, vix mutilata quædam exemplaria lituris, & aſteriſcis obſita inuenire licet (neque enim germanas ab Hæredibus extorquere litteras potui, quas ſeruari in gazophilacio ſciebam) Quare cœptis deſiſtere cœpi, ac parum abfuit, quin vniuerſos labores meos Vulcano commendarem. Ecce vero, dum rem Bernardo Colle Medico doctiſſimo, & mihi ſumma neceſſitudine coniuncto enarro, animum ille ad penſum abſoluendum excitauit, vt communis Amici nomini conſulatur. Nihil intereſſe, ſi vniuerſæ non ſint in numerato, dummodo plurimæ extent, ex quibus, veluti ex vngue leo, ingenium viri, & doctrina conijci poſſit. Amicorum corrogatis ſuffragijs defectui eſſe proſpiciendum, & in vices abſentium eſſe aliorum ſufficiendas epiſtolas, ſi ſint ſub manu, vt opus in congruentem molem euadat. Manibus Amici conſulendum eſſe litterarum editione. Magno inuidentiæ ſcelere ſe ſe obſtringere, qui parcat. His ego excitus manum operi iterum admoui, ſed quæſitum ordinem inſtituere non potui & ſingula ſuis locis diſponere, ita confuſa omnia ſe ſe dedidere mihi. Inter reliquas porrò emicant Ioannis-Baptiſtæ Doleonij medici inſignis aliquot Epiſtolæ omni ſale, & venere reſperſæ, quas typis mandare licuit, vt mutuum ſtudium noſtrum conſtet, & Philia, & Ahaba, vt cum Hebræis loquar.

Teſtor autem Deum, ab Amicorum litteris me nihil delibaſſe, aut

aut superinieciſſe, ſed illibatas fuæ integritati reliquiſſe (ne quis amuſos fortè titulos, & commendationes ambitionis gratia inſinuaſſe me putet.) Cæterùm quis impudentiæ fortaſſis me inſimulabit, qui auſus ſim epiſtolas aliquot ab ineunte ætate conſcriptas balbutiente adhuc Philoſophia interſerere. Cui reſponſum oportet fructus acerbiuſculos aliquando ſapidiores eſſe, quàm impendio maturos. Ad hæc ſciat, me doctis mea non expoſuiſſe, ſed rudioribus, quibus hæc leuicula non diſplicebunt, ſcitè enim Plinius, nullus, inquit, eſt tam malus liber, quin aliqua ex parte prodeſſe videatur.

Liberè verò foras emiſi, quia non eſt ſatis, ait Manardus, libros cudere, ſed edere oportet, cum paria ſint nihil ſcribere, vel, quæ ſcripſeris, domi premere. Neque expecto ab his laboribus laudem, aut auram, ſed magis probra, & maledicta à Bauijs, & Meuijs: ſed ad hos latratus aures obturaui Sophoclis exemplo cautus, qui à liberis in ius vocatus, accuſatuſque, quòd ſenex iam veri effœtus rem domeſticam peſſimè gereret, libros è ſinu prompſit, & iudici oſtentauit, vt liberorum impudentiam iuxta, & ſuæ mentis conſtantiam præſeferret, ex quo iudex Patri cauſſam adiudicauit. Verè Plato ſcripſit, nihil ignoratione dementius, nihil inſcitius, qua tametſi vberrimè diffluo, non eſt tamen, quòd doleam, quum plurimi Bagæ, & Coræbi mecum congrediantur (ſi modò non antecedant,) &, ni fallor, illi ipſi multò magis, qui in me, meaque acerbiùs inuehuntur. Quid facias? Hæc eſt humana conditio, vt malitia probitatem, inſcitia ſapientiam veluti contraria inſequatur, proſcindat. Homine imperito nihil deterius, ait Terentius, qui niſi, quod ipſe facit, rectum putat. Habuit Virgilius ille Poetarum princeps Carbilium Pædagogum, qui librum pepigit de Virgilianis erroribus, & ego nebulonibus ſuccenſeam, obtrectatoribus? Morus ſim, ſi morer hominum impudentiam, qui, (ſi vel ſacro inuidentiæ vrantur igne,) li. 1. epiſt.

Dicar quà violens oſtrepit Auſidus,
Et quà pauper Aquæ Daunus agreſtium
Regnator populorum . . . . Horatius.

Tu lector benè vale.

CLA-

Clariſs. & Excel. Phil. & Ar. mēd. Doc. D. Ioanni Stephano integerrimo Mæcenatum Principi.

Audio mira loqui de te, Præclare Ioannes,
Tangis vtrumque polum nomine, et aſtra feris,
Stephanus vt martyr, tu ſydera cernis aperta,
Viſcera naturæ mens tua acuta videt.
Maior Ariſtotele exiſtis Platonis alumnus,
Iure tibi proprium cedit Apollo decus.
Morbo languentes reuocas ex faucibus Orci,
Te pleno ore canunt, quos medica arte iuuas.
Partus quiſque tuus medicæ, qua fungeris, artis,
Illius authorem quolibet ore vocat,
Aeternum reddes virtutis culmine nomen,
Teque immortali laude, et honore beas.

Io: Ant. Cerutus.

Errores		*Caſtigati*
Pap. 2.	in oculis	in oculos
pag. 3.	Affectione	affectioue
pag. 8	Neque alleta	neque allata
	Pulchritudines	pulchritudine
	Atq; addo	Atq; adeò
pag. 12	efficior	afficior
pag. 16	cauſa	cauſſam
pag. 18	tenuta	tenuia
pag. 19	Hoſtia	Hoſtiam
	dare vacuum	dari vacuum
	cum atri	cum aeri
pag. 20	transfers iterū. Vale.	transfer. Iterū vale.
pag. 28	velle videtur	velle videntur
	Adurantes interius	adurentes interiùs
pag. 37.	ad ſentiendum	Adſentiendum
	difficultatis	difficultates.
pag. 38	Vale prideæ	vale pridie
pag. 40	Elephatiaſi	Elephantiaſi
pag. 45	vidreta	vepreta
pag. 47	pæna morris	Pœnam mortis
	Sic reſpeto	Si Creſpeto
	diſtincti	diſtineri
pag. 48	contria	contraria
pag. 33	Arctes	Artes
pag. 55	Philoſofo	Philoſopho
pag 66	Qui alter	Qui aliter
	Philoſofo	Philoſopho
pag. 67	(quas nempe	(quòd nempe
pag. 70	miſi	niſi
pag. 72	munent	manent
pag. 73	Non res vt exiſtens	nam res vt exiſtens:
pag. 75	ex D. Thomæ	ex D. Thoma
pag. 95	dubitabat	habitabat
	Tales	Talis
	gilidoſue	egelidosve
pag. 109	max mes	maximas
	eſſequam plurimus	eſſe quàm plurimos.
pag. 110	larctis	lacertis
pag. 115	re ceptis	præceptis

SYMMI.

SYMMIXIS

Seu

MISCELLANEA PHYSICARVM

Iatricarumq; Quæstionum.

HIPPOLYTO OBICIO MEDICO,

Et Philosopho Ferrariensi

IOANNES STEPHANVS

δυπράττειν καὶ ὑγαίνειν.

ARGVMENTVM.

Reijcitur Sanctorij, atq; Obicij de Amore sententia: Illius, quòd sit species humanæ stultitiæ : Huius, quòd sit naturalis inclinatio.

VAetua sit aduersùs Sanctorium virum præclarissimum opinio (Obici doctissime) satis, superque percepi, quapropter missis cæteris, vtpote satis claris, & testatis ad amorem, vt iucundam, & planè diuinam rem (in quo enim consistit felicitas, & beatitudo separatorum animorum, nisi in amore?) orationem meam dirigam, quando per te mihi integrum, imò verò imperatum. Libr. de multiplici abusu in medicina. Epist. ad Sanctoriũ.

Quid de amore perperam, aut benè Sanctorius senserit, non absque admiratione intellexi, quapropter veterum Philosophorum, meamq; de amore sententiam in medium allatam volo, non sanè vt inter doctissimos, & sapientissimos viros sapere videar velle studio laudis ductus, sed vt mandatis auscultem tuis, vir præstantissime, atque obtemperem.

Plato amorem (quem Græci ἔρωτα nuncupant) finit perfruendæ pulchritudinis desiderium: Plotinus actum animæ bonum desiderantis: Theophrastus Arist. discipulus, & consanguineus animi concupi-

scentiam, quæ celerem habet ingreßum, tardum verò regreßum. Hinc colligere est aduersùs Sanctorium, ad amoris procreationem sat esse rem pulchram semel inspexisse, ac idolum, exuuiasque pulchritudinis memoria collocasse: Amorem verò magis, minùsve in dies succrescere, atque vires acquirere, prout homines magis, aut minùs oblectantis simulachri præsentiam exigunt, ac eorum animi huic importunè obsequuntur, eamdemque effectant formam. Quod etiam pulchrè Comædiographus Vates Hetruscus.

E tanto forte amore,
Quanto dai nostri cor forza riceue.

Miserum ergo, & insanum haud malè asseuerat consuetudine effici Sanctorius (si loquamur de interna animorum consuetudine cogitatione comparata, non de externa corporum.) Neque omnino diffiteor, longa consuetudine sanum amorem conciliari posse, vt Arist. ix. Ethic. potissimùm verò inter deformes, nam morum, & animorum similitudo, quam parere consueuit mutua consuetudo, quæque à simili proficiscitur temperamento (siquidem corporis temperiem animi mores sequuntur, ac propendent, vt Galenus) plurimum ad hunc effectum pariendum conducit, cum maximè nulla alia intercedat caussa. Præterea ad amorem aucupandum nequicquam præcepta traderentur, nam cum volunt fixum, intentumque obtutum in oculis Amasiæ conuerti, radiorumque luminum mutuo cum conamine occursum in congruo interstitio, firmamque immobilemque imaginationem haberi, subinde inferunt, hæc omnia non nisi quadam consuetudine ritè fieri posse. Apuleius ad meas partes. Tui oculi per meos oculos sæpenumero ad intima delapsi acerrimum meis medullis commouent incendium. *Hinc constare puto, consuetudinem aliquando desiderari ad amoris partum, cum non ita momento animi ad amandum omnes parentur. Sunt tamen nonnulli opportuniores. Hinc Virg.*

Egloga oct. Vt vidi, vt perij, vt me malus abstulit error.

Porrò vt Homo sensu, & ratione donatur, ita vtrique data sunt pabula, & fomenta, quibus alliciantur, & oblectentur, quin additi illices, & stimuli ad ipsa cognoscenda, & prosequenda; Id quod subolfacientes Philosophi duplicem fecerunt Amorem, vnum, qui rationi, alterum, qui sensui præesset, illum ad diuinæ lucis, solidæque Philosophiæ contemplationem, ad puram, castamque vitam vsque aspirantem, ac promouentem, hunc Veneris esse stimulum, qui, vbi procax, petulansque proiectis habenis, ac deuorato pudore exorbitat, infra hominis speciem ipsum hominem deijcit, & ad insanas, damnatasque cupidines impellit, adigitque. Hunc fortassis amorem definire

voluit

voluit Sanctorius, cum dixit, esse speciem humanæ stultitiæ. etc.

Quod verò ad tuam, vir sapientissime, opinionem, nimirum amorem esse naturalem inclinationem, vt exemplo ex sacris paginis affers, non possum, quin reclamem, nam reuera amor est voluntarium pathos, affectione ad rem cognitam, vtpote bonam, et conuenientem, siue beneuolentia rei, qua gaudemus, vt ait Fracastorius; Quòd si rem illam in nostram voluptatem vertamus, non amor amplius, sed libido est; Amor enim omnis perse purus est, nihilque aliud vult, nisi vt benè sit illi rei; quem amorem non solus homo, sed cætera animalia habent, quibus phantasia, et memoria insunt. At verò (vt ad rem nostram sermo conuertatur) si naturalis inclinatio esset amor, homines peræquè mulieres adamarent, non hanc amore, illam odio plusquàm Vatiniano prosequerentur.

Ad hoc, natura fixa, et mutari nescia, quam igitur modò diligo Puellam, amodò odisse nequeo, falsum.

Præterea facilè philtris ab Amata gratiam iniret misellus Amans, si naturalis præesset inclinatio, et pondus, atqui non potest, quia voluntas libera.

Potest quidem Magus, immo Medicus efficere, vt amemus exhibito Satyrio, aut cantharidibus, genita scil. amoris materiali causa, aut excitata, non propterea definitè hanc, aut illam, neque efficiet, vt redamemur. Accedat, desiderium, proinde amorem, vt Musæus, et Diogenianus affirmant, præcedi à vera rei cognitione, qua de re doctissimè scripsit Valeriola, idem autem de naturali inclinatione asserere, nefas. Hinc D. Augustinus, amari non nisi nota possunt. *iuxtà illud.* Lib. 2. obseruationum.

Ignoti nulla cupido.

Scio esse quosdam amores, et odia, quæ cum non pendeant à certa causa, in naturalem inclinationem referuntur.

Non amo te Sabadi, nec possum dicere quare, Martialis.
Hoc tantùm possum dicere, non amo te.

Scio inquam, quibusdam videri naturales inclinationes, mihi verò non videri, sed potiùs animorum sympathiam, aut antipathiam, siue cum Platone similem, aut absimilem Genium, similium, aut dissimilium astrorum genituræ dominorum sobolem. Referunt in facie Darij tantum gratiæ, et venustatis infuisse, vt non modo suis, verùm etiam exteris, et hostibus gratus fuerit. Ecce inclinationis causa. Sileo Alcibiadem Athenientibus adeò charum, et amatum, cui forsan, vt cum Hebræis loquar, assibilabat Annabel.

Quod autem dicitur de Adamo, et Heua, crediderim, amorem illum, et desiderium congressus momentò excitum fuisse effectum singu-

laris, et extraordinariæ Dei prouidentiæ, vt inde propago, et Soboles citiùs in hoc mundo, quam ab vno deriuari voluit Deus, vt maior esset hominum felicitas, mutui amoris copulatione resurgens, Notũ autem est, quantum sanguinis coniunctio valeat, et storgæ naturales vehementissimi sunt amoris impetus. Neque inficior (ne hoc mihi obijciatur) congressum masculi, et fœminæ esse connaturalem, qui tamen fieri potest absque amore, non enim qui congreditur semper amore illectus, sed interdum pudendorum titillatione fœtificilenitoris copia, aut qualitate effecta. Sed hæc hactenus, ne noctuas Athenas. Vale Kal. Sept. M. DC. XIX.

HIPPOLYTVS OBICIVS

IOANNI STEPHANO MEDICO, Et Philosopho eruditissimo S. P. D.

ARGVMENTVM.

Obicius sententiam suam de amore validis rationibus tueri nititur.

QVæ de ineptijs Sanctorij Sanctorij sentis, tua ex epistola percepi, quas tanquam lippis, et Tonsoribus notas omisisti, cum eius solùm de Amore opinionem ponderare volueris, quam, ità viuam, perbellè reiecisti.

Cæterùm, etsi mea pariter de amore definitio a tua distare videatur, altera tamen alteri nec obstat, nec contraria censenda est; etenim eadem de re diuersæ pro considerationis diuersitate dari possunt definitiones. Quapropter dixi ego, amorem esse quandam naturalem inclinationem, qua mas appetit fœminam, quia species respexi, tu voluntarium pathos, quia indiuiduum: et quamuis exempla à me adducta sint particularia, quibus tua aptari potest definitio, non tamen volui definitionem meam allatam ad indiuida referri, verum ad speciem: licèt Adam ea, quam dixi, inclinatione Euam adamaret, quæ tunc, cum in rerum natura sola, quasi species, vnà et indiuiduum habenda erat; illo enim tempore fieri poterat propositio conuertibilis de Muliere, et Eua: Nam Mulier Eua erat, Euaque Mulier: hoc idem de Mare dici poterat: Nec, quod asseris, mea ex definitione sequi posset, vt scilicet

cet homines suæ speciei fœminas peræquè adamarent, quandoquidem homo, natura scire cupit, nec tamen omnes scientias, artesque peræquè desiderat, verum hanc, vel illam eligit: sic quadam naturali inclinatione fœminam appetit, qua propensione eligit hanc, & non illam; secùs nihil interesset inter bruta, & hominem: tametsi non omnino negarem inter bruta, quodammodò hanc fieri posse electionem. Cæcus à Natiuitate fœminam appetit, nonnè hæc naturalis est propensio? libenter enim fœminas tangit, & audit, ipsisque adhæret: Est fortè Cæci amor pulchri desiderium? non re vera, si, quod pulchrum est, ignoret: igitur fœminarum natura ipsi inest desiderium, non Timocliæ Thebanæ, non Pollæ Argentariæ, non huius, non illius: licèt Puellas libenter tangat, audiatque, ipsisque (vt dixi) adhæreat: At tactus indè, vel auditus, vel vtriusque medio impulsus hanc, vel illam amare eligit: Odio igitur hanc habere, illam adamare, est quidem voluntarius animi motus, siue passio, vel desiderium, seu dicas, voluntarium pathos, (vt tu ais) fœminam autem appetere, & amare, naturalis propensio; nec homo ob pudendorum titillationem seminis copia, vel qualitate obortam principaliter appetit, vel cupit cùm fœmina coire, sed naturali præcipuè propensione congressum cum ipsa habere cupit, qua inclinatione amota, satis esset pro naturæ stimulo seminis fieri iaculationem: Quod de Diogene, tanquam de homine; qui naturali inclinationi fortiter restitit, fertur.

His satis constare arbitror nullum inconueniens sequi posse, si à tua diuersam attulerim definitionem, si ego speciem, tu individuum respexeris: nec his duabus Platonis altera repugnat, quem prorsus finem spectare, est certum, cùm dicat amorem perfruendæ pulchritudinis esse desiderium idem de Plotini altera asßero: tametsi neutra mihi probetur: nàm non semper, quod pulchrum est, desideramus, verùm sæpissimè, quod deforme, nobisque pulchrum videtur, licèt respectiuè sit tale, quale mente concepimus: Vndè melius, si dicatur, amorem pulchri esse concupiscentiam, vel illius, quod pulchrum videtur: perrarò enim, quinimò rarissimè, quod absolutè pulchrum est reperitur: quo fit, vt sæpissimè, quod tale nobis videtur, cum tale non sit, ametur.

Naturam fixam, mutarique nesciam in abstracto concedo, non autem in concreto; seu de natura naturante sit sermo, & non de natura naturata.

Vtinam, suauissime Ioannes, philtris cogi non possent hominum animi ad hanc, vel illam amandam: fieri quidem potest, quod mille experimentis iamdiù id comprobatum habemus, licèt voluntas libera sit, Deo tamen permittente, multa fieri possunt, quæ homines cogunt, eorumque

rumque voluntatem immutant : de quâ re ad Leonardum Miliarium Bellunensem diebus elapsis cumulatè scripsi : Satyrium verò, atque Cantharides non sunt, vt forsan putas, de genere Philtrorum, licèt Venerem excitandi vim haberent ; Amorem præterea præcedi à vera rei cognitione, est quidem verum, quod quoque de naturali inclinatione asserere oportet, secùsque dicere nefas est, quo rogo modo mas fœminam appeteret, si ipsam nunquam vidisset, aut prorsus ignorasset ? faciamus, Infantem inter homines oriri, atque educari, ipsumque ineunte ætate, æternùmque credere Mares dumtaxat in rerum natura reperiri, ortumque hominum ignoraret, qua amabò via fœminas adamabit, quas prorsùs nescit ? igitur in naturali inclinatione rei cognitionem præcedere est opus. Ad hæc omnes homines, vt anteà dixi, natura scire desiderant : Homo exemplo artem scribendi scire cupit, nisi ipsam inter homines reperiri intellexisset, non desiderasset. In insula Hispaniola, aliisque Indiæ locis ars scribendi olim incognita omnino fuit, forsàn gentes illæ hanc scribendi artem scire desiderarunt ? Absit : his ergo constat, naturalem inclinationem præcedi à vera rei cognitione.

Nec prodigiosum puto amare, quod visum non est, quia ex fama mente simulachrum pulcherrimum fingere possumus. Quinimò vita, moribus, sapientiaque alicuius auditis, ipsum amare non est prodigiosum, qua ratione Cæci hanc potiùs, quàm illam eligunt : plures ego diligo viros, quos nunquam vidi, quorum fama, ex scriptis ad ipsos amandum sum excitatus.

Quod sympathiæ, antipathiæque ope, seu Platonis more similitudine, vel dissimilitudine Genij quisque hominem vel amare, vel odio habere possit, non est verendum, cùm res per se clarissima sit. De Darij, & Alcibiadis gratia, et venustate nil aliud dico, cùm ad rei nostræ probationem, aut improbationem eorum pulchritudo nihil conducat. De Adamo, et Eua iam, quod satis est, supra dixi, veluti de his; quæ ad seminis copiam, et qualitatem, seu titillationem pudendorum spectant. Hæc, pro dubiorum circa definitionem de amore à me in Epistola ad Sanctorium scripta tuorum solutione sufficere sum arbitratus. Vale. Belluni quarto Idus Sept. M. DC. XIX.

HIP-

HIPPOLYTO OBICIO MEDICO, Ac Philosopho Præstantissimo

IOANNES STEPHANVS S. P. D.

ARGVMENTVM.

Obicij opinio contrarijs rationibus prorsus refellitur.

NVperrimè cum Amicorum meorum retractarem epistolas, in manus inciderunt doctissimæ literæ tuæ, quas cum iterum non sine summa delectatione legerem, & acriùs in quædam, quæ asterisco adnotaram loca animum intenderem, in meam crucem plurimarum difficultatum crabrones excitaui, quæ me transuersum agunt, sollicitumque tenent, ac dum animi pendeo, tibine detectas faciam, an muto silentio obruam, tuæ singularis doctrinæ præstantia, quam admiror, & suspicio, ingenij tui præsens solertia, ac præclaræ humanitatis magnitudo in mentem venerunt, quibus ego fretus non potui, quin meam hinc, atque hinc difficultatum turbine exagitatam scapham ad te sacrum Musarum Parentem, veluti ad tranquillitatis vadum appellerem. Idque eò libentiùs feci quòd abs te primùm difflati venti, & emissi. Verùm sic habeas, velim, me (tuum testor Apollinem) haud contradictionis, sed veritatis studio indagandæ impulsum ad te confugisse, cum norim, penes te esse, maris fluctuantis æstus, & reciprocationes compescere, & pulsa falsitatis caligine veritatis fulgorem palam facere. Aequi igitur, bonique facias, & æstuantem mentem libenter sistas in portu.

De amoris natura aduersùs Sanctorium disserebamus, ac vt fanaticam eius de amore finitionem refelleres, naturalem adiecisti esse inclinationem. Ego verò, qui video naturalem inclinationem tam longo interuallo dissitam esse, vt amorem non nisi confusè, &, vt ait Themistius, de longinquo conniueat, tantùm abest, vt clarè, presèque definiat, in discrimen reuocans quæ ponebas, rationum momenat, non sponte, sed inuitus, quia a te velim esse, & tua sequi vestigia, remitor. Atque in primis Gal. auctoritatem (talibus enim opus est tormentis) aduersùs rationum tuarum robur adduco.

Amor, inquit, aut est iudicium, aut iudicijs succedit, seu motus quidam est concupiscibilis facultatis. Eodem modo ira aut iudi- Libro 4. de Decr.

cium

Hipp. & Plat. c.1. aduersus chrysippũ

cium est, aut irrationalis quidam affectus, qui iudicium sequitur? *Hinc constare puto, amoris rationẽ absque desiderio stare non posse, vt neque hoc absque iudicio, siue opinione. Apud Platonem Pausanias dicebat, Comitem amoris esse cupidinem. Qua ratione Arist quoque,*

Eth.lib.9. cap.5.

neminem scil. amare, nisi delectatus fuerit forma, qui verò gaudet forma, non continuò ad amare, sed cum absentem desiderat, præsentiamq; affectat; Sed audio te, speciem respexisse, non indiuiduum. Credo vtiq;. Atqui hoc emisso iaculo omnem difficultatem eludis, non eluis; enim verò quæ primò attribuuntur speciei affectiones, eædem rursus congruunt singulis, quamobrem, vt mihi videre est, cynosuram non attingis. Neque alleta exempla mihi videntur efficere, quod optas, siquidem sciendi desiderium acceptum ferendum est voluntati potiùs, quàm naturali inclinationi; Atque licèt insitum habeamus principium scientias appetendi, vtpote nostri perfectionẽm intellectus, attamen pro corporis temperamento voluntas (alioquin libera) propendet, eligitque, cuius est eligere, non alterius facultatis. Obijcis. Cæcus ex vtero matris fœminas appetitne illarum pulchritudines illectus? Respondeo, effici. Amans enim delectabile, atque addò pulchrum appetit. Verùm ais, nunquam pulchritudinem nouit. Qui scis? Respondeo pulchritudinem Galeno in membrorum congruentia consistere, vt Aristoteli,

in Eth. in Aph.

Hipp. in corporis magnitudine, quare alio sensu quàm oculis percipi potest pulchritudo, cum sit commune sensile: Quin ex Platone addo, pulchritudinem esse gratiam, quæ animam per mentem, oculum, & auditum mouet, allicitque. Non me fugit tamen, Arist. dixis-

9. Eth. cap.12.

se, aspectum adamantibus esse amabilissimùm, atque per hunc potissimùm oriri amorem. Turpia nonnunquam nos deperire sedulò subijcis. Esto. Sed qui diligit propter morum, aut animorum fortassis similitudinem, quæ comparem sequitur temperiem, pulchra esse opinatur, quæ ratione Empedocles retulit. Simile similis ducitur appetitu.

8. Ethic. cap.2. Dial. de Sancto.

Nihil verò refert, reuerane pulchra sint, an falsò, nãque Philosophus ait, amare quemque non id, quod est sibi bonum, sed quod apparet. Et Plato. Amant singuli, quæ bona putant, pulchra, & iusta, contraria odio habent.

Quæ verò de natura naturante (vtor Philosophicæ militiæ castrensibus vocabulis) & de natura naturata obtruduntur, libenter non admitto, enimverò saxum natura deorsum tendit, quod si centies millies sursum proijcias, nunquam eò discet ascendere. Naturam verò naturantem, quod renuis, pro varijs circumstantijs mutari contendo.

Comminatus fuerat Deus Niniuitas perdere, & quoniam pœnitentia ducti redeunt ad frugem, pepercit, non perdidit. Fecerat hominem

ad

ad imaginem, & similitudinem sui, & quia benè monenti non paruit, pœnituit facti. Ecce igitur, vt Natura naturans mutatur, sed sine mutatione sui, vt inquit D. Ambrosius, (ego Deus, et non mutor) si modò conflat, naturam naturatam esse ordinariam Dei prouidentiam, quam Physici fatum vocant, Platonici Adrastiam Parcarum matrem, & naturam naturantem esse extraordinariam Dei prouidentiam, quam vocant Platonici fortunam.

Porrò naturalem inclinationem, quò propendeat, certò cognoscere, tua cum pace dixerim, non capio. Quia enim Brassica naturali inclinatione salsum succum, canna, quæ saccharum fert, dulcem, Absynthium, & Colocynthis amarum appetunt, qua caussa Plantas animalia esse, credidit Plato, iucunda enim prosequuntur, & auersantur contraria. An quia propendent, cognoscunt? Minime puto. Apud Philosophos geminum inuenimus appetitum, naturalem vnum, alterum animalem, ille etiamnum inanimatis communis est; hic vt rei cognitionem sequitur, ita Animalium peculiaris est, et quisquis naturalem inclinationem appellarit, errabit. Vide igitur, doctissime Medicorum, vt omnia sunt lubrica.

Superest, vt de Philtris meam aperiam sententiam; audio enim te obmixè affirmantem philtris certum amorem conciliari posse, quantumuis nulla intercedat aptitudo. Paucis accipito. Est amor voluntarium pathos, ideòque à Platone voluntaria mors dicitur, & glycypieron Orpheo auctore: vellent enim amantes esse, & viuere in Amata, atque congressu viri, vt testatur Aristophanes, atqui potentia voluntatis est indistincta, possumus enim velle, nolle, & iudicium suspendere, & e duobus propositis vnum ad vsum deligere, actus verò determinatus. Potentia tota a Deo, actus est noster, accepit enim animus à suo Creatore vim illam volendi, nolendi, at habet à se, quòd definitè velit hoc, aut nolit, qui est secundus, et verus actus voluntatis, ergo libera est in nobis voluntas, viuendi summa libertas, quam nemo præter supremum illum rerum Satorem, Deum Deorum, vt cum Platone loquar, potest dirimere, nedum adimere. Quomodò igitur magicis philtris cogi potest voluntas, & sua spoliari natura? Mitto Arist. & Platonem, quorum alter in Ethicis, nos esse dominos nostrarum actionum à principio vsq; ad finem, alter in Philosopho animæ rationalis naturã, quatenus intellectum participat, eatenus esse suæ actionis dominam confessus est.

Neque inficior tamen multis artibus Puellam reddi posse amantem. sed efficaciter nego definitè tui, aut illius amantẽ. Sapienter Plato, si quod aliud, de amore verba faciens. Non enim vi patitur, si quid patitur, nam violentia non tangit amorem, neque vi facit, si quid facit, quisque enim amore in singulis paret. *At hæc Philoso-* in Conuiuio.

1. Eth. *phus*. Qui agit aliquid coacte, non sponte, tristatur cum illo; *sed vnicuique est delectabile, quod amat, eodem teste, ergo aliena necessitas ab amore*. *Requiritur animorum consensus, vt voluptas, amoris præmium, percipiatur*.

Cæterùm quid moror, cum à me sit Medicorum, imò sapientium Princeps Galenus, cuius authoritas mihi est instar mille. *Audi, quàm facilè Philtra demoliatur eius sambuca.* Porrò Philtrorum, ἀγωγίμων ὀνειροπομπῶν καὶ μισήθρων vocatorum (de industria enim illorum nomina recensui) planè nec si abundè essem expertus, mentionem facere in animum inducerem, sicut nec lethalium medicamentorum, aut, vt ipsi vocant, πάτοποιῶν. Nam illa sanè ridicula sunt, constringere, ac vincire aduersarios, vt in iudicio nihil possint loqui, aut grauidæ aborsum afferre, aut ne cõcipiant, deinceps conficere, & quæcumque eius sunt generis. Cæterùm pleraque, vel antequàm facias periculum, scire licet esse impossibilia, quædam verò possibilia, at vitæ mortalium noxia. *Hactenus Galenus, quæ si recto iudicio subducantur, cui dubium est, philtra esse in illorum numero, quæ ludicra, et impossibilia planè sunt*. *Apage igitur magica philtra, quia sunt vana, fallacia, ridicula, quæ furorem potiùs, quam amorem pariunt*. *Arist. refert, mulierem quandam poculum exhibuisse cuidam amatorium, deinde eo poculo hominem mortuum concidisse, eam verò mulierem in Areopagum confugisse, quam præsentem non alia de causa liberarunt, quàm quòd non id præuidens effecisset. Eodem modo Cæsonia Caligulam, Lucretium Poetam vxor Lucilla interemit, vt quidam ita testatur*. Liuia virum suum interfecit, quia nimis odit, Lucilla suum, quem nimis amauit: Illa sponte misceit aconitum, Lucilla decepta furorem propinauit pro amoris poculo. *Neque absimili modo Cornelius Gallus, et Eucullus e medio sublati fuerunt*. *Huc accedit Ouidianum apophtegma*:

Lib. 10. de Simpl. med. facult. c. 1. contra Xenocratem.

Nec data profuerunt fallacia philtra Puellis,
Philtra nocent animis, vimque furoris habent.

Vera ergo philtra sunto duntaxat, Aurum, affabilitas, facundia, similitudo, formositas. Quicunque aurum personatum amoris vinculum appellauit, quantum in agendis habeat virium, intellexit. Iuppiter ipse per aureum impluuium in sinum Danaes descendit. Casta certè illa est, quam nemo sollicitauit auro. Vlisses cunctis Puellis gratus, et dilectus erat, attamen:

Non formosus erat, sed erat facundus Vlisses.

Affabilitatem Græci φιλίας nomine exprimunt, vt significent solos affabiles esse amabiles. Ficinus præter Platonem, et Arist. affirmat, morum, et animorum similitudinem, quam finit naturam quandam

in plu-

in pluribus eandem, in primis amorem parere. Pulchritudinem verò maximè omnium amabilem, Plato dixit. Olympiæ cum renunciaretur, Philippum ab Inda quadam fuisse ineficatum, & philtro veluti laqueo irretitum, iussit illam ad se adduci, quam cum videret super omnes formosam, ecce philtron, inquit. Concludamus igitur cum summo amoris Magistro.

Ergo quisquis opem nostra tibi poscis ab arte
Deme veneficijs, carminibusque fidem.
Sit procul omne nefas, vt ameris, amabilis esto.

Hæc sunt, sapientissime Vir, quæ me transuersum egerunt & à tua sententia alienum. Si liberè expatiatus sum, ignosce, & Philosophicæ libertati aliquid condona, nuda enim fingitur Philosophia non tam veritatis, quàm libertatis caussa. Vale. Idib. Nouemb. M. DC. XIX.

IOANNI STEPHANO MEDICO,
Et Philosopho elegantissimo

LAVRENTIVS RAGOZIVS S. P. D.

ARGVMENTVM.

Captata occasione inuitat ad mutuæ scriptionis exercitium.

IAm diu ad te scripturio. Obicius noster vir Excellentissimus ostendit mihi litteras tuas latinè, & purè loquentes, humanitatis sale sparsas, & nõ vulgaris doctrinæ notis insignes. Exinde ad meum in te amorem magnus cumulus accessit, quem cupiebam tibi non ignotum esse. Nec tamen audebam inanibus litteris obstrepere, & mearum nugarum veluti remora tuorum studiorum cursum retardare. Verùm hodie ab Excellentissimo Bernardo Colle consanguineo meo Epistolium Venetijs accepi cum tribus his, quæ ad te perferenda curem, vehementer rogat. Non mediocrem voluptatem oepi ex oblato ad te scribẽdi argumento. Statim calamum arripui, quidquid in buccam venit, vt vides, exaraui. Si rescribere velis, & litteras ad me mittere, mittam libentissimè cum meis per tabellarium singulis hebdomadis. Gratissimũ etiam mihi feceris, si quid ex Philosophia in medium dubitando proposueris, non quòd me eum esse existimem, qui Mineruam doceam, sed quòd tarditas ingenij mei exercitatione indigeat. Multijuga eruditione vir es, & omnifaria, si quis alius, lectione, & qui suauitatis, & Philosophiæ omnis venus appellari possis, proin quod scribas, tibi semper erit, & cuncta auidissimè

legam, vt mœstitiam, qua visendis ægrotis efficior, tuæ elegantissimæ scriptionis expectata lectio expectoret. Vale, & qui te amat, redama, Patri tuo viro optimo a me salutem plurimam. IIII Idus Ianuarij M. DC. XX.

IOANNI STEPHANO MEDICO, Et Philosopho elegantiori

LAVRENTIVS RAGOZIVS S. P. D.

ARGVMENTVM.

Probat sententiam de Amore, suamque de Philtris reponit.

Disquisit. Mag. li. 3. p. 1. q. 3. sect. 2.

PLacent mihi rationes tuæ contra Hippolyti Oblicij Excellentissimi viri de amore decreta. De philtris sentio cum Martino Del Rio, nullius voluntatem his cogi ad quem non vult, amandum, sed posse imaginationem perturbari, humores concitari, & totum corpus interiùs quasi accendi ita, vt quispiam dæmone variis tentationum illecebris, & illecebris certante, æstro quodam veneris vexetur, & sic vehementi inflammetur desiderio se se cum aliquo in genere miscendi. Quòd si tunc temporis maleficus amator superveniat, & artibus, quibus solent irretiri mulierculæ, mulierculam vrgeat, vel dæmon de illo vno tam assiduè memoriam & phantasiam mulierculæ moueat, exhibendo speciem circumstantiarum, propter quas amore dignus, et subtrahendo eas, propter quas indignus videatur, vt in nassam præda cadat, facile fieri. Hanc sententiam probat Martinus ratione, exemplis, et auctoritate, quæ missa facio, ne aliarum auium plumis, Æsopicæ instar corniculæ, conuestiar. Philtra mihi non ludicra sunt, et impossibilia, sed possibilia, vitæ tamen mortalium noxia, quia sunt venena, vt auri, lacertæque cerebrum, menstruus meretricis sanguis, stincus, hippomanes,

Libro de subtilitate.

quæ edenda venefica præbent, sunt tamen et alia philtra, quæ non edantur, inquit Cardanus, plerumque à mortuorum vestibus, candelis, mensuris, acubus desumpta. Galeno quidem moyes non nouerit, ludicra fuerunt philtra, qualia illa, vincire aduersarios, vt in iudicio nihil possint

10. simplicium 1.

Logui, aut grauidæ abortum afferre; aut re concepta deinceps efficere, et cætera de genere horum, quæ tamen nimis seriò, atque frequenter fiunt. In maleficorum apprehensione in ici primùm obseruandum esse Petrus Gregorius Tolosas censet, ne Rei domum iterum ingrediantur, taciturnitatis medicamentum desumpturi. Hoc enim grauiti quoslibet vel sanissimos cruciatus spartana fortitudine perferunt. Id componunt

13. d Rep. cap. 30.

ex

ex corde (horresco referens) vel alijs membris, sacro lauacro non abluti infantuli, vi necati, & redacti in puluerem, quem corpori inspergunt, vel occultant. Concionator quidam ex prædicatorum societate, quod se puerum vidisse testatur Illustrissimus Cardinalis Robertus Bellarminus, in monte pulitiano Quadragesima cùm vellet concionari, loqui non potuit. Accidit hoc bis, & ter, perspicienſque non secundùm naturam, sed trans naturam esse, in cõcione tantùm sibi vocem præcludi, votum Diuæ Agneti vouit, cui locus dicatus erat, inuenitque maleficij signa in suggestu, capillos inter se colligatos, & alia huiusmodi: illa combussit, & voce recepta concionatus est. Cur etiam in iudicio aduersarius à Dæmone rogato magi vinciri nequeat, vt nihil affari omnino possit? Abortum & sterilitatem induci maleficijs, Ioannes Niderius memorabili euincit historia: in oppido scilicet Boltingen Kausanensis Diœcesis eximium quendam maleficum, Stadelein nomine à loci iudice captum, fassum fuisse se in quadam domo in fœmellæ vtero septem infantes per multos annos abortione necasse, & per totidem annos, omnes fœti pecoris fœtus in eadem domo antequàm in lucem ederentur, in matrum aluis se abortu interfecisse, posita sub ostij domus limine lacerta, qua amota fœcunditatem inquilinis quasi postliminio reuersuram: cùm autem animalculum illud sub limine quæreretur, nec inueniretur, quia fortasse in puluerem salutum esset, puluerem desubter positum aspartatum, & eodem anno vxorem, & pecora fœcundatas. Hæc Galeni loco à te allato obijcere Obicius vir præstantissimus potest. Vale, meque, vt facis, ama. vij. kal. Quintil. M.DC.XXI. Belluni.

Lib. vlt. Formicarij.

IOANNI STEPHANO
Medico Eruditissimo.

LAVRENS RAGOZIVS. S. P. D.

ARGVMENTVM.

Quibusdam dubijs, quæ desiderantur, respondet; mentem scilicet humanam esse immortalem, & si foret organica cum Huarte. Non censendum esse dæmoniacum, qui cum quia externo idiomate loquitur. Verbis, & characteribus nullam efficiendi vim inesse secundum naturam. Lamiarum iactantiam non omnino esse vanam. Hecticos posse restitui, ni sint tabidi. Grammatici superbi. Sapientes cur verecundia maximè afficiantur. Cur ijdem plerumque

que stultos filios suscipiant. Cur hominum liberi figura, & aspectu alienos aliquando referant, reliqua Animalia fœtus sibi simillimos semper pariant. Cur mulieres, quæ ex veritо concubitu concipiunt, difficulter abortiunt. Lunam propria, sed exigua, luce non destitui. Quomodo vacuum, quod non est, efficiat.

HOrtus meus, præ hyemis sæuitia fructus ægrè tulit, & insuaues, quos tamèn ad te misi, vt tuis suauissimis permutarem, sicuti dicto citiùs mihi contigit. Nè graueris philologum detegi; nomen enim philologiæ tàm latè patet, vt omnes laudandas artes, & scientias complectatur. Philologus Athenæus est, Plutarcus, Galenus, & quicumque scientiarum vtile cùm dulci eloquentia, non barbarè commiscent.

Intellectum, potentiam organicam esse, certumque qualitatum concentum ad benè agendum, & ad permansionem in corpore desiderare, nec tamen subire mortem tibi assentior propter eas, quas attulisti, ra-
c.6.& 7. *tiones fusiùs allatas ***. Mercatus non subsannat Galeni doctrinã, sed cũ malè à plerisque intellectũ esse censet, explicat ergo, & in suam sententiam trahit. Assecla Arist. est, intellectum inorganicum statuens,*
1.de part. anim. c.3. *& agere per solam ad Phantasmata conuersionem; & primis qualitatibus non obnoxium. Arist. vagus, & ambiguus non est, sed sibi constat; Sententia Arist. hæc est, non totam animam rationalem, sed partem duntaxat, mentem scilicet, siue intellectum immortalem esse. Antiqui Philosophi, sicut Petronianus ille Trimalchio vxori, tribuebant omnia materiæ: Arist. addidit efficiens. Hæc duo principia æqualiter voluit se habere.*

Tibullus lib.4. Iusta pari premitur veluti cum pondere Libra
Prona nec hac plùs parte sedet, nec surget ab illa.

Sed maiorem vim debuit efficienti tribuere, quoniam aliquæ formæ; quamuis accidentales non conseruantur in subiecto, sed à præsentia efficientis, vt lumen à præsentia solis. Cognouit Arist. vegetalem animam sine sensuali, & rationali esse, rationalem in mortalibus nunquam esse sine alijs duabus, vt Aeneas nunquam sine Achate in Virg. Putauit hoc à materia proficisci, non ab efficiente, cùmque vegetalem, et sensitiuam materiales esse non ignoraret, rationalem etiam illis superuenientem materialem esse existimauit.

Sed si nos dicimus, efficiens esse maioris virtutis, quàm materia in naturalibus, sequetur necessariò, si efficiens supernaturale accipiamus, illud multò etiam maioris virtutis fore. Cùm Deus sis huiusmodi efficiens, nihil prohibet humanam animam, etiam secundum Arist. Philosophiam à Deo effici, et corpus informare, nec tamen materialem esse, quia etiam in naturalibus à naturali efficiente forma producitur, quæ

mate-

materialis non est, nisi quatenus materiale subiectum informat, vt lumen, quod est actus perspicui, secundum, quod est perspicuum, teste ipso Arist. Qui in cognitione animæ dormitauit. Nemo nostrum non peccat, homines sumus, non Dij (inquit Petronius.) 2. de Anima tex. 69

Fuit Arist. acerrimi ingenij, et altera natura, vt eum vocat Scaliger, homo tamen, non mirum igitur, si totiùs humanæ animæ immortalitatem non nouit, quam sola fide cognosci posse, nonnulli rentur: Ego tamen naturali rationis lumine cognosci, et firmis rationibus euinci posse cum Pererio puto. Scotus 4. sent. d. 43. q. 2. caiet. super 3. c. Ecclesiastici.

Qui peregrino idiomate loquatur, non semper censendus Dæmoniacus, modò melancholicus, prout dæmonis, vel melancholiæ signa eluceſcent. Et quamuis expurgato pharmacis nigro humore peregrinus sermo desinat, hoc non est necessarium melancholiæ argumentum, quia demon etiam illa corpora derelinquit, in quibus non sunt amplius amicæ illi dispositiones, quæ atræbilis euacuatione tolluntur. Qui peregrina vtatur dialecto, aliquando dæmoniacum esse ex historia, quam narrat Fernelius, facilè cognoscas. Iuuenem quendam peritissimi Medici torqueri conuulsione Epilepsiæ finitima à maligno, venenatoque vapore spinæ dorsi impacto censuerunt. Accommodatis remedijs id malum non cessit, quoniam omnes longè aberant à cognitione veri. Nàm mense tertio primùm deprehensus dæmon quidam totius mali auctor, voce, insuetisque verbis, ac sententijs tùm latinis, tum Græcis, (quanquam linguæ Græcæ laborans esset inscius.) se prodens, et multa assidentium, maximèque medicorum secreta detegebat, ridens, quòd eos magno periculo circumuenisset, quòdque irritis Pharmacis corpus hoc pæne iugulassent. Hactenus Fernelius. Potuit dæmon medicos illos decantato prouerbio incessere; Accesias medicatus est, qui cuidam medens pedum dolore laboranti, dolorem auxit. Ludouicus Cœlius Rhodiginus rusticos à dæmonibus obsessos latinè, ac græcè plerunque loqui animaduertit. Olim Sybillæ melancholico abundabant humore, si Arist. credimus, eoque incalefacto vaticinabantur. D. tamen Augustinus inquit, Sybillas in ijs, quæ de Christo, et alijs ad salutem humanam pertinentibus rebus prædixerunt, à Deo afflatas fuisse. 2. de abd. rer. caus. 2. lect. ant. c. 13. 30. sect. probl. 1. & lib. de ciu. Dei.

Figuris, characteribus verbis, nulla vis inest, neque quidquam secundùm naturam ijs efficitur, sed duntaxat trans naturam, vt Ferneliana dicendi formula vtar, ex constituto scilicet, quùm dæmones illa sibi signa constituerint, et quasdam quasi tesseras militares, aut pacta conuenta. Quibusdam verbis in taurinam aurem insusurratis, humi bellua, ceu mortua, procumbit, non vi verborum, sed dæmonis, quo cum pactum intercelit. Canum latratum, et inuasionẽ alij quibusdam verbulis illicò compescunt, eiusdem vi dæmonis, et pacti. Pariter quando effectus

aliquis,

aliquis, figurarũ, seu characterũ vsum sequitur, id totum à dæmone fit.

Lamiarum iactantia non omnino vana est, innititur enim pacto cũ dæmone siuè explicito, siuè implicito. Nequeunt tamen aquam fluuijs sistere, et sydera retro vertere, et vno verbo dicam, quæ principijs, et ordini naturæ aduersantur, efficere non possunt. Solvere mentes carminibus, et alijs diras immittere curas queunt, variè afficiente imaginationem dæmone, et humores corporis nostri variè concitante, prout Amor, vel odium, vel alia passio animi requirit. Quæres cum Luc.

Lib. 6. Phars.

Quis labor hic Superis cantus, herbasque sequendi,
Spernendique timor? cuius commercia pacti
Obstrictos habuere Deos? parere necesse est,
An iuuat? ignota tantum pietate merentur,
An tacitis valuere minis? hoc iuris in omnes
Est illis Superos? an habent hæc carmina certum
Imperiosa Deum, qui Mundum cogere quicquid,
Cogitur ipse potest?

Nullus dæmonibus labor est sequendi, timor nullus spernendi cantus, atque herbas. Pactum fit à Magis in verba dæmonis sacramentum iurantibus, et eidem, ceù domino tanquam legitimis gladiatoribus corpora, animasque religiosissimè addicentibus, vt dæmon ipse morigeretur. Dæmoni parere necesse non est; ab hominibus enim cogi non potest, vt stet promissis. Cùm stat (quod facit nunquam) non stat coactus, sed sponte, vt arctiùs miseros irretiat, et celeriùs perdat. Magi non pietate merentur, nec minis, sed impietate, et malitia.

Magis ius non est in omnes dæmones, sed in cacodæmones. Habent imperiosa carmina certum Deum, nempè cacodæmonum principem, qui tamen nec cogitur, nec cogit.

1. de diff. febr. c. 8.

Hectici possunt sanitati restitui, dummodo non sint tabidi. In tabidis calor celeriùs extinguitur, totumq; corpus tabescit instar arboris suprà modum aresactæ, inquit Galenus, Quia verò hectica febris in habitu est, non facilè curatur, curari tamen potest, principium curationis est per contraria, vt in alijs morbis.

Grammaticos superbos esse, quia plurimùm memoria pollent, parum imaginatione, minimùm intellectu, tecum conuenio. Alij tamen dicunt eorum superbiam ab insciti a, tanquam à fonte, et scaturigine prouenire, cum autument Grammatici in verbis positam esse veram scientiam, non in rebus.

Non dùm apud Arist. legi, mulieres nihil iucundiùs membris genitalibus aspicere, quæ audire, et videre Sapientes pudeat. Causa tamen adscribo appetitioni, quàm ex natura ipsa arripuerunt, ad quam non doctæ, sed factæ, non institutæ, sed imbutæ sunt, vt marem appe-

tant,

tant, ceù pulchritudinem turpe, & materia formam.

Pudet sapientes audire, & videre membra generationis ob timorem infamiæ. Habent in ore, & in mente versiculum illum.

Venter, Pluma, Venus, laudem fugienda sequenti.

Verecundiam passionem esse intellectus tibi concedo, affirmante Arist. VI. Topicorum, ni fallor; Hæc autem mulieribus ab omnibus assignatur, & videmus pleraſque, exceptis meretricibus, verecundas esse. Si verecundæ non carent intellectu. Vellem fœminarum amorem mihi conciliare, ideò libenter earum causam suscipio. Nollem ab ipsis, vt olim Orpheus, discerpi. Caue tu, loricam indue, si natura negat, facit indignatio fœminis virtutem.

A sapientibus filios suscipi stultos, & imbecilles, quia vires intellectus naturalem potentiam refringant, rem acu tetigisti. Vtrum autem hoc, vt plurimum eueniat, an rarò, ambigo, quia multi sapientes, filios etiam sapientes susceperunt. Iulius Cæsar Scaliger Iosephum, Titus Stroza Herculem. Ianus Donsa Ianum, Ioannes Heurnius Otthonem, Nicolaus Cordosus popularis noster Petrum, & alij alios, quos data opera prætermitto.

Cur homines aliquando sibi generent liberos sibi aspectu, & animi moribus dissimiles, cætera animalia similes, imaginationum diuersitati acceptum fert Arist. Inquit enim hominem vago, varioque vt plurimum animo esse in coitu, prout autem pater, materque in conceptu affecti fuerint, ità partus euariare; cætera verò animantia omnia, aut certè plurima rei tantùm ipsi intendere, totaque se Veneri dare. 10.publ. 12.

Ego tamen acceptum fero potiùs alimentorum, & proinde seminum diuersitati, cùm belluæ semper vno, eodemque vtantur victu, vt optimè adnotasti. Inuitus Aristotelem derelinquo.

Mulieres, quæ ex vetito congreſsu concipiunt, difficulter abortiunt, vxores castæ facilè, quia illæ ex virili semine crasso, & cocto, hæ ex tenui, & crudo grauidantur, vt perbellè soluis.

Obseruaui vxores etiam difficulter abortire, si ex crasso, & cocto semine conceperint. Multis enim vtero se gerere nescijs vena tali secta est, nulla subsecuta abortione.

Hactenus ad priorem epistolam tuam. Venio ad alteram. Qui statuunt in Luna propriam lucem a Sole non emanantem, tàm exiguam afferunt, vt eclipsim nõ subterfugiant, in qua eclipsi hæc exigua lux lunæ propria inter terrenæ vmbræ tenebras rubidam se videndam exhibet.

Fuga vacui videtur mihi finis potiùs, quàm efficiens, & licèt vacuum, vt acutè obijcis, nullam boni rationem, quam exposcit finis, habeat; habet tamen fuga vacui, hæc autem continuitas est, quam sic efflictim natura amat, vt ad fugiendum vacuum omnes neruos intendat. Vale vij. kal. Febr. M. DC. XX.

IOANNI STEPHANO
Medico Eruditissimo

LAVRENTIVS RAGOZIVS S. P. D.

ARGVMENTVM.

Proponit diluendas difficultates. Cur lunæ corpus à sole non lustratum totum nihilominus cernatur. Quomodo vacuum, quod non est, trahat. Hipp. fœminas calidiores viris ponit. Arguitur, Rorarius reijcitur. Cur Numidæ dicantur infrœnes, &c.

ACcepi tuas litteras, & vt sæpiùs accipiam, nonnulla scribã non præstantissima, ac pulcherrima, qualia à me expectas, sed vulgaria, ac trita, quæ tamen negotium mihi facessunt. Obseruaui præteritis diebus, dùm lunæ cornua tenuta essent, et lucida, reliquum lunare corpus à sole non illuminatum subluſtre tamen; nec adhuc inueni hoc ab aliis
Lib. 3. de uita. c. 35 *obseruatum fuisse, nisi à clarissimo Liceto. Fac me certiorem, vtrùm hoc vnquam obseruaueris. Cur autem pars lunaris globi à Sole non illuminati conspici à nobis aliquando possit, nullam aliam scio caußam afferre, nisi propriam ipsiùs Lunæ, et reliquorum siderum lucem, quam à Sole non mutuantur.*

Hæc propria Lunæ lux Lunaris globi partem à Sole non illustratam oculis nostris obijcit, nisi vapores, et nubeculæ interponantur, aut maior lux illuminatæ partis, minorem partis subluſtris sæpenumero extinguat. Singulis tamen Mensibus dùm post coniunctionem Luna apparuerit, statui obseruitare, an pars à Sole non colluſtrata conspiciatur, necne, idemque tu etiam facias, rogo.

Sed Cœlo descendo, grauis sum, remigio alarum diutius esse sublimis nequeo. Inter varias atractionis causas recensetur vacuum, et ratione vacui atractio fieri vulgo dicitur.

Ego adeò rudis sum, vt hoc non intelligam. Quomodo vacuum, quod non est, si Arist., et veritati credimus, potest aliquid efficere? Fuga vacui est finis, non efficiens, cur grauia sursum atrahantur. Scire auco efficientem causam: hæc natura non est, quia motus grauium secundùm naturam deorsum est; erit ergo violentia. Si violentia, cùm nullum violentum perpetuum sit, cur is grauium ascensus, Aquæ exempli gratia in fontibus artefactis ad prominentes, quibus euomitur, Siphones perpetuus est? Tuam mihi sententiam exprome. Ego, cur in fontibus artefactis aqua ad Siphones ascendat, causam assigno declinitati, et angu-

stiæ

ſtiæ loci, et aquæ antecedentis impulſioni. Delabitur fontis aqua per plumbeos, pineoſuè tubos, et quando ad Siphones peruenit, non aſcenderet, ſed relaberetur, aut conſiſteret, niſi obſtaret ſubſequens aqua, quæ priorem impelleret, hæc impulſa, qua data porta ruit, ſcilicet per Siphones ſi hæc tibi vera cauſa fontanæ aquæ aſcendentis videretur, hoſtia muſis immolarem, vt Pytagoras, cùm nouum quoddam Geometricum theorema inueniſſet, ſed quam cauſam afferemus, cur altera parte angularis ſtanneæ fiſtulæ poſita in ſitula plena aquæ, altera extra ſitulam propendente, ſi ſemel tantum ore aquam per fiſtulam attraxerimus ad abluendas manus, tota aqua ab ima vſque ſitula per fiſtulam extollatur, vaſque omninò depleatur, ni fiſtulam inde auferamus? motus ab altero quatuor ſunt, pulſio, tractio, vectio, vertigo. Ex Ariſt. Tractio principium motus aquæ largitur; ſed cur deſinente tractione non deſinit aquæ aſcenſus, et effuſio? Cur ſi aquam ore attrahimus per tubulos vitrearum ampullarum, quibus ſacrifici vtuntur, remoto ore à tubulo liquor non effluit? Nulla mihi occurrit ratio, præſtat inſcitiam fateri meam, quàm inani aliqua ratione me tibi deridendum propinare. Diceret aliquis, aquam per fiſtulam aſcendere, ne detur vacuum: ore enim primo aerem fiſtula incluſum trahimus, quem niſi aqua ſequeretur, vacuum in illa fiſtula exiſteret: At dum ore attrahimus aquã per vitrearum ampullarum tubulos, ore à tubulis dimoto non emanat aqua, quia non poteſt ibi dare vacuum, cùm atri pateat ingreſſus. Hæc ratio à vacuo deſumpta ſatis ingenio meo non facit. Vellem diſcere efficientem cauſam. 7. Phyſ. tex. 10.

A vacuo tranſeamus ad plenum, cuius arbitrium, vis, et norma penes fœminas eſt: Calidiorem ſanguinem mulier habet, ideòque viro calidior eſt, inquit Hippocrates. Parcant Hippocratis manes, non credo. Nec Nicolai Rorarij ſolutio placet, mulierem calidiorem viro per accidens eſſe ob arctiores cutis meatus. Reclamat eo loco Hippocrates, qui mulierem rariore, et molliore carne eſſe, quàm virum cenſet, ergo latiores etiam cutis meatus mulier habebit, ſi memoria tenes, quomodo Patauini profeſſores Hippocratẽ tueantur, mihi ſcribe; adhuc enim nihil excogitaui in quo mens conquieſcat. Sed hæc forſitàn latentiora ſunt. Numidæ infræni à Virgilio dicuntur. Infrænos exponit Seruius ſæuos, aut qui equo ſine fræno vtuntur, poſterior arridet expoſitio. Nàm Herodianus inquit, Numidas iaculatores optimos eſſe, atque equitandi peritiſſimos, ſic vt equos etiam in frænos virga tantùm currentes moderentur. Vnde Silius. 4. Æn. Lib. 7.

Hic paſſim exultant Numidæ, gens inſcia fræni.
Queis inter geminas per ludum mobilis aures,
Quadrupedem flectit non cedens virga lupatis.

Si quid de Numidis infrænis, apud alios Auctores notasti, admoneas. In eodem Herodiano, vertente Politiano, mentio sit auroſæ arenæ. Nuſquam alibi hanc vocem auroſam legi; ſi tu legiſti, me doceas; vide, quantum te amem, qui ſatis pro imperio ſcribam, humanitate tua, et eruditione fretus. Par Pari refer, et vale. Belluni xiiij. kal. Feb. M. D C. XX.

Hæc ſcripſeram, cum altera à te mihi reddita epiſtola eſt, quò lõgior, eò iucundior, cui ſi ſerius fortaſſe, quam velles, reſcripſero, in rerum, quas propoſuiſti, multitudinem, et præſtantiam, inq; occupationes meas culpam transfers iterum. Vale.

IOANNI STEPHANO
Medico Eruditiſſimo

LAVRENTIVS RAGOZIVS S. P. D.

ARGVMENTVM.

Quid logos. Quomodo Dæmoniaci à melancholicis diſtinguantur. In hecticis non eſſe omninò peruerſum temperamentum. Cur imaginatio nil extra corpus queat efficere. Reijcitur Auic. Striges nequeunt ſola imaginatione faſcinare.

LAudari à laudato viro gaudeo, & explico Pauonis inſtar alas, ſed cum porrò intus, & in cuteme reſpicio, vt cum eadem volueris pedes, doleo, & tuum in me amorem tibi palpum obtrudere. Gratum mihi eſt te quædam reuoluere, vt ex crebris ſilicis ictibus ignis excuditur, ita ex crebrarum rerum reuolutione veritas.

Logos Græcis non ſolùm verbum, & orationem, ſed diffinitionem, etiam, & rationem ſignificat, & in numero multitudinis, logi, ſtudia litterarum, & diſciplinas liberales. Philologus igitur non ſolùm loquax, aut verborum amator Græcis eſt; ſed etiam, qui alios loquentes, ſeu differentes libenter audit, item litterarum ſtudioſus, vel litteratus, ſeu doctus; & Philologia differendi de re aliqua ſtudium eſt, & ſtudium ſeu amor litterarum. Extant Gulielmi Budæi de Philologia libri duo pulcherrimi ad Henricum Aurelienſem, & Carolum Angolis menſem Regis filios, vbi Auctor philologiam vocat, quæ intra ſua veluti pomœria omnes penè ſcientias non ſine ſuſpicione curioſæ auiditatis concluſit. Itaque differt aliquando philologus à Philoſopho, vt cum mauniùs à particulari, vt nobilius ab ignobiliori; nec ſemper Orator à ſapiente

piente discrepat & causarum perito, cum Oratoris ars definitam regionem aliquam non habeat, cuius cancellis circumscripta sit, sed plena perfectaque esse nequeat, nisi de omnibus rebus, (si eloquentiæ parenti Ciceroni credimus) variè possit, copiosèque dicere. Mercatus, si Galeni doctrinæ toties, vt obseruasti, sine caussa obnititur, alium sibi mercetur defensorem. Amicus mihi Galenus est: qui parum Galeno amici, nullam à me gratiam ineunt. Mercati de mulierum affectionibus libros quattuor legi, in illis non aduerti, cum tàm facilè Galeno nostro aduersari, medicam eiusdem Praxim non totam percurri, carptim tetigi, in hac fortasse Galenum dente appetit. Sed dicet Galenus cum Plauto. Auxilia mihi & suppetiæ domi sunt, apolatizo inimicos omnes. Illud tamen non tàm Mercati, quàm gentis, & sæculi vitium dixerim. Hispani innato quodam fastu alios proculcant. Auerrocs Cordubensis est Galeno mastix. Ab vno disce alios. Seculum hoc ferreum rectà non grassatur ad gloriam, decus ex alieno dedecore venatur, & ex alienis incommodis sua commoda, sic fatetur ad tantam inertiam peruenisse, vt se tollere humo nisi aliorum deiectione non possit. Hinc tot petulantes & proterui libri, hinc tot apologiarum myriades. Ne teneat nos vnquam hoc scribendi cacoethes. Frangamus potius calamum, & litteras dediscamus, quàm ipsis, Ioannes iucundissime, abutamur. Fateor me Huartem legisse, & eiusdem mastiges etiam Antonium Posseuinum, & Thomam Garzonium: si auctorum multitudine nitor sententiam meam aliquando confirmare, tibi gratias habeo, qui torpentem excitas, et librorum meorum puluerem excutis. Lenare exiguam doctrinam meam à te tàm strenuè oppugnari, vt iamiam procumberet, nisi adminiculis sustentaretur. Tu libros habes in memoria, si Venetijs reliquisti. Cupis intelligere, quomodo à Dæmone vexatus, et ab atro humore, inuicem discernantur. Dicam, si sciam. Hoc enim argumentum per difficile mihi videtur, nec fateor me illud plenè adhuc assecutum. Dæmoniacus, si sacra, diuinaque verba coram legentur, ferociùs subsultabit, et inborrescet, et cum intermissio erit ferociæ, omnium meminerit, quæ inuitum se pertulisse fatebitur, et solis remedijs naturalibus non curabitur, melancholicus sacris prolatis verbis non asperabitur; eorum quæ deliran-
do effutuerit, memoriam non tenebit, naturalibus auxilijs morbum euadet. Detegunt etiam dæmoniaci aliorum secreta, et colloquia ordine referunt, quod melancholici non faciunt. Narrat Io: Hqurnius, se dum medicinam Vltraiectinam faceret, dæmoniacum mania implicitum intussisse decumbentem cubiculo à primo angustiarum æditum limine remoto. Hoc in limine à socio eius tenui alloquio de morbo excipi solitum. Hinc cum ad ægrum ab ambobus ventum esset laborantem, vtriusque verba ordine retulisse, et horrendo vultu torum inspiciente illusisse,

sed

sed, quod magis mirabere, affirmat mihi Aeneas Pisanus Cathedralis eduuus pietate, et doctrina vir insignis à Theologis omnibus inter præcipua dæmoniacorũ signa peregrinos sermones recenseri, nec censet ipse fieri natura posse, vt alterato quantumuis cerebri temperamento aliquis illa dialecto loquatur, quam nunquam didicerit, et vtitur illa contrita vsu in Peripato ratione. Nihil in intellectu est, quin priùs in sensu fuerit. Nos duo turba sumus, qui aliter sentiamus, huiusque sententiæ semina nobis iniecit, puto olim Huartes.

Per duodecim circiter annos, quibus ægros inuiso, neminem offendi, qui in delirio incognita lingua vteretur; Interrogandi verò erunt Veneti, et Patauini Asclepiadæ, qui sæpius tales ægrotos inuiserint, et signa dæmoniacis, et melancholicis propria nos docebunt, Principium sanitatis, vt optimè nosti, in hectico duplex est, natura, et ars; Hæc contraria remedia adhibet; illa in actum deducit. Nec enim omnino peruersa, et permutata natura in hectico est; si omnino peruersa, et permutata esset, abijsset morbus, inuasisset mors. Et iam hectica feb. vt quæcumque alia, conuersio est natiuæ caliditatis in igneam, sicut diuinè Galenus definiuit, non autem natiua caliditas in igneam conuersa, quia donec permanet feb. et febricitans viuit, natiua caliditas secundum partem ignescit, secundum alteram natiua persistit, si tota in igneam conuersa esset, ægrotus viuere non posset, cùm illa præcipuum actionum omnium instrumentum sit.

Hominis anima semper producitur vsque ad mortem, sin autem ignescat, simul cum morbo, et anima corpus depascitur, inquit Hipp. Hominis animam interpretatur Galenus naturalem calorem, qui corpus depascitur, dum ignescit; et interimit, dum igneus factus est; Nam quodcumque suis mutatum finibus exit. Continuò hoc mors est illius, quod fuit ante.

Igneo calore suis mutatum finibus corpus nostrum exit, et consequitur mors. Legi Arist. caput à te mihi propositum, nec tamen inueni, quod indagabam, nihil gratius fœminas genitalibus membris intueri. De naturalibus substantijs immortalibus hæc quidem Arist. et eleganter dixit, sed nihil ad rem nostram faciunt. Res namque illas superiores, tametsi leuiter attingere possumus, tamen ob eius cognoscendi generis excellentiam amplius oblectamur, quàm cum hæc nobis iuncta omnia tenemus: quemadmodum quamlibet partem, minimumque corporis nostrarum puellæ deliciarum vidisse gratius, ac iucundius est, quàm cæterorum hominum membra tota prospexisse, et contrectasse.

Non bibit inter aquas, poma aut pendentia carpit
Tantalus infelix, quem sua vota premunt.

Hæc

Hæc tui Laurentij facies erit, à quo fugit hic Arist. locus, quem in Arist. quærit.

Ego statim me ad lenitatem dedi, scripsi, et placatus sum. Nihil met asyncritico opus est, dolor abijt. Doleo duntaxat res tibi minùs secundas esse, vt tuis litteris significas, sed rerum omnium vicissitudo est. Secundæ sient, Interim virtus tua, quasi aurum igne perficietur. Auicennas imaginationis vim putat tam longè, latèque patere, vt possit remotiora corpora fascinare, pluuias dimittere, et alia admiranda parere, animæ enim præstantioris imperio, quæcumque materia constant, simplicia, mixta, cœlestia, terrena obedire. Sed hæc obedientia soli Deo tanquam omnipotenti à rebus omnibus exhibetur. Ideò refellitur hæc Auicennæ opinio à Laurentio Anania, Martino Del Rio, Thoma Gurzonio, et compluribus alijs, quorum scrinia compilanda mihi non videtur. D. Thomæ imaginatio in corpus imaginantis omnia potest, quæ naturalem cum imaginatione conditionem habent, qualis est localis motus in sopitis, alteratio per frigus, et calorem, et quæ huic alterationi contraria sunt. At in corpus alienum ab imaginante disiunctum humana anima per imaginationem efficere nihil potest. Imaginatio enim actio immanens est, proinde anima imaginans nullam quit qualitatem realem rei remotæ imprimere. Striges igitur solius vi imaginationis corpora inficere, et fascinare nequeunt. Nequaquam rectè facit, qui citò credit, (inquit Petronius.) Non credo, te hoc credere, sed tentandi mei gratia, te scripsisse. Quomodocunque se res habeat; vellem tecum in omnibus conuenire; sed tamen in aliquibus dissentio.

Non ita certandi cupidus, quàm propter amorem.

Nisi te amarem, tibi blandirer si affirmares, affirmarem si negares, negarem. Sed tunc, quis fructus nostræ scriptionis esset? Vim patitur veritas, et violenti rapiunt. Sicuti nux pinea malleo frangitur, vt eruantur nuclei, sic densissimus humanæ inscitiæ globus perrumpendus est ingenuis, et modestis disceptationibus, vt aliquid sciamus. Si modestiæ fines meis ad te litteris tibi vnquam transire videar, ignoscas. Nollem factum; peccatum autem in voluntate positum est; hac sublata culpæ expers sum. De longitudine nihil dico, longiores, quàm Philoxenus gulam, litteras à me optas, volo, vt vis. Si tamen tot nugas meas fastidire incipias, vindictam sume, longitudine longitudinem lege talionis vlciscere, merui, nec deprecor, imò rem mihi persanè gratam facies. Vale. Non. Feb. M. DC. XX. Belluni.

IOANNI STEPHANO
Medico Eruditissimo.

LAVRENS RAGOZIVS. S. P. D.

ARGVMENTVM.

Galenica definitio defenditur. Hectici temperamentum non esse omnino subuersum. Tinnitus aurium nihil significare. Benioin manu detentum impedire stuporem a Torpedine inductum. Cur canes obmutescant Hyenæ vmbra. Quid fascinatio, quotuplex, & quanta possit. Quid imaginatio valeat, an extra corpus imaginantis vires suas exerat.

NOn molestiam, sed voluptatem afferunt mihi litteræ tuæ, ideò caue putes me illas vnquam discissurum esse. Lego, relegoque rescribo, ne hoc epistolare, vt ita dicam, commercium nostrum silentio alterius auferatur. Non probas Galenicam feb. definitionem; feb. scil. esse natiuæ caliditatis conuersionem ad igneam, quia feb. natura sit affectio, & forma subiectum denominans, non autem passio, quæ in motu posita est: sed hoc Gal. qui cunctis Medicinæ Authoribus splendore quodam suæ celebritatis tenebras offudit, minimè ignorauit: si quidem feb. substantia (inquit) in genere caloris, qui est præter naturam consistit. *Feb. considerari potest, vel quatenus fit, vel quatenus facta est. Quatenus fit, per motum definitur, vt clarè nos docet Gal.* Feb. verò ortus (*inquiens*) caloris natiui ad igneam est conuersio. *Quatenus facta est, definitur per terminum, nempe per calorem præter naturam. Miror, qui velis Hectici temperamentum esse omnino subuersum, & nihilominus calorem, qui ad munera vitæ exigitur supereſſe. Si omnino peruersum est temperamentum, nullus vitalis calor est, sed tantùm lethalis;*

1. de diff. feb. c. 1. & alibi.

1. de Fat. vict. in morb. acut. 18.

Virg. 2. Æn.

Præsentemque viris intentant omnia mortem.

Nonne temper. cum ex omnibus primis constet qualitatibus vitalem illum calorem comprehendit? si totum peruersum est temperamentum, calor etiam, qui pars est illius temperamenti, peruersus vno, & eodem tempore erit.

Quomodo spiritualis substantia sine realis qualitatis efflvuio, si subesim nanciscatur, eminus plurima possit efficere, capere mente nescio;

obtusi-

obtusitatem meam agnosce, ignosce. Hac ratione veris his tinnire aures, de quibus alibi verba fiunt. Si velimus tinnitum aurium secluſis naturalibus causis obseruare, incidemus in Ethnicorum omina, quorum vanissima est animaduersio, & semper illicita. Incertus, sed vetus quidam Poeta cecinit.

Garrula quid totis resonas mihi noctibus auris?
Nescioquem dicis nunc meminisse mei.

Vellem causam afferret, cur sonitus auris aliquem nostri meminisse significet. Auris autẽ vel dextra, vel sinistra est, si dextra tinniat, amicum, si sinistra inimicum memoriam nostri tum recolere existimant, sed non probant, gratis dicunt, mihi neque etiam pertundendo persuaserint. Lipsius hanc decantatam sententiam sequitur in Epist. ad Iatrum Dousam. Ecquid (*inquiens*) tinniunt tibi aures mi Dousa, ita multus non in sermonibus meis solùm es, sed in litteris ad amicos. *Verùm aliud est seriò scribere, aliud animi causa. Seriò vterque nostrum profitetur se scribere.* Aures sonis implentur tum propter eos, qui in ventre sursum feruntur vapores, tum propter flatuosum spiritum, qui in cap. ipso oritur, *inquit Galenus. Ex flatuoso spiritu exiliter labente fit sibilus, ex illius cursu interrupto tinnitus, ait Fernelius tuus. Hæ medico mihi tinnitus aurium causæ sufficiunt. Alij in Dæmones referunt, alij in sensus acumen, alij in sympathiam, vt testatur Cardanus. Piscatoris manum Torpedo stupefacit, quia vaporosus halitus à torpedine expiratus manifesto temperamento calidus, & humidus, sed proprietate à tota ipsius substantia prodeunte deleterius per corporum, siue instrumentorum continuitatem vsque ad piscatoris manum communicatur mediante aere, quem aqua, verriculum, foscina, hamus, & alia id genus instrumenta in propris continent meatibus, & animalem spiritum tenuissimam neruosis partibus disseminatum putrefacit, & corrumpit, vt subtiliter disserit Eustachius Rudius vir clarissimus, popularis, & patruus, & præceptor olim meus. Benioin calidum Vnechero est in gradu quarto, ideò mirum mihi non videtur eo manu detento præpediri stuporem. Calidus vapor ab illo gummi effusus, & occulta quoque proprietate stupori aduersus inque manus neruos sua se penetrans tenuitate halitum discutit, qui stuporem iniecit.*

Epist. 3. cent. 1.

2. de rat. vict. in morb. acut. 44.

5. de morb. part. c. 6. li. 13. de subtil.

lib. 4. de morb. occult. & venen. c. 15.

Hyenæ vmbra canes obmutescere affirmas, lingua eius sub pede in calceamentis gestata Plinius, eius pelle, vel quanis eius parte Oppianus, eius oculis Agrippa. Vide, quæ opinionum varietas me torqueat. Cui credam? Vmbra, cum priuatio quædam sit, nihil efficere potest. Possunt quidem ab Hyenæ propinquo corpore multi virosi vapores emanare qui medio aere in Canum cerebrũ se insinuent, illud ẽ nẽruis linguam mouentibus naturali quadam antipathia percellant.

Triplex fascinatio est, vulgaris, physica, magica. Vulgaris, quam ipsa visione cum imaginatione maleuola fieri contendunt, non est aliquid naturale, sed fabulosum, & superstitiosum, cum enim visio, sicut etiam imaginatio, immanens actio sit, & specierum fiat receptione, non radijs emissitijs, quæ naturalis idonea causa fascinationis assereturꝰ Vulgaris huius fascinationis opinio sic nata est. Pueri præter modum obesi, pingues, nitidi, formosi lætabundi à mulieribus, virisque præteruntibus aspiciuntur, laudantur, motitantur, vlnis excipiuntur, manibus plauduntur, spississimis oculis conteruntur (plenior corporis habi-
1. Aph. 3. tus, si ad summum sit plenitudinis gradum prouectus, lubricus est, *inquit Hipp. sæpe huiusmodi pueri optimè valentes, & succi pleni in sæuissimos repentè incidunt morbos, gracilescunt, & deformiter emaciantur. Vulgus tam celeris mutationis causam ignorans culpam in deformem aliquam Aniculam transfert, quæ puerum attentis oculis paucis ante diebus fortè fortuna conspexerit.*

Physica fascinatio impropriè fascinatio appellatur, propriè contagio est, siue infectio, sic lippitudo, scabies, phthysis, lues venerea, pestes contagione cõmunicantur emanante ab infectis corporibus tetro vapore in propinqua corpora.

Magica fascinatio, quæ frequentiùs vsurpatur, pernicios a qualitas est Dæmonum arte illata ob tacitum, vel expressum hominis pactum cum dæmone. Ad hanc referenda est Puellæ fascinatio Alexandrum visu se interfecturam pollicitæ. Paciscuntur magi, vt quos liuidis, vel iracundis oculis aspexerint, ijs dæmon inferat perniciem. Læsi deinde rentur se mala illa visu ipso perpessos, sed dispice, an illa Puella, non visu, sed virulento potiùs halitu fuisset aerem infectura, qui postea accedentem enecasset inspiratione Alexandrum, hæcque fascinatio potiùs physica extitisset. Suspicor enim te puellam illam veneno alitam innuere, qua Persarum Reges nouæ carnificinæ inuentores, alios interimerent.

Adhuc igitur in mea sententia, (quod tua pace dixerim) permaneo in corpus alienum ab imaginante disiunctum animam per imaginationem efficere nihil posse; nec tamen ab efficientium laterculo imaginationem expungo, quia concedo, imaginationem per accidens quidpiam posse in propinquum corpus arcta coniunctione, & contactu ei copulatum, si tamen imaginatio vehemens sit, & corpus propinquum apprimè dispositum. Nulla enim causarum sine aptitudine agere potest, inquit
2. de diff. feb. 4. *Galenus noster. Hoc modo apparent maculæ in fœtu earum rerum, quarum arsit cupiditate incredibili gerens vtero mater.*

Dominicus Leonus colonus meus habet in dorso latam maculam nigram hirtam, quia mater eius vinum nigrum in caprinis vtribus deferri viderat, efflictim concupiuit, & cupiditate frustrata fuit, potionem

nem hanc expoſcere præ pudore non auſa. Vuitimbergæ Ciuis cadaue-roſa facie natus, quòd grauida mater obuio cadauere perterrefacta fuerat. Nicolao III. Pontifice infans ſimile vrſo Romæ ortus, quia in ædibus, vbi mulier prægnans habitabat, complures erant vrſi depicti. Thomas Eraſtus nouit principem fœminam, quæ valdè à felibus terre-batur, quòd repentè felis de alto loco iuxtà parentem grauidam de-lapſus eam inſigni formidine affeciſſet. Si Pauo dum ouis ſuis incubat, linteis albis circumtegatur, albos omninò pullos non gẽmantis coloris edet, ſi Fernelio credimus. Id genus effectus imaginationi tribuo, tu multo plures. Quis rectiùs ſentiat, aliorum ſit iudicium, ne iudices, & partes nos ſimul ſimus. His ludicris Bacchi feſtis ſeueriores Muſas miſſas faciam, ſi hilariores litteras ad me dederis. Atqui breuiter mul-ta, ſeria, & erudita ſcribis, quibus multa, & multis, ſed inerudita re-ſpondeo. Memineris ſatis eſſe in magnis & voluiſſe. Verùm quod in an-trum ſe recipiet nunc Bacchus, cum ieiunia, ſupplicationes, pœnitentia collatis velut ſignis ipſum adoriuntur? Abeat in maximam malam cru-cem.

De occul. Pharm. propriet. cap. 34.

De Hom. procreat. cap. 12.

Hinc mouet Euphrates, illinc Germania bellum,

Vicinæ ruptis inter ſe legibus Vrbes

Arma ferunt: ſæuit toto Mars impius orbe.

Virg. 1. Georg.

Quomodo Bacchanalia agitare poſſumus, ſi totus terrarum orbis vehementer laborat? cui laboranti vt Paulus V. Pont. Opt. Max. opem ferret, cæleſtes aperuit liberali manu theſauros. O vtinam ho-rum compotes fiamus, miſerati alios in omni ſcelerum genere, & flagi-tiorum inſatiabiliter volutatos, & ſorte ſua vti, & ad bonam frugem his triſtiſſimis temporibus conuerti neſcios. Vale, et me ama Bellu-ni XIII. Kal. Martij M. DC. XX.

LAVRENTIO RAGOZIO

Medico præstantissimo

IOANNES STEPHANVS S. P. D.

ARGVMENTVM.

Proponuntur diluendæ difficultates de pestilente febre, numquid scilicet à sola interiore caussa fieri, ac foueri possit: an pestis occulta sit caussa: an citra febrem consistere possit.

Rationes vltrò, citroq; afferuntur.

NVper cum incidissem in quæstionem multis difficultatibus inuolutam, non potui, quin ad meum confugerem Aesculapium tantæ controuersiæ sententiam auditurus. Ea autem est, num pestilens feb. ab interna duntaxat caussa citra vitiati aeris confluxum fieri possit. Me in hanc dubitationem potissimùm egit Montani auctoritas, qui pestiferæ feb. intrinsecam caussam agnoscere videtur, testemque adhibet Galenum in lib. de cibis boni, et mali succi, et lib. 1. de diff. febr. quem alibi aliter sensisse legimus. An voluit Montanus ab internis caussis feb. pestilenti similem oriri, non genuinam? Morbus enim est epidemius, cuius externa semper origo. An malignas intellexit, et pemfigodes, quæ parum abeunt à conditionibus pestilentis? Huc spectat alia non prætereunda quæstio. Pestis occultane an manifesta subsit caussa. Prius voluit Fernelius doctissimus; Posterius cæteri etiam ex mente Galeni, inter quos Massarias primas tenet. Fracastorius genus pestis putrefactionem posuit secutus Auic. qui pestilentiam desinit aeris putrefactionem. Tuam velim sententiam audire, quæ mihi erit instar omnium. Et si definieris, nunquid pestis citra feb. consistere valeat, vt Galenus, et Hipp. velle videtur pergratum mihi feceris. Riolanus tantùm abest, vt existimarit, vt potiùs finierit pestem feb. epidemiam contagione deleteriam, feb. enim est inseparabilis à morbis acutis, neque differre putat pestem à febre pestilenti: in eadem opinione hæret Argenterius, quibus suffragatur Auic. qui verba faciens de peste sic scriptum reliquit. Et sequuntur febres malæ, lenes, & quietæ externus propter profunditatem caloris naturalis, & conturbantes, & aduranteſ interiùs, ad quas sequitur syncope, & casus virtutis, & sudor frigidus,

Com. in 1. de morbis vulg. l. d Ther. ad Pisonem, in quibus aere caussa pestis derivat.

lib. de removendis nocumentis c. 9. simpl. c. de Bolo Arm. in Epid.

Fb. de removendis nocumētis Pestis.

dus,& paruitas pulsus. *Videtur abesse feb. propter exiguitatem, subest tamen pernicioſis ſtipata ſymptomatis.*

Augenius putat, peſtem veram eſſe febrem peſtilentem, conſtitutionem verò peſtilentem nunquam habere febrem: Affectus, qui in peſtilentia contingunt modò cum febre, modò ſine febre conſiſtere. Tu videris. Vale. lib. 14. epiſt. 11.

IOANNI STEPHANO
Medico Præſtantiſſimo

LAVRENTIVS RAGOZIVS S. P. D.

ARGVMENTVM.

Reſpondet dubijs adamuſſim, nim. feb. verè peſtilenes ab interna cauſſa ſine aere fieri non poſſe. Peſtis cauſſam eſſe manifeſtam aliquando etiam occultam. Peſtem ſine feb. aliquando conſiſtere poſſe.

NOn noſtrum eſt de peſtilente febre inter præcipuos medicinæ ſcriptores tantas componere lites. Scribam tamen ſententiam meam, vt voluntati paream tuæ. Dubitas, an peſtilens febris ab intima duntaxat cauſa citra putrem & infectum aerem fieri poſſit. Vter Montanus, comeſne Vicentinus, an Ioannes Baptiſta Veronenſis te in hanc adduxerit dubitationem, non explicas, credo tamen Vicentinum eſſe. Is enim libro 3. de morbis intrinſecam peſtilentis febris agnoſcit cauſam, tantam ſcilicet putredinem, et corruptionem, vt vim veneni accipiat, teſtemque adhibet Galenum 6. de locis malè affectis cap 5. 2. de nat. humana 3 de cibis boni, et mali ſucci in principio, et 1. de differentijs febrium cap. 3. qui aliter ſenſiſſe viſus eſt in calce proœmij Epidemiorum, libro de Theriaca ad Piſonem cop. 13. et alibi, vbi ſolum aerem tanquam communem peſtis cauſam attulit. Soluit controuerſiam Montanus inquiens rarò ab alijs cauſis peſtem excitari, ab aere frequentiùs, et ideo ab Hippocrate eam cauſam vocatam fuiſſe maximè communem. Quare et Galenum, licet interdum ti aeris conſtitutioni tantùm aſcribat, alias tamen cauſas non excludere. Febris igitur verè peſtilens ab interna cauſa, vt ego puto, abſque aere fieri non poteſt, non verè peſtilens poteſt, quod fuſiùs probat Altimarus. cap. 23. 11. de nat. humana tex. 1. c. 11. De febre peſtilenti cap. 6.

Quæris deinde, occulta ne peſti, an manifeſta cauſa ſubſit. Manifeſtam arbitror, hancque triplicem cum Georgio Agricola, et Ioanne Heurnio

Galeni

Agric.li.1 de peste. Heurn. li. de peste cap. 111. 11. de morb. cap.24. 3. epid. 3. c.25.55. 60. 9.simpl. de terra Samia.

Galeni imitatoribus, aeris putredinem, eiusdem intemperiem, et nutricatus corruptelam. Doctissimus tamen comes Montanus aduertit videri posse aliquando pestem sine causa manifesta oriri, quia ab infectis in alias regiones, vbi aer purus sit, et saluber, deferatur; manifestam tamen causam contagium esse.

lib.3. de affect. internis c.30.

Scire postremò cupis, an pestis esse citra febrem possit, vt Hippocrates, et Galenus videntur innuisse. Aiunt Comes Montanus, Massarias, Rudius, negant Riolanus, Argenterius, Mercurialis, Andreas Gallus, Agricola. Ego cum ijs, qui aiunt, aio. Si enim venenata pestis materia in cor agat, non tamen putrescat quòd si putrescat, putredinem cordi non impertiat, tunc venenatus quidem, et pestilens morbus fit, non tamen febris. Conciliari hæ dissidentes opiniones queunt, cùm rarò pestis sine febre fiat. Nostri enim corporis humores, quotiescunque corrumpuntur, et inde virosam naturam acquirunt, plerunque putrescunt, et febrem cient pestilentem, vt vir clarissimus Rudius noster asserit. Sed hoc perpetuum non est. Quid enim prohibet (*inquit cum præceptore Massaria Theodorus Angelutius*) quominus communi aliqua de causa malitiosi quidam, & venenati humores aggregari, putrescere, & corrumpi possint extra venas tantum, vnde homines varijs prorsus, & variarum partium morbis absque vlla febre laborent, & frequenter moriantur putridis halitibus, qui e putredinis foco ad cor efflantur, ante necem afferentibus, spirituſque extinguentibus, quàm febrem succēdant? *Atqui non assentior putridis halitibus ad cor efflatis antè necem afferri, quàm febrem: et quanquam venena hoc faciunt, non est par ratio, quia venena agunt corrumpendo; putridi halitus putrefaciendo, proinde hi mihi videntur priùs, quàm vitam extinguant, anteambulonem mortis febrem succendere. Vale, meque, vt facis, ama. Si merito, et consueto Excellentissimi titulo te non decorem, ne mireris. Senatus eum Venetus recenti Rogatorum decreto abstulit, et solis legatis, Imperatoribus, et supremis Reipublicæ concilijs liberaliter indulsit. Quo modulo ego te metior, eodem tu me metieris, vt ijs, qui rerum potiuntur, pareamus. Belluni kal. sextilis. M. DC. XXII.*

De nat.& curat.malignæ febris c.2.

IOAN-

IOANNI STEPHANO

Medico Elegantiori

LAVRENTIVS RAGOZIVS S. P. D.

ARGVMENTVM.

Paradoxon de Rheubarbaro proponitur.

SYluestrem gallum (vrogallum minorem, vel tetraonem minorem Gesnerus vocat) accepi. In ruborem me totum das hac nimiùm frequenti humanitate tua. Nuperrima epistola suauissimas epulas menti meæ præbuisti, nunc palato præbes. Vis, semper tibi pluribus nominibus debeam. Themistocli Miltiadis Marathonia victoria, mihi tua munera somnos adimunt. Vigilans nocte cogito, quomodo tibi gratiam referam. Animo cupienti nihil satis festinatur, inquit Salustius. Ego vel serò, vel, vt vereor nunquam munis in te tam munem ero. Approbabis saltem voluntatem meam.

Bernardus noster iam salutem recepit, solidè gaudere hoc te gaudium iubeo. A diuturno, et pertinaci, quem non ignoras, morbo reualuit, imò reuixit. Ad fauces enim Orci sibi destitutus videbatur; ita eum febris oppresserat. Hæc nunc abuit, ipse e lectulo cœpit surgere. Conqueritur tamen nec caput, nec pedes suo officio fungi, et hypochondriacas adhuc oppressiunculas, et obstructiunculas, tanquam in agro silicem inuisam, superesse. Sed potest cum Virgiliano Aenea nobis dicere.

Maxima res effecta, viri, timor omnis abesto,
Quod superest.

Vt Socrates apud Platonem Aesculapio gallum se debere profitetur, sic amici nostri causa, debemus nos. Eum quidem tu sacrificasti, sed mihi. Vide, ne tibi magnus ille mutarum nostrarum artium parens irascatur.

In Ioanne Baptista Montano Paradoxum inueni. Rhabarbarum negat electiuè trahere, cùm inter medicinas benedictas à Mesue ponatur, et illæ distinguantur à reliquis, quòd reliquæ electiuè trahant e corpore humores, benedictæ non. Vnus est omnium Asclepiadarum, (si Montanum exceperis) consensus à rhabarbaro bilem electiuè trahi. An quispiam alius cum eo sentiat Veronensi sentiat, pergratum erit, si me certiorem feceris. Vale. Belluni. Non. Brimæ. M. DC. XXI. Apho. 22. & 24.

LAV-.

LAVRENTIO RAGOZIO
Medico Præstantissimo

IOANNES STEPHANVS S. P. D.

ARGVMENTVM.

Afferuntur dubitationes de recensione dierum criticorum in recidiuis, & nunquid purgans Pharmacum, si fine suo frustretur, in purgandum humorem faceſſat.

FXistimabat magnus Albertus vnamquamque rem suam communicare naturam ei, cui assotiatur, (quo fundamento innititur mirabilium myrias) atque hac de causſa fortè Socrates Aesculapio gallum offerri iussit, quanti esset medico vigilantia æstimans. Ego verò minorem Vrogallum ad te misi, vti meæ erga te obseruantiæ symbolum, et amoris. Agnosce igitur meam voluntatem, et si me redamaueris, satisfactum puta.

Vix credas quanta me perfuderit lætitia aureus nuncius de reditu Bernardi Colle Viri doctissimi, et mihi summa necessitudine coniuncti ad bonam valetudinem. Faxit Deus, vt quàm ocyssimè in integrum nobis restituatur. Cæterùm hic mihi non leuis dubitatio in mentem venit, an scilicet perpetuò in recidiua, quæ ab alterutra pendet causſa, formali inquam, aut materiali, dierum criticorum sit à radice facienda recensio? Præterea, an perpetuum sit, totidem diebus recidiuam circumscribi, et totidem interuallum remissionis, quot percurrerit feb. ad
Hipp. in epid. *primum iudicium, nam in hac re minùs sibi constare videtur Hipp.*

De Rheubarbaro, quod inuexit paradoxon Montanus, quantum ipse colligo, verè est paradoxon, ne quid acerbius dicam. Satiùs fuisset si nullam ciendæ alui rhabarbaro vim tribuisset, atque cum antiquis illud ignorasset. Fatetur quidem Damascenus Senex Rhab. clemens esse pharmacum, et Pueris, fœtisque fœminis tutò exhiberi posse, et mirabilem humano corpori opem ferre, cuius errorem sequi non decet (monente Ioanne Manardo) dum Rheum ad drach.x. exhibet, sed potiùs Auic. consilium. Atqui hoc argumentum tanti non est, vt cogat nos à regia via aberrare. Montanũ semel sugillauit Argenterius hoc potissimùm nomine, quod inchoante febre Rhabarbarum vetuerit propinandum, adijciens hanc causſam, quòd adstringat; quasi verò inquit Argenterius præterea non sit cathartieũ vehementer, et cum delectu repurgans, et vias desideret apertas, cum non per intestina modò, verum

et iam

etiam per vesicam humores educat. Verùm quoniam de catharticis sermonem iniuimus, abs te scire velim, si fine suo cadat purgans pharmacum, an in humorem purgandum conuertatur, vt stat Galeni sententia?

Mihi certè non videtur, propterea quod alimenta sunt, quæ assimilantur, et in nostram abeunt naturam, medicamenta verò teste eodem Galeno lib. simpl. quæ nos afficiunt, immutantque, cum naturam habeant nostræ asymblitam. Vale.

IOANNI STEPHANO

Medico Elegantiori

LAVRENTIVS RAGOZIVS S. P. D.

ARGVMENTVM.

Dubijs propositis respõdetur. Gallus Æsculapio offertur ad medici vigilantiam significandam; in recidiua ex reliquijs materiæ morbosæ recensio dierum criticorum facienda est à radice. Purgans pharmacum, si fine suo frustretur, vertitur in humorem purgandum.

LActantius Socratem incessit in Platonis phœdone familiares rogantem, vt quem vouisset Aesculapio gallum, pro se sacrificarent. Tuetur Socratẽ Cœlius Rhodiginus, nunquam, inquiens futurum Platonicum, qui allegoricè Platonem non putet intelligendum: et quid illis inuolucris sibi Plato voluerit, ex Marsilij Ficini sententia, et verbis, licèt eum non nominet, sic promit. Veteres, diei nuntium gallum 3. diuin. instit. inst. antiq. lib. 16 cap. 12.
mactabant Aesculapio Medico Phœbi filio, id est, diuinæ beneficentiæ morborum omnium curatrici, quæ diuinæ prouidentiæ filia nominatur, cui diem, id est, vitæ lumen se debere fatebantur. Eiusmodi Medicum in superioribus Socrates perquiri iusserat, morborum animi curatorem. Et quasi iam omni dubitationis, metusque morbo liberati sint, gratiam victimamque Deo referri iubet. Præterea oracula priscorum tradunt, animas remeantes in cœlum pæana, id est, triumphalem cãtilenam canere Phœbo. Reddit ergo Deo votum, vt alacer pæana canens cœlestem patriam repetat. Sed mihi tua opinio probatur gallum Aesculapio à Socrate fortè oblatum fuisse ad Medici vigilantiam significandam. Ex vetere etiam christianorum Patrum instituto, ædes sacræ Alciatus Embl. 15.

Cæsigniri solitæ gallo in apice summo turris, vt boni episcopi vigilantiæ significaretur.

In recidiua criticorum dierum recensio à radice facienda est, cum re vera recidiua est, quæ secundò accidit, ex morbi præcedentis reliquijs, ac non potius alter morbus. Nam cùm alter morbus est in essentia, alteram quoque esse computationem oportet. Ita sentio cum Vallesio, Claudino, & Ioanne Colle auunculo meo, & tot diebus recidiuum puto, & remissionis interuallum plerunque definiri, quot ad primum iudicium percurrerit febris. Hippocrates, qui varius in hac re videatur, conciliandus est, perscribe, ni grauaris, locos, in quibus varietatem obseruaueris.

Valles 10 controu. 5 Claud. tract. de dieb. crit. cap. 2. Cosmitore medicco secãdo.

Gratum etiam feciſses, si locum adnotasses, vbi Galenus medicamentum purgans, si fine suo frustretur, in humorem euacuãdum conuerti existimauit. Cùm enim tot, tantaque sint volumina Galeni, mihi homini occupationibus assiduis distento, atque eruditionis penum (sic memoriam vocat Plutarchus) angustissimum habenti tam facile aliquando est, quæ quæram, in Galeno inuenire, quàm vbi eorũ cornua statuto veris tempore abijciant. Galenus 3. de simpl medic. facult. medicamentum purgans, inquit, vel cum vno saltem humorum, qui in corpore sunt nostro, similitudinem obtinet, non autem perpetuò missa est vis aliqua venenosa: quam ob rem nec perpetuò, licet non purget, iniuria afficiet, verùm concoctionem accipiet, talemque producet humorem, qualem trahere natum erat. *Credo ad hunc locum te respexisse, qui quidem egregius est, & valde difficilis, nec declaratur ab interprete Vallesio. Magni momenti obiectio tua est, alimenta esse, quæ vincantur, & in nostram vertantur naturam: medicamenta verò esse, quæ nos permutent, & naturam nostræ asymbolam habeant. Quomodo ergo medicamentum purgans concoctionem induet, & talem procreabit succum, qualem educere suapte natura aptum esset? in medicamentis multæ diuersi generis mistæ substantiæ sunt, ideò si eorum aliquod purgatione frustretur, propter familiaritatem, & similitudinem, quam aliquæ partes ipsius cum detrahendis humoribus obtinent, concoqui potest, & talem gignere humorem, qualis educendus erat. Naturæ semper, quod melius est, facit, nisi impediatur. Pharmacum ergo, quod suo officio non fungatur, in alimentum si potest, conuertit; si non potest, commutat in humorem euacuandum. Quòd si in hunc commutare non possit, in corruptionem, & tanquam in venenum, necessitate coacta, vertit. Quando autem in alimentum, vel in humorem conuertitur, suam naturam pharmacum amittit, quin naturam nostram non alterat, sed ab ipsa alteratur. Nec mirum, quia natura nostra interdum adeò valida est, vt ipsum etiam venenum superet, & concoquat. Quantò facilius*

De lib. educ.

cap. 24.

supe-

superabit, & concoquet pharmacum? Anus Athenienſis à minima cicutæ portione auſpicata ad permagnam progreſſa eſt copiam, principio enim paucum exiguitate ipſa deuictum eſt, & conſuetudo naturale reddidit, teſte Galeno noſtro. *Sultanum etiam Cambaiæ aluit pater ab incunabulis veneno, vt Ludouicus Romanus aſſerit. Sed Coſtæus in Meſuem inijcit nobis ſcrupulum, neque eximit: ſi pharmacum temperaturam ſimilem habeat temperaturæ humoris euacuandi, illud in hunc verti poſſe, vt rhabarbarum in bilem; ſi diſſimilem, nequaquam; proinde cnicum, granumque Gnidium, quòd caliditate, & ſiccitate à pituita differant, in pituitam mutari non poſſe. Hunc ſcrupulum, ſi non Coſtæus, Ariſtoteles auferet.* Quæcunque inquit, habent cognationem ad inuicem, velox horum tranſmutatio eſt: quæcunque autem non habent tarda, quia facilius eſt vnum, quam multa tranſmutare. *Pharmacum igitur vbi purgatione fruſtretur, ſi temperaturæ cognationem cum humore purgando habuerit, velociter in eum tranſmutabitur; ſi non habuerit tardè. Ocyus rhabarbarum in bilem propter temperamenti ſimilitudinem conuertetur; ſeriùs cnicus, & granum Gnidium in pituitam propter temperamenti diſſimilitudinem. Hæc ad tua quæſita ſatis ſint, ſi tibi placent; ſi non placent, plus ſatis. Vale, & an pater tuus, optimus vir melius habeat, fac me certiorem. Vt enim illius morbum dolui. ſic ſi eo leuatum cognouero, vehementer lætabor. Iterũ vale. xvij. kal. Ianuar. M. DC. XXI. Belluni.*

3. ſimpl. 18.

li. nauig. 4. c. 2. referente claſſio í ſcholio ca. 25. lib. Hiſt. Arom. Garciæ.

2. de gen & corrupt. tex. 25.

LAVRENTIO RAGOZIO
Medico doctiſſimo

IOANNES STEPHANVS S. P. D.

Propoſitæ difficultates iterum refricantur, & ſtatuitur, in recidiua à cauſſa formali ab inſultu dies eſſe ſupputandos.

OMnem mihi diluiſſent difficultatem ſcitiſſimæ litteræ tuæ, ſi planum feciſſent, numquid in Recidiua, quæ modò ex morboſa diſpoſitione, & relicta intemperie reſurgit citra materiæ reliquias, dies à morbi radice recenſendi eſſent (ſi quidem eſt in confeſſo recidiuam partem febris prioris eſſe ad vigorem properantis) Cum enim ratio temporum & dierum criticorum petatur à pugna naturæ aduersùs morboſas materias (conſultò ſuperiores cauſſas omitto) & in Recidiua ex intemperie nenoſica non ſubſit materia, quacum natura certet, non video, an ſit à radice facienda recenſio.

De numero verò dierum, quibus recidiua, remiſſionis interuallum, &

primum feb. iudicium circumscribuntur, quòd scribis, te excupere loca videre apud Hipp. quem varium esse dixi. Accipito. Lib. de iudic. non procul à principio velle videtur senex, omnes iudicationes à recidiua fieri debere quinta die. Et lib. 1. Epid. p. 1. tex. vlt. statuit ijsdem circuitibus, quibus à prima morbi radice latum fuit iudicium, iterum iudicari nulla de remissionis interuallo facta mentione. Dein li. 1. Epid. p. 3. in Historia duorum fratrũ Epigenis numerat varios recidiuarum dies, omnes tamen circumscribi 7. à die radicis morbi affirmat. Postremò lib. 4. Epid. tex. 11. inquit, sexta die iudicatæ Virgini, sexta redijsse morbum, & iterum sexta iudicatum fuisse morbum.

Locum verò, vbi Galenus asseruit catharticum, si fine suo frustretur, in humorem expungendum, expurgandũue conuerti, tu ipse notasti.

IOANNI STEPHANO
Medico elegantiori

LAVRENTIVS RAGOZIVS S. P. D.

Dubijs rationibus certo epichiremate satisfit.

VIdentur mihi etiã in recidiua ex morbosa intemperie citra morbi præcedentis materiam dies critici à radice recensendi, vt potè quæ illius intemperiei fons sit, et scaturigo. Loca Hippocratis quæ attulisti, adhuc conciliare non potui, et nescio, an vnquam possim. Nonnulla adduxit Vallesius, in quibus à radice Hippocrates criticos dies recidiuæ recenset. Natatore Delio, ne quis in ijs præfocetur, opus est. Febres senum à recentioribus non iniuria sepultæ nuncupantur, quia calor acris in ipsis non percipitur. Non igitur mirum Patris tui, viri optimi febrem lentam esse, neque perspicua tertianæ nothæ signa præseferre. Febres senibus non similiter vt iuuenibus acutæ fiunt, frigidum enim eorum corpus, inquit Dictator Cous. In vltima cœna, et prandio momentum vini albi, tenuis, oligophori ægrotanti propines, per me licet. Apparent siquidem concoctionis indicia, vt ex vrinis, quas descripsisti, conijcio, et dies vndecima morbi elapsa est, et vinum æger percupit. Paulo autem deterior cibus, et potus, sed suauior melioribus, sed minus suauibus est præferendus, Hippocratis nostri testimonio. Nollem tamen ægrotum ab omni medicamento abhorrere. Nam quomodo Medicus erit alexicacos, si pharmacum nequeat exhibere? Natura quidem medicatrix morborum, sed instar Virgiliani Mœris à Lycida fascè leuanda est. Hercules alexicacos dictus Audiæ stabulum repurgauit, si me alexicacon optas, fac, vt concocti humores pharmaco euacuẽtur. Phar-

macum

macum mihi probaretur ex ſeſquidrachma rhabarbari aqua cicoreæ infuſi, syropi roſati laxatiui quadrante syrupi de polipodio ſeſcuncia, electuarij lenitiui ſemuncia, ſic neſchetica febris in hectica euadat, præcauebimus. Et tutò deinde veniemus ad aperientia, exempli gratia, ad decocta, in iure, radicum petroſelini, et filicis maris, et foliorũ agrimoniæ, et capillorum Veneris. Die duodevigeſimo pharmacum, ſi tibi videbitur, exhiberem, vt poſtea aperiendis obſtructionibus incumberemus. Aetas ægrotantis ſenilis eſt, tempus anni hybernum, et pluuium, ægrotus craſſis ſcatet humoribus. Hæc omnia morbi longitudinem, ni corpus ſaltem purgemus per epicraſin, minantur. Veteri quidem, et ſapienti ad ſentiendum ſententiæ, quæ præcipit, vt bona quàm maximè amplificemus, mala autem ſummopere extenuemus. Non tamen ita extenuanda, vt cõtemnamus, ne ſerò ſapiamus, vt Phryges, ne ſerò medicinam paremus,

Cum mala per longas inualuere moras

Quia tamen pluris eſt oculatus teſtis vnus, quàm auriti decem.

Qui audiunt, audita dicunt, qui vident, planè ſciunt.

Tu qui oculatus teſtis es, qui vides, qui clinicus ſemper ades, planè ſcis, quid agendum. Ages igitur, quæ ſingulis diebus indicet morbus, et morbi cauſa, et ægrotantis vires, meque vt facis amabis. Vale xv. Kal. Ian. M. DC. XXI. Belluni.

IOANNI STEPHANO
Medico Elegantiſſimo

LAVRENTIVS RAGOZIVS S. P. D.

Proponuntur difficultatis circa Aph. 56. ſect. 7.

RESCripſi præteritis diebus litteris tuis. Nunc mitto Excellentiſſimi Viri Bernardi Collis affinis mei Epiſtolam. Vellem me certiorem faceres de ijs, quæ legeris, aut audieris, aut ipſe excogitaueris de illo aphoriſmo. Quibus inter ventriculum, & ſeptum pituita repoſita eſt, & dolorem affert non habens exitum, neque ad alterum ventrem, his per venas ad veſicam pituita verſa ſoluitur morbus. Quo in loco ſcilicet inter ventriculum, & ſeptum poſſit conſiſtere pituita, nec præſua grauitate delabi. 7. Aph. 56

Videtur enim Hipp. crucem Medicis, in qua torquerentur aſſiduè, confixiſſe. Aquapendens neſcioquid commentatus erat, ſed non recordor, nec habeo omnia illius aureola ſcripta. Deeſt mihi liber de artificio muſculi, & formatione fœtus, & alij. Non ſuppetit mihi, niſi Pentateu-

tateuchos chyrurgicum, & luculentum opus de Visu, Auditu, & Voce. Res digna est, in qua omnes ingenij tui neruos intendas; Vale III Non. Quint. M. DC. XXI. Belluni.

LAVRENTIO RAGOZIO
Medico, & Philosopho præstantissimo.

IOANNES STEPHANVS S. P. D.

Dubia super Aphorismum 56. lib. VII. Spigelij, Cardani, necnon Auicennæ auctoritate corrogata declarantur

VSque adeò egregiè mihi nodum soluisti permiscens vtile dulci, vt ignorem, doctrinamne, an elegantiam priùs admirer, ita animum vtraque emolliuit. Ingemuè fateri necessum est, me nondum cognouisse, qui aut solertiùs dirimendis dubijs, aut maturius rebus deliberandis ingenium obtinuerit. Ad hæc verò accedit moris bonitas, quam omnes palatim celebrant, teque vt idæam bonorum medicorum suspiciunt. Faxit Deus, vt tuæ sapientiæ halitus diutissimè ad me per litteras accedat, quò ingenioli mei vis incalescat, inualescatque ad tui normam. Cæterum mutuus amor plurimis expressus symbolis me summa perfudit lætitia, & apud me tanti est, vt omnibus Arabum gazis eum non permutem. Vale pridiæ Nonas Iulij M. DC. XXI.

Hæc cum exaraſſem celeri calamo, nouæ abs te literæ redduntur, quibus rogas, vt quid legerim, aut audiuerim de illo Aphorismo lvi. septimæ sectionis, in medium afferam, id quod libentissimè facerem, si quid noui, aut tuis auribus dignum haberem. Non possum tamen, quin fatear, Galeni sententiam mihi probari magis, quàm Cardani, hic enim existimat, pituitam super diapragma intercludi prope ventriculi osculum, quæ liquata propter viciniam facilè transfundatur à natura ad cõnexam hepatis partem, hinc que à renibus, vt par est, trahatur.

Ille verò putat, phlegma contineri intra septum, & peritonæum veluti in cysti quadam, vnde peruenas ad iecur natura liquatum phlegma amandat, indeque à renibus prolicitur, & soluitur affectio. Crediderim autem huiusmodi materiæ metastasim aliorsùm fieri posse, verùm non peræquè morbum iri solutum. Doctissimus Spigelius inter secanda cadauera rogatus visus est Galeni sententiæ inhærere. Auic. Aph. Hipp. hoc pacto interpretatur. Quibus inter diaphragma, & ventriculum pituita intercluditur, & dolorem affert in alterutrum vẽtrem viam non habens, ijs per venas in vesicam versa pituita morbi fit solutio. Melius est, ait Galenus, vt phlegma præceps deuoluatur in pectinem quam ad partem vesicæ. Qui enim e conceptaculis crassissimum

Lib. 3. fen. 14. tract. 4. cap. 5. de cauſſis Aſcitis.

mum phlegma resudabit ad vesicam, ni e priore forma extenuetur in aqueam serositatem? ego autem dico, quòd fieri potest, vt pituita illa calore liquescat, & transferatur, citra quam quod in sereum faceſſat liquorem, neque absurdum est, aut absonum, naturæ ipsius viribus, dum subest necessitas, hanc metastasin fieri, exemplo sit pus, quod in thorace contentum tandem ablegatur per iecur ad vesicam. Hæc autem penetratio non est mirabilior penetratione puris in ossibus pectoris. Quòd verò, vt quidam animo duxerunt, pro phlegmate aquea serositas audienda sit, non est rationi consentaneum, nec necessariũ. Hactenus Auic. *Tu verò mi Laurens suauissime æqui bonique consule, si pro rei difficultate luculenter non exploro, & rimor, etenim plurimæ quisquiliæ me nunc à studijs auocant nec, patiuntur libris hærere. Iterum benè vale.*

LAVRENTIO RAGOZIO
Medico, & Philosopho præstantissimo

IOANNES STEPHANVS S. P. D.

An Arrhenicum pestis tempore tutum sit sub alis gerere. Quonam argentum viuum sit temperamento præditum. Materiam in febrium putridarum statu confici, non esse omnino concoctam. Symptomatum, & coctionum tempora haud coincidere.

IN hoc silentio videbatur mihi noster amor periclitari, aut certè situm contrahere, nisi quam mox abrupissem hisce, quæ ad te mittenda curaui, vt animum saltem erga me tuum excitarem, & pulsis tenebris tu ingenij tui lumine rebus dubijs claritatem afferres. Audiui non semel, atque legi apud melioris notæ Authores commendari Arrhenicum grassante peste sub alis ad cordis regionem gestum, vt tutum euadat cor à veneno pestifero. An tibi probatur vitæ fouti adhiberi iuratum hostem? Putasne cordi admoto arrhenico maius noxa succrescere emolumentum posse? Mihi planè non videtur, nam etsi propter similitudinem venenati spiritus aliqua ab infecto corde fieri posset euocatio, non video tamen, quomodo non etiam aliunde ad cor. Præterea arrhenici praua qualitate tantum cor affici posse existimarim, vt illud præsens afferat lethum. Propterea monet Valescus, ne quis ad capitis scabiem Gordonij vnguentum adhibeat, (conflatur enim ex Sandaracha, Helleboro, Argento-uiuo, ære-uiridi, &c.) quòd duobus, quibus caput scatebat achoribus, infelici admodum successu admouerit, alter enim toto vitæ tempore stupidus remansit, alter postridie e viuis decessit. Ad hæc Amatus Lusitanus refert, idem penitus duobus

ado-

adolescentulis contigisse, qui, vt scabiem tollerent, totum corpus obleuerunt vnguento, in quod Pharmacopola clam Medico arrhenicum intruserat. Quod si cerebrum per densissimum cranium tam citò offendi potuit, quid putas euenturum cordi ab applicito arrhenico? Quare libentissimè adscriberem Augenio, qui pluribus contendit, arrhenicum non conferre ad pestis cautionem Ausoniumque Gallum sugillat, qui monstrare conatur, aliquando duo venena simul salutem attulisse, quò & Plinius spectasse videtur. Dicet quispiam non omnibus promiscuè admoueri, sed robustioribus modò, quò paulatim cor venenis assuescat, illisque minùs oblædatur, contracta veluti familiaritate, etenim

Profecit poto Mithridates sæpe veneno,
Toxica ne possent sæua nocere sibi.

Idem effecit Atheniensis Vetula alta Napello, & Puella, quæ visu receperat interficiendum Alexandrum, nec minùs Puera, quæ pro delicijs habebat Araneas, vt refert Albertus Magnus. Fateor multa, & admiranda effici consuetudine, cum sit acquisitus naturæ modus, per quem faciliùs opera obimus, aut patimur difficiliùs, sed diffiteor tam efficax venenum tam breui quicquam boni afferre posse. Nec est quòd quispiam Auic. obijciat scribentem, arsenicum mirabili virtute constare ad sarcosim moliendam, ad sanguinem resoluendum ad prohibenda noxia, si intrò sumatur ex potu; nã vbi arsenicum legitur, ibi arseni intelligere oportet, quod teste Auenzoare species est nigri cinnamomi. Vtinam Auic. his, & similibus erroribus non scateret interpretis, aut Typographi vitio. Sed quando de venenis sermonem iniuimus, aliam placet quæstiunculam subtexere, an Argentum viuum (fusile vocat Arist.) sit energia calidum, an frigidum, etenim vtrinque adsunt argumenta, & experimenta. Quidam frigidum esse ea potissimum de causa arbitrantur, quòd Pharmacopola quidam incautus eo epoto mortem sibi peperit congelato in venis sanguine: Præterea, inquiunt, quo iure pillulæ Mercuriales, quemadmodum hydrargyrosis lue venerea, lepra, elephatiasi infectis præscribuntur, quibus summo viscera torrentur æstu, nisi vt illorum flogosis attemperetur? Auicennæ reuera frigidum, humidumque statuitur secundo recessu. Qui verò contendunt calefacere, afferunt, illud vim fundendi, liquãdique possidere, angustissimos corporis meatus peruadere, vt quoquouersùs se insinuet, cuius vim etiamnum perennis mobilitas arguit, sputumque hydrargyro inunctis proueniens, (quamquam Hollerius hanc vim axungiæ quoque attribuit.) Arist. mixtum aereum fecit. Epiphanius igneum, Bonorum decoctores Alchymistæ aqueum, & terreum. Vnus quisque sibi placet. Non me latet, argentum viuum esse corpus heterogenes, calidis, frigidisque partibus constare, vtra verò præponderet, præpolleatque, præterit.

li. 4. fen. 4. tract. 2. cap. 5.

li. de chirurg. remed.

vit. Tua mihi instar erit omnium sententia. Fernelius Chymicis fauet, aitque vim narcoticam possidere, liquandi, & quoquouersùm penetrandi virtutem à secunda qnalitate obtinere, non à prima; Additque nullo modo luis venereæ alexipharmacum esse, argumento, quòd ille hominem Guaiacina decoctione persanarit, quem alij frustra semel, atque iterum inunctum hydrargyro ad sanitatem perducere non potuerunt.

Vnum porrò est, quod me exercet, & angit, qui fiat, vt in vigore febrium salubrium in tanta symptomatum vehementia perfecta sit concoctio morbigenæ materiæ cum potiùs credibile sit, tunc confici, nam teste Hipp. dum pus conficitur, dolores fiunt magis, ac febres, quàm iam confecto, scitum autem est, vel Galeno teste 2. de diff feb. concoctionem morbosæ, & putrescentis materiæ in venis analogia respondere maturationi, quæ in Phlegmone absolui consueuit. Quo iure igitur hic mitescũt febres, & dolores perfecto pure, ibi elaborata, & perfecta, q̃ putrescebat, materia, exacerbantur symptomata, & acuuntur febres? Status, *inquit Auic.* est hora in qua vehemens est pugna inter naturam, & materiam, & apparet victoria vnius super alteram. Et apud statum completur vestigium digestionis, aut eius contrarij. *Hoc dubium Ioannes Præuotius eximij vir ingenij, & Præceptor meus excogitata hac ratione soluebat: quòd praua materia in statu à cæteris succis sit digesta, & sepositа, à quorum benignitate eius malitia lenita mitescebat, & tegebatur. Cui ego eo argumento reclamaui, atque restiti, quòd concocta materia excessus vniuersos, à quibus vrgebatur, natura edomuit, & materiam quà potuit tenus sibi reddidit similem, saltem penes primas, atque secundas qualitates. Quare in ea ego sum sententia, quòd in vigore febrium perficiatur coctio, nequaquam sit perfecta, sed duntaxat decedente vigore morbi, quidquid dicat Auic. Fernelius inficiatur, perfectam coctionem summa sequi symptomata semper, sed duntaxat vbi tota naturæ committitur curatio, quemadmodum Hipp. & Gal. tempore contingebat. Verùm enim verò morborum tempora penes tria distinguere necessum est, vt docet Galenus, nempe penes morbificam caussam, penes symptomata, & penes morbi ipsius dispositionem, quæ tempora semper eòdem non recidunt, ait Amatus cent. 7. curat. 39. argumento sit Pleuritis, quæ in principio vigescit, & consistere videtur, si spectemus symptomata, & morbi dispositionem, non item si coctionem, aut cruditatem materiæ Vale, & me ab his tricis vno verbulo expedias. Scio enim esse, quibus secus videatur, quibus accenseo Vldaricum Binderium. epiphania tertia, fol. cix. qui Auic. tuetur à calumnijs Iacobi de-Partibus, qui probare conatur, augmentum feb. esse deterius statu.*

cap. 2. li. 4 de horis tebi.

Lib. de crif. Aph. illo circa initia, & fi is & c. & libr. 3. de rat. vict.

IOANNI STEPHANO MEDICO,
Et Philosopho eruditissimo

LAVRENTIVS RAGOZIVS S. P. D.

Argumentis respondetur. Non improbatur Arrhenicum pestilenti tempore gestatum sub corde. In Hydrargiro calidæ quæ pollent particulæ. In statu feb. perficitur coctio, non est perfecta. Cur paria gradu aptanda sint morbis remedia.

PRincipem sedem in Patauino Gymnasio Ioanni Colle auunculo meo viro clarissimo obtigisse gratulanti tibi maximas gratias ago. Incolumis ille Venetias peruenit, & omnia suæ studia, omnem operam, curam, mentem in sustinenda expectatione fixit, & locauit. Dubitationes tuas libentissimè legi, sed soluere non opis est meæ. Aegrotantium multitudine distringor, & nullum otium lucubrationibus suppeditare possum. Ne mireris igitur, si serius, & frigidius rescribam.

De febre pestil. & malig.

Arrhenicum cordi in pestilentia admotum non improbo. Puto cum Mercato arrhenicum insignem habere vim, quod sibi simile est, attrahendi, & proinde venefícos spiritus promptissimè allicere. Omne deleterium venenum à foris impositis medicamentis euacuatur, nempe aut caliditate attractionem molientibus, aut totius substantiæ similitudine, autore Galeno nostro. 5. simpl. cap. 18. *Arrhenicum attrahit substantiæ similitudine, nec cordi noxam affert, quia arcana quadam antipathia, quæ inter venena est, agit in venenatos cordis spiritus, nec sanas partes attingit.* lib. 27. c. 2. *Quod de aconito Plinius, de arrhenico etiam verè nos dicere possumus.* Ea est natura, vt hominem occidat, nisi inuenerit, quod in homine perimat; Cum eo solo colluctatur, velut pari intus inuento; sola hæc pugna est, cum venenum in viscéribus reperit. Mirumque exitialia per se ambo cùm sint, duo venena in homine commoriuntur, vt homo superfit. Cap. de Scabie. *Valescus vnguentis ad scabiem cum terrore admiscet arrhenicum, hydrargyrum, helleborum, & vitriolum propter mala symptomata, quæ illinc accidisse conspexit.* Quidam enim miles (inquit) vnguentum ex prædictis confectum applicuit capiti raso nepotis sui patientis achoras, & postridie in lecto mortuus inuentus est. *Causam mortis Valescus refert non in arrhenicum duntaxat, verùm etiam in reliqua: tu in arrhenicum solum, ego probabilius, ni fallor, in hydrargyrum præcipuè; quo cerebrum non parum lædítur. Hydrargyrum in cerebrum ferri, per densissimum cranium suarum partium tenuitate actutum potest; arrhenicum, helleborum, vitriolum haudquaquam. Testatur Fernelius multos inde epilepticos*

2. de abd. rer. caus. cap. 15.

pticos euasisse, quòd in curãda lue venerea, dum vnguentis ex hydrargyro illinerentur, nonnihil in aurem, & in cerebrum penetrasset. Obseruauit Rulius noster, & alij corpora quædam dissecta, in quibus non exigua argenti viui copia in ossium cauitate ob illius inunctionem administratam collecta fuerat. Scabiosis adolescentibus litu●nguenti, in quod clam Medico seplasiarius arrhenicum iniecerat, & mammarum vlcere, cui arrhenicum immisere chirurgi, laboranti mulieri malè rem cessisse fateor. Non tamen hinc euincis arrhenicum cordi non prodesse. Magna cautione vsurpandum arrhenicum est, vt voti compotes fiamus, & gloriam consequamur. Vidi difficillima crurum vlcera arrhenico sanata. Vidi arrhenicum in vesicantibus, à præstantissimis Medicis feliciter adhibitum, & ego quoque adhibui sine vllo ægrotantis detrimento Galenus in sanguinis profluuio ex erosione, Pasionis, vel Andronis pastillis vtitur; item in neruorum vulnere, et corrosione, in vlceribus aurium, in columellæ immoderata inflammatione. Illi autem pastilli constant, si Mercuriali credimus, arrhenico, & chalcanto.

3. de morbo Gall. cap. 10.

Quæris deinde, an argentum viuum frigidum, an calidum sit. Hoc ego plures abhinc annos ab Ioanne Colle auunculo, cui plurimùm debet res Medica, quæsiui, vt legere est in eiusdẽ Cosmtiore Mediceo Tertio. Respondit argẽtum viuum mixtum metallicum esse, vapore aqueo prædominante, et mixtum esse similium partium secundum sensum, dissimilium secundum rationem, tanquam ex quatuor elementis conflatum; tres spiritus, vt spagyrici loquuntur, et tres sales, arsenicalem, mercurialem, et sulphureum, et facultates calidas, et frigidas à natura obtinuisse, sicut ex effectibus, quos parit, innotescit. Vtrum autẽ calidæ præstent, an frigidæ, scisciteris; calidas præstare opinor. Nolim tamen meã tibi opinionem instar omnium esse. Nimium felici Medicus forem auctoritate

5. Meth. 6. 6. Math. 3. 3. de cõp. med. sec. loc. cap. 1. 6. de cõp. med. sec. loc. c. 3. de morb. venen. li. 1 cap. 12.

Haud equidem me tali dignor honore.

Virg. 1. Æn.

Quod pythagoræ inter discipulos contigit. Ipse dixit; hoc mihi contingere inter Asclepiadas non potest. Nequeo apud eruditos loqui. Ad myrtum cano, vt adagio est. Argentum viuum à tota substantia, et à forma occulta Venereæ luis alexipharmacum est, sola experientia duce, non ratione, affirmante Epiphanio. Si Fernelius hominem sanauit, quem argentum viuum non sanauerat, vel inunctio inopportunè adhibita fuit, vel exuberanter. Nec vna hirundo, nec vnus flos ver facit. Quot sanati sunt inunctione ex argento viuo à Iacobo Carpensi, qui quadraginta aureorum millia hoc remedij genere lucratus est? Quot sanati sunt ab alijs, qui Medicinã superioribus annis honorificentissimè fecerunt, hodieque faciunt? Ars est eorũ, quæ plerunque fiunt: satis nobis est plerosque Venerea lue affectos hac inunctione rite peracta curari.

Hin. 17.

Tibi vir doctissime assentior in totius morbi vigore perfici materiam, minimè perfectam esse, nisi vigore declinante. Hoc docet Galenus

29. *II. Aphor. vt in libro de crisibus, inquit,* manifestauimus, coctiones morborum tunc (id est, in vigoribus) maximè fiunt. Exquisita verò coctio fit tempore status, ait in libro de crisibus. Fieri in vigore, & in statu coctionem dicit Galenus, non factam esse. *Non igitur mirum tunc symptomata esse vehementissima.*

3. de crisib. c. 5.

Postremam tuam dubitationem, morbis paria gradu adhibenda esse remedia Galeno auctore, Archangelus Mercenarius olim Horatio Augenio proposuit. Obiecit Archangelus, si morbis remedia æqualia gradu admouerentur, nunquam morbum euictum iri, quoniam inter æqualia actio non sit, qua alterum ab altero vincatur. Occurrit obiectioni Augenius inquiens, etiam si morbis paria gradu remedia admoueantur, morbus ab illis vinci posse, non tamen quatenus paria sunt, sed quatenus cum ipsis tanquam instrumentis natura, quæ vt præcipuum agens propulsat morbos, connectitur; qua ratione fiant remedia validiora morbis, sicque actionem medicamentorum in morbos non ab æquali fieri, sed à maioris inæqualitatis proportione. Institit Archangelus, quamuis natura in morbis cum remedijs connectatur, eam tamen supra eorum vires non agere, neque vim ipsis addere, vt magis agant, sicuti faber supra dispositionem serræ secare non potest, nec anima in ægrotis, et in senibus robur illorum imbecillo calori, vt melius concoquat, adiungere. Visne hos inter olores anserem strepere? strepam, et tuæ lædentur aures, quarum peracre iudicium est: sed patienter feres, quia tu ipse anagyrin, vt est in prouerbio, commouisti. Inter æqualia non est ratio, qua alterum ab altero vincatur, si æqualia gradu, et actiuitate sint: quòd si æqualia tantùm gradu sint, non autem actiuitate; inter ipsa est actio, veluti inter calidum vt octo, et frigidum vt octo; quia calidum vt octo actiuius est frigido totidem gradibus. Quòd si æqualia gradu iuxta sint, atque actiuitate, inter ipsa quidem non est actio, qua alterum ab altero superetur, sed reactio, qua vtrunque ad medium per mutuam pugnam redigatur. Nos igitur Medici Galenicum præceptum seruantes, intemperiem curamus medicamentis, quæ totidem numeris à mediocritate discedant, quot illa intemperies à naturali distat. Hæc autem medicamenta licet æqualia gradibus sint intemperaturis, inæqualia interdum sunt actiuitate, vt quando in syncope est frigiditas sex graduum, et calidum totidem numeris, instillamus, exempli gratia, vinum creticum, fit actio, quia calidum actiuius est ipso frigido, et miseri ægrotantes ad sese redeunt. Sæpius autem propinamus medicamenta paria gradibus, et actiuitate ipsis intemperaturis, vt quando in febribus decoctiones, syrupos, et alia alterantia offerimus proportione respon-

1. de cõp. med. per gen. c. 3. dilucidat. volum. 2.

respondentia affectionibus: quibus auxilijs intemperies statim non aufertur, sed sensim, & sensim per mutuam pugnam, & reactionem refrangitur: quod tutum est, sicuti plurimùm, & repentè calefacere, vel refrigerare, vel quouis alio modo corpus mouere, periculosum, monente Hippocrate. Habes sententiam meam, intemperiem tollendam esse medicamentis, quæ paria gradu sint ipsi intemperiei, & dari inter ipsa actionem, si non sit eadem omnium actiuitas; si sit, reactionem. Caue, ne mea tibi sententia, siue auctoritas, vt scribis, sit pro ratione. Rationem sequi debes nullius addictus iurare in verba magistri, sit tibi amicus Laurentius, sed magis amica veritas: quam vtrum tetigerim, nescio: ardua enim quæstio est. Vale. Pridie Kal Februarij M.DC.XXIII. Belluni. 2. Aph. 51

Hor. 1 ep.

LAVRENTIO RAGOZIO
Medico, & Philosopho præstantissimo

IOANNES STEPHANVS S. P. D.

Quæritur num Dæmonis vi fœmina cogi possit in alicuius amorem.

DE Philtris quid sentias cum Martino Del-Rio libenter audiui, ego enim, tametsi aliter sentiebam, rationibus, atque exemplis hinc inde decerptis ductus in tuam venio opinionem, quando probati viri auctoritate innititur. Sed vnum mihi eximas scrupulum velim. Faciamus fœmellam frigidissimæ naturæ, cucurbitarum, lactucarum, & similium praui, & pauci alimenti vsu congeneres humores in venis congessisse animum castitati, & pudicitiæ constanter, ceu Daphnen, aut Dianam, addixisse, num cacodæmonis efficacia, & stimulis Veneris æstro irritabitur? Minimè puto, quia materia nihil ad effectum producendum conferens, vt est philosophicum proloquium, nihili rationem subit. Quare cum Ouidiana Puella dici potest.

Multi illam petiere, illa auersata petentes
Impatiens, exorsque viri nemora auia lustrat,
Nec quid hymen, quid amor, quæ sint connubia, curat.

Cum verò Dæmones substantiæ sint finitæ, atque adeò finitæ virtutis, ineptissimam, & reluctantem Virginem inflammare, & cupidinis igniculos suscitare nequibunt vel si Rubetæ vipretæ colentis ossicula sinistri lateris obijciant, aut Staphylinum, queis amorem excitari scripsit Plinius, vel si Pasiphaes genium insinuent. Quod cum non accidat frustra phantasiæ simulachra, et idola offeruntur. Testantur quidam, homi-

Nat. Hist. li. 32. c. 5. & lib. 20. cap. 5. Riolanus.

homines frigidioris naturæ audtuisse, qui in congressu plùs laboris quàm voluptatis se percepisse fassi sunt. Psellus tamen ait. Sicut aer præsente lumine colores, & formas accipiens traducit in illa, quæ naturaliter accipere possunt, sicut apparet in speculiis rebusque quasi specularibus, sic & dæmonica corpora suscipientia ab ea, quæ intus est essentia phantastica figuras, atque colores, & quascunque ipsi voluerint formas, in ipsum animalem, nostrumque spiritum transmittunt, multa nobis negotia præbent, voluntates, & consilia suggerunt, formas subindicantes, suscitantes memorias voluptatum, simulachra passionum frequenter excitant vigilantibus, atque dormientibus. Nonnunquam femora nobis, ac inguina titillantibus insanos, & iniquos amores subijciunt, & subacuunt præcipuè verò si humores calidos humidosque ad id facientes nacti fuerint. *Hactenus Psellus. Rogo te mi Ragozi, vt me diligas.*

IOANNI STEPHANO
Medico Elegantiori

LAVRENTIVS RAGOZIVS. S. P. D.

Respondetur dubijs.

Foemellam frigidissimæ naturæ, quæ paucis, et cacochymis cibis assueta frigidos, et crassos humores in venis congessit, et illas pectoris pudorem nullos non per annos seruare constituerit, Veneris æstro Cacodæmon inflammare potest. Quamquam enim finitæ substantiæ, et virtutis sit, potest tamen facere, quod etiam facit natura. Res frigidissimas natura excandefacit, plumbum, ferrum, terram, aquam, pituitam, saxa. Cur etiam Cacodæmon frigidissimæ mulieri amoris faces subdere non poterit? Has quidem facilius subdet virgini calidioris temperamenti, et cibarijs euchymis infarctæ. Quæcunque enim habent cognationem adinuicem, velox horum transmutatio est; quæcunque autem non habent, tarda, inquit Arist. sit quantumuis frigida Mulier, nonne vterum habebit? At vterus nonne animal generandi auidum dicitur à Platone, quod, quando procul à fœtu per ætatis florem, aut vltrà diutiùs detinetur, moram ægre ferat, ac plurimum indignetur, passimque per corpus oberrans meatus spiritus intercludat, respirare nõ sinat, extremis vexet angustijs? Diuus Franciscus nõ ne sanè quàm parcè, et promiscuè vescebatur? et tamen à Cacodæmone tetra libidine succensus fuit, vt illius auerruncandæ gratia, durissimo, quo præcingeretur fune se nudus verberauerit, neque hilum verberibus proficientibus,

2. de cen. corrupt.

in fine Timæi.

bus, septem ex niue Montes, quot sunt Thebarum portæ et Nili ostia, construxerit, et sedes hæc, dixerit, ò corpus vxor tua est. Diuus Hieronymus nonnè fatetur Eustochio, quamuis solitudinem incoleret, nihil coctum comederet, aquam potaret, in suo frigido corpore, et quasi mortua carne, sola libidinis incendia pullulasse?

Diuam Catherinam Senensem, quæ à pueritia carnium esum auersata, solum panem, et olera comedit, et vigintiannos nata, pane penitus omisso, sese herbarum succo, donec vixerit, enutriuit, et ad quintum vsque suprà decimum annum vini momentum bibit, idque non aquosum duntaxat, sed quasi meram aquam, et illo deinceps omninò abstinuit, et plures dies ieiuna sæpius permansit ãecumanis impudicorum tentamentorum fluctibus à Cacodæmone legimus iactatam. Ne credas igitur doctissime Ioannes mulierculam frigidissimæ temperaturæ, et frigidissimis cibis altam amoris calcaribus non fodi à tenebrarum principe, et virtuti imaginatiuæ simulachra incassum offerri: concepta in imaginante virtute pulchra forma, nolentes etiam rapimur ad amorem testante Cardano. Sacerrimus ille stygius dolorum fabricator optimè scit formosissimas species Phantasiæ, cuiuscunque velit, exhibere, et amoris laqueo volentem, nolentem irretire. Nec tamen necessitate absoluta quemquam ab eo cogi aio, sed tantùm vehementi persuasione, et valida inclinatione. Miracula propriè dicta, quæ sunt effectus producti præter, et suprà naturæ naturatæ vires, et leges, dæmon edere non potest, sed multa mira secundum quid, seù respectu nostri, qui ea admiramur, quia causas ignoramus, non admiraturi, si causas calleremus. Mira hæc, quæ de Dæmone narrantur. Vuierus vir hæretica prauitate infectus, quà falsa, quà ludrica simulauit se putasse non ex animi sui mente, sed pœnæ formidine, quia ob magiæ crimen pœna mortis, sic respecto credimus, vereretur. Vale, et scribere ad me perge. Studia enim mea non interpellas, sed adiuuas, et hisce feruoribus deficientia, velut adsperfa frigida refoues.

de subtil. lib. 13.

Discursu 3. de od.o Satanæ.

Ego quia te mutuò diligo, libentissimè rescribo: si seriùs, quàm velles, tuæ humanitatis erit ignoscere, et occupationes meas agnoscere. Iterum Vale. Pridie kal. Quinctilis. M. DC. XXI. Belluni.

LAVRENTIO RAGOZIO
Medico Præstantissimo

IOANNES STEPHANVS S. P. D.

Proponitur difficultas de actione pharmacorũ in humanũ corpus.

Disertè adeò, et luculenter ad dubia omnia respondisti Laurens doctissime, uix vt credam te multitudine ægrotantium distincti, quod

quod si ita est, virtus et probitas tua mihi magis affulsit. Cogor in tuam cedere sententiam grauibus rationum momentis adductus: Vnus tamen supereſt ſcrupulus, quem ſtirpitus mihi eximas, velim.

Dicebam, ab æqualibus gradu contrarijs nullam actionem edi, tu verò effici probaſti. quoties alterutrum contrarium energia præpollet. Quæ ſanè reſponſio me magis tranſuerſum egit; etenim Auerrhois gradu æqualia virtute quoque, et efficientia paria eſſe ſcripſit. Verumtamen eſto, vt gradu æqualia agendi efficacia diſtinguantur, atque adeò actionem, et vim proferant, dein fac, calorem vtpote formatiſſimum eſſe actuoſiorem, frigori agendi vim minorem, reſiſtendi promptiſſimam ineſſe, hinc manifeſtò fiet, vt nulla calida intemperies a frigidis eodem receſſu pharmacis expungi, expellive poſſit, id quod nullus dabit cordatus Medicus. Nec deſunt, qui putent, à proportione quoque minoris inæqualitatis (vt aiunt) actionem emanare, auctoremque proferunt Ariſt. 4. de Ortu Animal. cap. 3. Vbi rationem reddens, quare Agentis actio aliquando ſoluatur, ait, Agens agendo repati, atque interdum vberiùs perpeti, quàm vt agat. Propterea Fernelius lib. 1. Therapeutices, atque Hieronymus Capiuacceus libello de Methodo componendorum pharmacorum ad ſummouendas diſcraſias aliquando ſuppari gradu medicamenta adhibent, à quibus ſuæ harmoniæ partem reſtitui poſſe tutiùs, et ſi non ocyùs, rectè arbitrantur. Rationem autem Capiuacceus ſubijcit, quòd medicamentum Agentis rationem ſubit, patientis verò intemperata particula ſecus autem in vlceribus, atque vulneribus accidit, quum natura, ſeu inſita partis temperies tunc agentis rationem induat. Quæ cum ita ſint, ampliùs torqueor, & vix ſcio quam in partem inclinem. Si tamen in dubijs aliquid proferre licet, dicam, mihi illorum opinionem nõ improbari, qui duplicem ſtatuunt actionem, vnam victricem, quæ fit ab agente ſuperiore demoliendo, deſtruendoque contrarium, alteram ancipitem, in qua contria licèt gradu paria, & viribus viciſſim agunt, & patiuntur, donec ad mutuam quandam craſim, & mediocritatem ſeſe redegerint, remiſerintque. Quis enim crediderit, duo contraria ad poſita actionem ſuam ſuſpendere poſſe, quum fato, & naturæ impetu agere cogantur? Ab hac tamen actione neutrum deſtruitur contrarium. Adhæc formæ ſunt prima agendi primordia, et habitus, à quibus neceſſaria profluit actio. quantumuis gradus, et efficientiæ paritate conueniant. Bettus quidam Comm. in Fen Quartam Auic. arbitratur præſidia gradu paria atque etiam ſupparia ideò agere in morboſas diſpoſitiones, quòd dirigantur à natura, quæ eſt primum contrarium in omni affectu præter naturam debellando: eandem opinionem concoxiſſe videtur bonus ille Augenius, quem ex more ſugillat Mercenarius. Tu Laurens doctiſſime videris. Vale.

IOAN-

IOANNI STEPHANO
Medico præstantissimo

LAVRENTIVS RAGOZIVS S. P. D.

Nouæ difficultates in medium feruntur. Cur Augundi Aqua clara, illimis calida hyeme, frigida æstate collecta in vrceo intra sesquihoræ spatium turbida euadat, & putris.

PLacet responsa non displicuisse. Ne tamen credas rariores dotes naturam in me contulisse. Liberali manu pituitam, auara melancholiam, qua omnes sapientes teste Aristotele viguerunt, mihi dilargita est. 30.prob.1

Augundi in quodã loco, cui Diui Lucani Vallis nomen est, perennis aqua, candida, perspicua, illimis, calida hyeme, frigida æstate, adeò vbertim, vt trochleas molitrices volueret, per glareas, & saxa defluit: quæ tamen in vrceo, vel alio vase reposita, intra sesquihoræ circiter spatium turbida fit, & putris. Quæsita à me causa est, sed non reperta. An insunt huic aquæ multi crassi vapores, qui in aquam densati, prioris aquæ perspicuitatem turbant? An exit ab hac aqua proprius calor exiguus ab ambientis calore attractus? cùm autem quod mouetur & fluit, minus putrescat, quàm quod non mouetur, debilior enim fit motus, qui ab ea, quæ in aere caliditate, quàm qui in re præexistit; *vt omnium calculis doctissimus Aristoteles asserit: ideo dum hæc aqua matris, vt ita dicam, suæ gremio fluitat, suam seruet naturam; dum se iungatur, amittat. Idem labentis aquæ motus impediat, ne vapores in illa inclusi in aquam densentur, quod fiat postea, vbi extra suum locum conquiescat. Do operam, vt admirandi huius liquoris cantharus ad me perferatur, vt videam, olfaciam, gustem, & ope pharmacopœi destillem, sic enim ex ijs, quæ in ima ampullæ adhærebunt, crassamentis aquæ mineram inuestigabo; interea temporis dispice, quam tu reddas rationem, & vtrum de alia aqua talem perturbationem legeris. Vinum quidem, quod in vappam transijt, e dolio clarum exhauritur, deinde intra paucas horas perturbatur, sæpius etiam vrina clara mingitur, mox turbida euadit. At nullius aquæ naturalis tam citam obseruaui perturbationem. In hac causa mihi aqua hæret. Cur enim inscitiam meam tibi amicorum iucundissimo non fatear? & præsertim per epistolam, quæ minimè erubescit? multos potuisse ad sapientiam peruenire, nisi putassent se peruenisse, præstantissimus sapientiæ affirmat. Proinde iure, & merito censeo me ad nullam adhuc sapientiam peruenisse, qui tan-*

Seneca de vitæ tranquil.

ATENEO VENETO VENEZIA

dem labore duce,& comite Deo opt.max.peruenire exoptem. Abditos
vi.Annal. principis sensus,& si quid occultius parat,exquirere inlicitum, anceps,nec ideo adsequare, *politicarum magister inquit sententiarum Tacitus. At venari arcana naturæ licitum, quamuis anceps,& votis sæpenumero compos fias. Quòd si ego non semper,non tamen dolore peream,vt Homerus,quia quæstionem à piscatoribus positam soluere non potuerit. Cor ne edito,dicebat Pythagoras, id est,ne curis animum vexes. Acriores autem aliquando sunt curæ sciendi,quàm aliarum rerũ. Ideo difficillimum est retinere ex sapientia modum, cùm scire plerique vehementiùs,quàm cautè desiderent. Chærephon auditor Socratis tam pertinaciter litteris incubuit, vt præpallore, macie, atque extenuatione dictus vulgari ioco vespertilio fuerit. Mihi hoc non contingit, qui singulis ferè horis ab ægrotis accersor. Eadem mihi,quæ cælo quies:perpetuo in cursu quiesco. Vale felix. vij. kal. sext. M.DC.XX.*

IOANNI STEPHANO
Medico præstantissimo

LAVRENTIVS RAGOZIVS S. P. D.

Conciliatur sibi Hipp. sanguinem modò prudentiæ modò stoliditatis authorem asserens. Quomodo suffusione laborantes videãt spectra intra oculos, declaratur.

QVas proponis dubitationes Vir eruditissime, mihi arduæ videntur; dicam tamen, quod sentio, vt studio obsequar tuo, detrimento forsitan doctrinæ,nullo amoris. Scio modicas vires mihi, & maiora credi de absente. Quando inquit Hippocrates inter omnia, quæ sunt in corpore,nil magis ad prudentiam conferre,quàm sanguinem, loquitur de humana prudentia latè sumpta: proinde Anutius Foesius doctissimus Hippocratis interpres intelligentiam vertit,non prudentiam, ne prudentiam hoc loco arctè accipiamus pro habitu cum ratione vera activo circa ea, quæ humana bona sunt, sicut definit Aristoteles. Sed quomodo sanguis ad prudentiam confert, si ab eo potius assiduus risus prouenit, vt alibi asserit Hippocrates, & simplicitas, & stoliditas, affirmante Galeno? Dignus vindice nodus est, quem voto bonum expetas, qualemcunque toleres; sanguis intelligitur vel pro omnibus quatuor, qui in venis continentur, humoribus; vel pro sincero illo humore, quem propriè sanguinem appellamus. Sanguinem priore modo sumit Hippocrates libro de Flatibus, qui in congruo temperamento permanens, ad prudentiam facit; permutatus autem vel frigiditate, vt in somno,

lib.de flatib. n.20.

6.mor. Nicom. cap.5.

lib.de hõ. struct. ad perd.

1.de Nat. hum.39.

ſomno; vel caliditate, vt in temulentia, animi quoque prudentiam permutat. Quia quieta eſt, reſidetque anima, ſciens ſit, & prudens, autore etiam Ariſtotele. Perturbatio ſanguinis animam ipſam Perturbat. 7. Phyſ.
ſanguinem poſteriore modo accipit diuinus ſenex libro ad perdiccam, & Galenus 1. de nat. humana, dum riſum ei, ſimplicitatem, & ſtoliditatem aſſignant. Quod ex verbis ipſis vtriuſque liquet (Qui puri ſanguinis non inexpertes ſunt, hi vſquequaq; rident, Cous inquit.) Animi acumen, & dexteritas à bilioſo humore prodibit, ab atra bile conſtantia, & ſtabilitas, à ſanguine ſimplicitas, ac ſtoliditas, dicit Pergamenus. *Sanguis igitur copia peccans, & qualitate, riſum, ſimplicitatem, & ſtoliditatem pariet: at debita copia, & qualitate mixtus cum reliquis humoribus prudentiam. Sed inquies cum Satyro illo Aniani. Ex eodem ore pariter & calidum, & frigidum efflas. Ego non ex eodem ſanguine prudentiam, & ſtoliditatem: hanc ex ſanguine immoderato, illam ex moderato.*

In ſuffuſione mirum eſt volantes conſpici muſcas, & alia ſpectra, cum viſio externum medium colluſtratum requirat, et ſenſibile ſuperpoſitum ſenſum non afficiat. Variæ illæ imagines ſuffuſis oculis obuerſantes ab opacis vaporibus proficiſcuntur chryſtalloidi humori, & tunicæ corneæ interpoſitis. Intra oculum eſt, quod in aere externo videtur eſſe, et chryſtallinus humor, quia externæ aſſuetus viſioni eſt, quæcunque intus ſunt, extra iudicat. Idola tamen illa intra oculum cernuntur, quia præſto eſt obiectum, vapor quippe interiectus, medium, humor aqueus; et præcipuum viſionis inſtrumentum, chryſtallinus. Viſio imperfecta, qualis eorum eſt, qui ſuffuſionibus laborant, poteſt fieri viſibilibus obiectis viſorio organo ſuperpoſitis, et abſque externo medio illuminato. At perfecta nequaquam. Hæc eſt Andreæ Laurentij præclariſſimi Medici ſententia, quam volens, lubenſque ſequor, vt quæſtionum ſyllogadas euadam. Anat. l. 11 q. 2.

Grauiter moleſtèque fero eſſe te ſuffuſioni obnoxium, quæ à vapore in longum protento originem duxit, cùm tenuiſſima quædam fila tibi principio apparuerint. Hirudines ani primùm, deinde aurium venis applicitæ mihi probantur. Agarici, et ſennæ decoctum non omnino arridet; ſcis agarico quamuis correcto vomitionem cieri, quæ magis atque magis caput repleret; ſumas, velim, catapotia cochia tantopere in his malis ab Arabibus commendata, niſi à pharmacis ſolidis abhorreas, ſi temporis æſtus vrgeret, poſt horam ab aſſumpto medicamine vel mandere ſemunciam manæ, vel apozema aliquod refrigerans bibere non abs re eſſet. Leues apophlegmatiſmi placent, et electarium cephalicum. Cucurbitulas ſcarificatas omitte, non ſcarificatas admitte. Raſis, et Iacchinus in vera ſuffuſione ſanguinis miſſionem aucrſantur, quia mor-

bus tardus,et diuturnus sit, et frigidarum causarum soboles, et sanguinis euacuationem sequatur euacuatio spirituum,et virium imbecillitas, sicut vmbra corpus. Nos tamen cum Aetio, et Paulo mittere sanguinem possumus, et præsertim ex hæmorrhoidibus, vnde pauci spiritus exhauriuntur. Ad internoscenda corpori tuo vtilia, vel noxia puto alieni consilij te non indigere: vereor tamen, tibi noceat nimium litterarum
Hip 2. Aph. 51. studium, nec noxiam præ voluptate sentias. Libros à cibo nisi vitas, te ipsum euitas. Legis quidem, ne solus sis, vt scribis, in cubiculo, sed credo te nihil aliud agere. Omne nimium naturæ inimicum, non ignoras. Vt robur oculorum serues, in legendo chrystallinis vtere conspicillis; et per certa interualla conspicillis ex viridi vitro, vt recrees spiritus; eosdem vt colligas, pyramide rotundo acumine imperforato, tã lata basi, vt ambos oculos complectatur, concaua, ex viridi densiore vitro. Hæc Petrus etiam Forestus studioso iuueni suffusione laboranti proposuit.
11. obs. 32 Ingenuè fateor, per quos profecerim (si quicquam tamen profeci.) Sed consilium, quia inuicem absumus, post rem fortassis afferetur. Parui refert, dummodo meam in te voluntatem perspicias.

Gratias tibi immortales ago, quòd nuper domi me comenire exoptabas. Dolui me abfuisse; veni inumbrante vespera, et nisi putassem te Venetias postridie cogitantem cubitum tunc iuisse, vt summo mane te committeres rati, ad te auidissimè accessissem, vt viderem, vt salutarem, vt amplecterer, vt domum, meque ipsum tibi paratum esse promitterem.

Ancilla egeo nec vetula, nec iuuencula, sed mediæ ætatis, pudicitiæ incorruptæ, manus non piceatæ, linguæ non procacis. Si quam istinc eueres, et ad me mitteres, rem gratissimam faceres. Vale. xiv. kal. Sextilis. M. DC. XX. Belluni.

IOANNI STEPHANO
Medico Elegantissimo

LAVRENTIVS RAGOZIVS S. P. D.

Hortatur; vt Musis placidioribus operam det summorum virorum exemplo.

CArmina Heroica, et Phalecia nudiustertius, hodie elegiaca accepi, et mihi vehementer probantur. Lætare igitur quoniam tibi hoc erat in votis. Non voluntatem tuam solùm, sed paucos intra dies rem agnoui. Nimirum legisti illud Ausonij.

Gra-

Gratia, quæ tarda est ingrata est, gratia namque
Cum fieri properat gratia grata magis.

Summus, quas mereris gratias agere velim, sed me verba deficiunt Habebo libentiùs, et referam libentissimè, si dabitur vnquam facultas. Interea sæpe versus conscribe, ne ingratus musis, qui te nascentem placido numine viderint, videare. Benè conueniunt, et in vna sede morantur Poesis, et Medicina. Ideò fabulati sunt veteres, eundem Apollinem et Musarum Principem, et Medicæ Artis repertorem fuisse Non te latet quot carmina Nicander, et Andromachus ex Græcis, Serenus, et Fracastorius ex latinis composuerint. Nunc Io: Capponus Medicus Florentinus Hetruscorum carminum librum edidit. Antonius Ongarus, cuius extant Alcæus Piscatorium tepidissimum drama, et aureolus Hetruscarum odarum, et Epigrammatum libellus. Patrum nostrorum memoria medicus erat Io: Baptista Amaltheus insignis extitit Poeta, et multa eius carmina typis commissa sunt, sed multo plura in scrinio seruat Octauius filius tanto Patre dignus, lumen, et ornamentum Asclæpiadarum. Quis à tantorum virorum exemplo abhorreat atque imitatione. Non tu certè, qui quibusdam veluti naturæ igniculis ad laudem, et gloriam, ad virtutem, at omnes laudandas artes inflammaris. Difficile est, inquies, carmina bella facere. Mille sunt, inquit Seneca in quibus pertinacia impedimentum omne transcendit, ostenditque nihil esse difficile, cuius sibi ipsa mens patientiam indixerit. Si libros, quos consulas, non habes, parui refert. Tute es Biblioteca animata. Vale, meque vt facis, ama vij. Idib. Nouembris. M. DC. XX.

VINCENTIO VONIGÆ
Medico præclarissimo

IOANNES STEPHANVS S. P. D.

Dubia proponũtur de deliriorũ speciebus. Non posse Phantasiã deprauari incolumi ratione, neq; hanc vitiari illæsa imaginatione.

IAm diu ad te scripturio, sed audaciæ notam veritus, hucusque curiosi animi impetum sustinui: quem verecundiæ frænis adhuc coercitum continuissem, ni summa humanitas tua, et præclaræ indolis præstantia in primis excitassent, animumque indidissent, boni igitur facias, rogo. Hæreo, veluti in Dædali labyrintho positus sine Ariadnæ stamine, in re plerisque peruia.

Legi non semel apud Galeni interpretes doctissimos tres deliriorum species, cum scilicet sensus citra mentis errorem vitium capit; cum mens oberrat sensibus integris; Ac denique cum eodem errore tenentur

ambo.

ambo. Qui fit, inquam, hoc? Potestne sensus (interiorem dico, nam exteriores sæpe decipiuntur sine mentis assensione) falsus esse, vera, & incolumi ratione, aut mens erronea sensibus integris? Durum sanè hoc, & quod ingeniolum meum vix queat concoquere, si ita fiat. Audi, quæso te per sacras Musas (vir præstantissime) quantum hæc abeat opinio à Peripateticorum officina, imò ausim dicere, à veritate. Scitum est, oportere intelligentem phantasmata speculari. *Qua igitur ratione læsa phantasia illæsa, intaminataque euadet intellectio? Dicat quis cum Auic. esse quidem necessarium sensuum ministerium nouis rebus intelligendis, cum omnis doctrina, & disciplina ex præexistenti præuiaque fiat sensuum cognitione (nihil enim est in mente, quod priùs non fuerit in sensu, propterea earum rerum cognitione caremus, quarum desunt sensus) at semel intellectis haud amplius opus esse visis, & imaginibus, cum intellectiua facultas singula fiat intelligibilia, & in ea recondantur species, propterea scripsit Philosophus locum specierum esse mentem, nosque adeò intelligere, quando volumus, non item sentire ad libitum. Non breui huic acquieui, ac parum abfuit, quin manus darem, atqui cum accuratiùs Aristotelem perlustrassem fieri non posse comperi. Enim verò operatio facultati analoga est, cum verò intellectiuum (vt or D. Thomæ verbis) sit in sensitiuo non potest mens de rebus etiamnum acquisitis, quarum tenetur habitus, absque idolis, & similitudinibus edisserere, etenim intelligibiles species re non abiunguntur à phantasmatibus, vt docuit Arist. in lib. de Anima, & præclarè in lib. de memoria, & reminiscentia, vbi pressè scriptis prodidit, nos intelligere minùs posse sine continuo, & tempore: subdit autem D. Thomas rationem, quam placet ad verbum adscribere.* Accidit, inquit, quoniam nihil intelligi potest sine phantasmate, phantasma verò sit oportet cum continuo, & tempore, quia similitudo rei singularis est, quæ hic, & nunc est, quod non potest intelligi sine phantasmate. Quare autem homo nihil possit intelligere sine phantasmate, ratio facilè assignari potest, quoad primam specierum receptionem intellectibilium, quæ a phantasmatibus abstrahuntur secundum Arist. sed experimento patet, quòd etiam ille, qui iam acquisiuit scientiam intelligibilem per species intellectas, non potest actu considerare illud, cuius habet scientiam, nisi occurrat ei aliquod phantasma, ac inde est, quod læso organo imaginationis impeditur homo ab intellectione non modò nouarum rerum, sed earum etiam, quas priùs intellexit, vt patet in Phreniticis. *Hactenus D. Th. qui comm. in lib. de An. idem ferè scripsit.*

Ecquis verò erit, qui his lectis libenter non concedat in Ludouici Mercati opinionem? ille est, qui cap. de Phrenit. phantasia oblæsa machina-

chinalis ratione cauſſæ neceſſariam violatæ intellectionis conſecutionem inferri autumat, atque contrario exturbata intellectione, ratione ſigni, imaginatricis præcurrens argui vitium. Neque arbitratur, Galenum aliter ſenſiſſe exemplo Theophili, & Lanifici, hoc enim voluit Ariſt. quando ſcripſit, Quodam interiùs corrupto, nempe phantaſia, corrumpi intellectum, hoc eſt intellectionem. Cur ergo deliria ſecamus in diſcrimina, ſi vnum eſt, varium modò, prout alterutrius facultatis noxa manifeſtior extat? Sciunt autem omnes, magis, minùsve nullam conſtituere ſpeciem. Quare ſatiùs ſit Phernitidis ſpecies ex modo inflammationis cum Mercato venari. Hæc autem dicta ſint his, qui intellectum inorganicum eſſe in animum induxerunt, & per conuerſionem ad phantaſmata duntaxat munus obire ſuum, qui verò difficulter hoc dant, poſſunt reuera aliter ſentire. Sed enim ſi ſingularem hanc ſententiam meam, video melioris notæ medicos mihi infenſos, quos cauere velim te monitore Quare te obteſtor, vt me in via tutiore ſiſtas. Vale. M. DC. XXIV. kal. Oct.

Lib. 2. de Anim.

FRANCISCO MISTRVCIO
Medico, & Philoſofo præſtantiſſimo

IOANNES STEPHANVS MEDICVS, CENETAEQVE PROVISOR S. P. D.

Dubijs quibuſdam, quæ continentur in lib. de ſtruct. Hom. reſpondetur, & veritas retegitur nouis argumentorum momentis.

PRudenter Aegyptij Iſidis, ſeu Sapientiæ pedibus ſubſcribebant. Nemo mortalis adhuc meum peplum detexit. *Enimverò vſque adeò rerum veritas in materiæ gremio latitat, vt nil ſit tam ſanctum, tam conſtans, quod contrario argumento refelli non poſſit. Id quod commodùm per literas tuas palam, planumque fit, quarum doctrinamne, an elegantiam potiùs admirer; neſcio, adeò animum meum permulſit vtraque, & titillauit. Quòd ſi Pythagoricam metempſycoſim admittas, Cremonini genium in te commigraſſe, auſim dicere; et quod de Epicuro dicebat Neocles, omnes atomos ſapientiæ in vterum matris tuæ concuriſſe. Gratulor itaque Bellunenſium eu fortunium, quibus vir Phœbæa arte, et ſummo ingenio præditus obtigit; vehementer autem doleo me non eum eſſe, qualem agnoſcis, et tollis præconio: Nam licèt in me de ſiti ſapientiæ ſit plurimum, ineſt tamen exili ſtylo de fonte eruditionis exiguum, neque enim maximum poteſt eſſe in minimo.*

Argutiolas ex Eleaticæ ſcholæ medio decerptas perfunctoriè, et obiter attingam, et, quod aiunt, ſummis labijs libabo, quando per temporis

angu-

angustiam, et maximas rerum agendarum difficultates, quibus continenter distrahor, et prorsus distineor (tota enim Ciuitas mihi incumbit graui pestilentiæ insultu lacessita, cui nomẽ officij obseruans, multifariã prouidere, & consulere cogor) luculentiùs, & minutis punctis singula prosequi non licet. Aequi igitur, bonique consulas, si summa rerũ fastigia sequens modò digitum ad fontem imẽ lam, sat enim pauca sapienti.

4. de Part. anim. c. 2. & 4. 1. de Gen. Auuic. Auerr. 2. collec.

Quod spectat ad primam difficultatem, apud omnes Asclepiadas & Iatraleptas Hippocratis doctrina imbutos est in confesso, quatuor in venis subesse alimentarios humores, sanguinemque per se nutrire, reliquos sanguinis commercio, & concomitantia, à quo dulcantur, nutritionique præmuniuntur, præparanturque, quare non est mirum, si ipse Medici personam sustinens, et in Hippocratem Heraclidarum genus, & Medicorum Coryphæum commentarios edens communi sententiæ adscripsi, Aristotelemque ipsum, qui ab Hippocrate genus duxit, paulò negligentiùs sum prosecutus.

2. de Gẽ. anim.

Hic solo sanguine Animalia alescere, scriptis tradidit, et meritò quidem, si velim melioris notæ Medicis applaudere, qui pacem conciliare contendunt, etenim sanguinem pro aggregato accepit, pituita, vtraque bile, & propriè dicto sanguine, cui reliqui mancipantur, cætera, quæ fluitant, et toto corpore oberrant, non sunt humores, sed excrementa, quæ sponte ad sua feruntur conceptacula, et nullatenus nutriunt, si modò verum est, quod idem ipse fatetur, excrementum id esse, quod incoctum remanet, quocirca scitè, et ad rem appositè scripsit in libello de longit. et breuit. vitæ excrementum instar esse contrarij.

Præterea, inquit, oportet id, quod haud facilè sit corruptibile, nequaquam excrementis abundet, quod enim tale est, aut vi morbi, aut suapte natura interimitur, namque excrementorum virtus, atque facultas subit vicem contrarij atque interdum naturam ipsam, interdum partem corrumpit, quapropter quæ salacia sunt, & semine redundant, ocyssimè senescunt, & semen excrementum est, & insuper, cum prodit, afficcat, &c. *Quare cum excrementum sit asymbliton, neque assimilari queat, id enutrire ατοπον est dicere. Non me fugit, quidquid redundat in corpore, aliquando à Medicis vocari excrementum catachristicως, transumpto nutrimenti nomine, cum non sit nefas quippiam alicui excrementum, alteri alimentum esse, si modò sola copia peccet, non etiam qualitate, et forma.*

His satis, superque factum putarem tibi, ni remeligo obijceretur Coiæus, qui Philosophum propterea bilem vnà cum sanguine non admisisse contendit, quòd eius acrimoniam perferre cor nequeat, quocirca ille Arist. à Galeno etiam commendatum hac ratione defendi posse fatetur, si quis dixerit ab eius principijs non desciscens, sanguinea Ani-

malia

malia solo nutriri sanguine, et singulas eorum partes non biliosas, non pituitosas sed sanguineas esse tueatur, et licèt aliæ ex tenui, vt carnes, aliæ ex crassiori sanguine sint procreatæ, vt ossa, & aliæ rursum ex calidiori, aliæ ex frigidiori, quædam ex humidiore, quædam ex siccìore sanguine sint constitutæ, omnes tamen ex puro ipso sanguine constant, atque adeò untriuntur singulæ similem earum substantiæ alimoniam attrahentes. Quid facias. Ex malè positis, dicebat Epicarmus, difficile est benè colligere.

Porrò Philosophus carnem potissimam Animalis partem, cui prima sentiendi vis insidet, palam constituit, non item Medici. Quidquid tamen sit, quemadmodum à Platone, & à Galeno caro tegmen contra frigus, æstumque censetur, & alibi ad replenda loca vacua commodum conferre, & pars musculi æstimatur, ita à Themistio non modò Arist. interprete, verùm etiam paraphrasta tactus organum non putatur, quia qualitates cum materia recipit, nemo enim est, cui hæc sæpe non incaluerit, non frixerit, non humuerit, itaque & hæc materia qualitatum efficitur, quod in cæteris instrumentis non contingit, pupilla enim non albescit, aer, qui in auditorio est, nec grauis, nec acutus redditur. Et reuera Arist. ipse suis interpretibus dubitandi ansam præbuit, modò enim cor, ait, esse tactus sensorium, modò carnem, modò neruum. Cor sanè est primarium seu radicale principium, quia neruos inde oriri existimauit, caro est medium internum, quando enim Arist. scripsit, attactum fieri sine medio, intelligendum est de externo, sentit enim nerui ministerio animali spiritu à cerebro influente ad interiectam carnem. Præstat igitur curem constituere tactus sensiterium constat, enim subiecta carne infinitis neruulis conspersa.

Quod verò obtrudis argumentum, si nigra bilis, & pituita nutrirent frigus ingrederetur opus naturæ, est siculneum, etenim ab Altrice ministerio temperamenti, & caloris, quæ sunt machinamenta, nutritio perficitur, quæ cum sit quædam aggeneratio, terminus est præcurrentis allioseos, sic autem afficiuntur humores, qui sunt obiecta, inquæ illa agunt, vt vndique natiuo calore perfundantur, donec eam nanciscantur similitudinem, quam pars alenda meretur.

Nec abs re adducitur Philosophi auctoritas, quam tanto verborum apparatu, & exemplorum vsurpatione consilio meo nihil adminiculari contendis, nam naturale, & præter naturam (nihil enim refert præter, an contra naturam dixeris, quod vult Auerrhois) sunt differentiæ primùm humores distinguentes, discriminantesque, illæ autem ex aduerso positæ sic se habent, vt altera perfecti, altera imperfecti rationẽ subeat, cum autem perfectum priùs, potiùsque existat, proximum est, vt humores naturales ceu perfecti, priùs existant, quam præter naturam; Qua-

re cum etiam Philosophorum testimonio dentur vtraque bilis, & pituita praeter naturam, conficitur totidem esse naturales, quot enim vnum contrariorum dicitur, & alterum, positoque vno contrario, necesse est & alterum admittere. Vide igitur, quàm solida ratione consistat argumentum, & quàm facile mole sua ruant, quæ nulla stabilitate firmantur.

lib. 1. de nat. hum.

Lienem ex euentu necessarium esse, reuera scripsit Arist. quemadmodum Erasistratus Arist. discipulus frustra, ego verò eiusdem erroris ambos insimulaui, quo iure me tibi vellicandum propinaui. Appello ad Gregorium Horstium, qui pro me tulit sententiam. Hinc tamen ἐρημες indicta causa non recedam. Audi igitur patienter, vt tandem colligas,

Arist. 5. Metaph. 2. de orat. Animal.

te ante victoriam triumphum cecinisse. Necessarium variè vsurpatur, dicitur enim quippiam simpliciter necessarium, vt Deum esse, vel ex hypothesi, quod licèt considerata natura rei secus euenire queat, aliquo tamen supposito necessariò contingit. Hoc autem in tot genera distribuitur, quot sunt caussæ, quæ supponi possunt nimirum in quatuor. Quædam enim sunt necessaria ex suppositione efficientis, quædam ex hypothesi finis, alia ex suppositione caussæ formalis, alia denique necessariò sequuntur ex materiali caussa, nam facta hypothesi, quòd substantia sit, necessariò datur vbi sit, cum substantiam esse, & nullibi esse repugnet. Lien verò necessarius videtur ex finis suppositione, non vt viuamus simpliciter (reperti enim sunt, qui sine splene Vixerunt, & Plinio authore veteres cursoribus lienem vrebant, & canes fabrorum ferrariorum, qui chalybeatam aquam lambunt, nullum aut per exiguum habẽt lienem Celso teste) sed vt commodiùs viuamus, quare si per accidens necessarius est, vt scilicet commodiùs viuamus, perinde est, ac si frustra conditus sit eius sententia.

lib. de Pred. 2. de Anima.

Ad tertiam redargutionem sic respondum volo, quam magna verborum supellectile construis, et, vt firmis eat pedibus, ex argutiolarum exercitio multa longè repetis, et innectis, vt etiam sine caussa in Platonicorum dogma incidas, dum κοινωνίαν sine singulis subsistentem facis, cum tamen dicat Philosophus, sublatis primis substantijs nihil reliquorum remanere, et vniuersale posterius esse suis singularibus, & reuera τὸ πᾶν ἓν reipsa conueniunt. Nil extra singula existit. Animal, homo notiones sunt solamentis opera subsistentes. Verum hæc parerga. Anima humana cum sit in toto, et in qualibet parte tota, videtur tamen Philosophi sententia quadam eminentia in corde suum collocasse domicilium, quòd ibi communia vitæ instrumenta calor, et spiritus suppetant, cum verò anima substantia sit simplex, et indiuidua, vnam habeat facultatem addecet (quemadmodũ et materia prima) quæ sit indifferens, et peræque affecta ad plures obeundas functiones; Hæc autem

commu-

communis, seu adæquata facultas, vt determinatæ operationes absolui queant, opus habet quadam contractione, et præfinitione, contrahitur autem, et limitatur in partibus similaribus à proportione formarum elementorum, et à complexione ipsa v.g sanguificatio est functio determinata, quæ fit à facultate communi animæ, cæterùm contracta in iecore à proportione formarum elementorum constituentium iecur, et ab eiusdem temperamento. Hinc facultas sanguificatrix est animæ vis certo modo contracta in iecore à determinata temperie hepatis, et statuta proportione formarum element. quam solus Deus cognoscit.

Ad supremam difficultatem quòd attinet, quoniam ex superioribus palam fit, quàm vera sit Gal sententia, singula minutiès non prosequar (quum maximè quod conaris, non conficiant) sed connixente oculo præteribo. Vnum tamen dissimulare nequeo, oppositum scil. non colligi ex argumento, quod obtrudebam. (Vbi animantur, digerunt atque excrementa, ibi sanguinem absolui) nam teste D. Thoma, et tota Peripateticorum schola idem est agens disponens, et inducens formam, quod et in arte factis apparet. Et hæc sunt, quæ raptim ex arare fieri integrum, si non sint sesamo, et papauere respersa, si non sapiam lucernam, in ingenij exiguitatem, et in temporis angustiam referas. Morbi pestilentes, et mortes interpellant. Vale, meque vt occepisti, dilige. vij. Idus Decembris. M. DC. XXX.

FRANCISCO MISTRVCIO
Medico, & Philosopho præstantissimo

IOANNES STEPH. CEN. PROVISOR S. P. D.

Redargutiones rationum ponderè recudantur, refellanturque.

PPhilosophiæ, quam Thomanticis filiam vocant, si non Philosophantis, veritas simis est, quæ cum sit adæquatio mentis cum re, in intellectu velut in subiecto resident, in re autem velut in relato, cum igitur conceptiones intellectuum sint rerum intellectarum similitudines, si conceptus aptus sit rei, veritas patitur, æquum nullo Philologi patiès, quàm Philosophi Pythagoricam illam, vt ita dicam, dualitatem, aut Platonicam ἑνάδων sequentes abhorrent, diuturnis, et tenuissimis res ipsas afflantibus, quibus cum herculeo disceptatio iniri non debet, quæ post longas rerum ambages veritas nihilominùs delitescat, quæ vna est. Cæterum quum nostra disceptatio gravibus rationum momentis innitatur, et veritatis investigandæ gratia suscepta sit, si recepti rerum agitatione tandem id, quod est, e densis materiæ tenebris se se profecerit in

apertum, ac prodet, et alterutri manus dabit, quod an per me fieri possit, tu vir excellentissime videris.

Inuocatis itaque vt cum Timæo loquar, secundùm legem Dijs, eo ordine difficultates refigam, quo fixisti, interim tamen vtar Laconismo,
10 probl. *mos enim, inquit Zimara, sapientum est, vbi de veritate agitur, paucis rem conficere.*

Dixeram, apud Medicos Hippocratica doctrina formatos in confesso esse, h. e. ratum, et constans, quatuor subesse in venis alimentarios humores, sanguinemque per se nutrire, reliquos sanguinis coitu, admissuraque: Tu hinc argutandi ansam sumis subinde præter Hipp. mentem aduersùs Peripateticos quatuor humores alibiles statuit, quum vnicum sit per se tale. Sed o bone non animaduertis à me tertio modo per se ac-
Mercatus *cipi. (Quamquam non præterit esse quosdam, quibus singillatim nutrire sanguinem haud probetur, volunt enim vltimum alimentum coalescere ex vnione quatuor succorum. Porrò vt vnitate formæ Animal hoc vnum est, cui subsunt diuersæ naturæ particulæ ad functionum diuersa munera obeunda, reliquum est, vt etiam alimentum partium illarum dissimilitudini analogia respondens vnum sit, tale autem est sanguinea massa quatuor illis succis conflata, constitutaque; Nec refert, plures esse humores, dummodo vni sanguini mancipentur perinde, atque in crasi primæ qualitates præpollenti, vnde nomen, et ratio temperamenti sumitur. Quod si exhaustum sanguinem in scypho concretum accuratè obseruasses, singulos humores vt locis, ita proprijs naturis distinctos discreuisses. Nec ate Costæus est, qui rationem, modumque dirimat indicat, quo defendi Philosophus possit.*

Quod spectat ad carnem, eam finiunt Medici partem similarem ad
3. de Hist. Animal. *fibrarum, quibus circumjcitur firmitudinem, roburque genitam Equidem cum Arist. et Laurentio Anathomico cuiusque instrumenti præcipuam partem eam statuo, non est tamen, vir eruditissime, cur tam acriter medicos incessas, et supinæ ignorationis insimules, qui vsu, et officio partes nostri corporis æstimant non acribius. Interim non possum, quin admoneam, carnem medium, et sensorium esse non posse, quo discriculo Arist. tegis; Idem enim obiectum eodem tempore esset organo abiunctum, et adiunctum. Porrò sensorium tactus, vt res est naturalis à materiatis qualitatibus afficitur, atqui vt tactus ἔρρωνον est, non nisi à qualitatibus denudatis, hinc fit, vt nullo egeant medio peculiari, inquit Mercatus, tametsi requirunt organi dispositionem: Nec absurdum est in tactu peræquae in gustu sensile supra sensoriũ admcitur sentiri, in reliquis tamen sensibus absonum. Quare statutum sit membranam esse præcipuum tactus organum.*

Prob Dij immortales, admiratione, tamquam Enthusiasmo affectus,

tot modis vnum contrariorum dici, quot & alterum inficiatumis, & deſpectum. Quàm parum cordatè. Equidem apud Philoſophos nil magis pertritum vidi, nil vulgatius, qui ab Ariſt. rationem mutuantur, vnum vni contrarium eſſe, dicente, & contrariorum eandem eſſe rationem, poſitoque vno neceſſum eſſe & alterum contrarium apponi. Verum ea eſt tantæ admirationis cauſſa, quod extra pomœria vagaris. Tu ethicum paradigma, & ſteritica obtrudis oppoſita, & nobis de naturalibus, & poſitiuis agentibus oppedis. Non latet mediocritatem ex integra cauſſa conſtare, incongruum ex multiplici, cum à medio infinitis modis recedere datum ſit, hinc fit, vt tam multiforme ſit vitium, vt non modò virtuti repugnet, verùm etiam ſibi ipſi, vt exceſſus defectui, auaritiæ prodigalitas, timiditati audacia: & quemadmodum forma pulchritudinis, & vnitatis, ita materia deformitatis, & diuiſionis origo eſt, & nutricula, atqui forma bono analogicῶs reſpondet, materia malo. Quare, vt ad penſum redeam, licèt bilis, exempli loco, multis modis præter naturam fiat, nomen tamen, & rationem non amittit, quo fit, vt vni bili naturali opponatur. Fortaſſis illuc collimaſti, vbi Ariſt. ait, Si vnum contrarium ſit, non oportere eſſe & alterum. Sed aduertas, Ariſt. ibi ſecundum logicam conſiderationem protuliſſe, quæ cum in campum latiſſimum excurrat, eiuſque affirmatio, vel negatio in re nihil ponat, nil impedit, quò minùs quiſpiam imaginari poſſit vnum contrarium ſine altero. cap. de oppoſitis.

Siccine me iterum ad lienem vocas, & ad crepundia, caue ne tanta verborum exaggeratione intumeſcat, & inſoleſcat, nam quemadmodum auctо fiſco (dicebat Galenus) minuitur ærarium, ita creſcente liene totum corpus macreſcit. Hoc vnum volebam, non eſſe neceſſarium lienem ex Ariſt. quemadmodum tu aſtruebas. Porrò neceſſarium ſimpliciter, & ex hypotheſi finis ſunt aſſiſtata, tantùm abeſt, vt vnum ſint, & ipſe tautologias vitium inſcitè commiſerim; Abſolutè enim neceſſarium eſt, quod nullã aliã cauſã ſuæ neceſſitatis agnoſcit, ex hypotheſi quod agnoſcit. An neſcis ſola ſimplicia, & immobilia (quod docet Ariſ. 5. Metaphys.) eſſe abſolutè neceſſaria, compoſita verò ob varias mutationes, quas ſubeunt, neutiquam. Deus itaque eſt primum neceſſarium à quo cætera ſuæ neceſſitatis vim mutuantur. Sit verò ille rerum opifex finalis cauſſæ, an potiùs efficientis nomine donandus, non contendo, qui ſcio cauſſam finalem eſſe potiſſimam, cum moueat efficientes omnes immobilis ipſa. Mouet Deus, ait Alex. tamquam amatum, & deſideratum, efficit tamen, dum ſingulis vim tribuit, per quam agunt. Cæterùm ad id, quod ſubijcis, formidare te, ne in veterum abſurdam opinionem incidam tanto ab Ariſtotele damnatam opere, reſponſum tale repono. Materiam in diſpoſitionibus rerum naturalium eſſe neceſſariam, cauſ-

ſam

sam verò necessitatis esse finem, etenim necessariò serra fit ex ferro. Cur dices? propter finem, videlicet ne sit expers ipsa secandi. Quid si dixero, inutiles dispositiones, et nequissimas, vtputa deformitatem, senectam, morbum, mortem, propter materiam necessarias esse adeò vt & necessaria, et necessitatis etiam scaturigo sit, et causa? Quòd si tantisper commentarios super Porphyrij Proœmium in quinque vniuersalia percurrisses, illud necessarij discrimen passim saltem oculis hausisses, si non mente, et me tanto labore leuasses.

Boetius lib. de voce, & vno ar. Ideo est, quia vel numero est, &c.

Quod ad particulares animæ facultates attinet, quemadmodum in genere differentiæ virtualiter (vtor philosophicæ militiæ castrensibus vocabulis) continentur veluti in radice ita in communi illa animæ facultate, quæ in corde residet, præcipuæ, atqui in singulis organis secundùm actum exercitum, et hoc est, quod volui. Subnecteris denique, ne, si vniuersale mentis solius opera subsistat, scientia tollatur, quum sit vniuersalium, sed libere te isto metu. Assero enim vniuersum esse ens logicum, non Physicum, notionem, non substantiam, quia quod substat singulare est, notionem inquam, non inanem, cui nihil subsit, sed quæ habeat pro fundamento essentiæ rationem, quam pro Platonicorum μεθεξει Arist. sapienter reposuit. Hinc Themistius. Sanè videntur genera, et species nudis notionibus proxima, quæ tamē cūex singularium collatione, et similitudine reponantur, in singularia, et naturas euidentes, et solidas recidunt.

Quando scripsi idem esse agens disponens, et inducens formam, primarium agens, et vltimam dispositionem autem, calor animasticus (vt tuis vtar verbis) non est agens primarium, cum accidens non attingat generationem substantiæ, quum nil agat vltra suam speciem, sed machinamentum est, et vniuersus naturæ demiurgos, instrumentaria verò causa agit secundùm vim primarij agentis, quod est vis exemplarium, id est sanguificatrix ienori insita, quæ vtitur proprio hepatis calore, et temperamento ad educendam e chylo sanguinis formam. Quare cum baculenus nil confecerint tua argumenta, et meis natūnibus nil officerint, in fractis viribus persistunt.

In causa facili cuiuis licet esse disertum.

Interim rogo te (vir eruditissime) vt aliquid Philosophicæ libertati condones. Contradictor enim ait Auic. est exaudiendus, cum est super veritatem. Me in tuo habeas ære, at certò scias, te à me summe obseruari, et coli. Vale. Ibid. Martij. MDC. XXX. Cometæ.

IOAN-

IOANNI BAPTISTÆ DOLEONIO
Belluni Eupatridæ & Medico eximio

IOANNES STEPHANVS S. P. D.

Quod contrarium agat in contrarium non in ſubiectum aduersùs Sanctorium.

Nihil eſt tam conſtans, nihil tam ratum præſertim in Phyſicis, quod contrario exemplo reſpui, reijcique non poſſit: ecce mirabilis Sanctorius, cuius auctoritatem plurimi æſtimo, veterem ſententiam negligens aſſeuerare non dubitauit, contrarium non agere in contrarium, *ſed in ſubiectum contrarij*, nempe in materiam primam. Quo principio non intellecto, inquit, Medici cæco, & inconſiderato impetu non methodicè medicinam faciunt. Hæc eſt, ait, cauſſa, cur ſpagyrici, vt plurimum lædunt, & ſæpe interimunt, quia eorum remedia agunt generosè in contrarium, & agendo morbo poſſeſſam partem corrumpunt. libr. 2. de præſid. inuent.

His ſuam prodidit ſententiam Sanctorius ab euentu potiùs, quàm ab vlla ratione ductus, aut edoctus. Quod vt euidentiùs conſtet, præfari neceſſum eſt, duo eſſe principia, per quæ vnumquodque agit, aut patitur, ſcilicet materiam, et formam, illa patiendi principium ab omnibus ſtatuitur, qua cauſſa immateriata nullam ſubeunt allioſim i. alterationem forma verò agendi principium ab vniuerſa Peripateticorum ſchola decernitur, vnde quo quid formalius, eo etiam efficacius eſt, hinc fit, vt ignis inter cætera elemẽta magis ſit energotatos. i. efficax cuius principatui fauent quotquot ecpyrωſi conflagratione periturum mundum arbitrantur. Cæterùm materia cum nulli ſubſit cathegoriæ (neque enim eſt definitè aut quid, aut quale, aut quantum, aut reliquorum Prædicamentorum aliquid) ſed omnia poteſtate, hoc eſt omnia poſſit eſſe, quæ tranſmutationi ſunt obnoxia, videtur omnium formarum ſubiectum eſſe, de quo veluti de communi poſſeſſione contendunt primæ qualitates, quæ ſubſtantiuam præcurrunt generationem, vt materiæ poteſtatem, alioquin indefinitam, & indeterminatam definiãt, & ad certam ſuſcipiendam ſpeciem diſponant, atqui huiuſmodi paraſceuæ, & aptitudines induci nequeunt, ni contrariæ deturbentur, ſiquidem duo contraria in eodem ſubiecto eſſe nequeunt (ſi modò ſint in habitu, & totam expleant latitudinem demõſtratum enim eſt ſub aliquo gradu ſimul ſtare poſſe.) Verùm dum iſtæ qualitates viciſſim agunt, & tumultuantur, non in materiam primam vim inferunt primò, ſed in contrariam qualitatem, quando materiam nullam agendi efficaciam habere ſtatutum eſt, atqui Vide Fracaſtorius lib. 1. de ſympathia & collec. conſcrib. lib. de ortu, & interitu.

agentia,

agentia, & patientia vicissim agere oportet, & genere conuenire, specie differre. Quis autem dixerit, materiam genere conuenire cum qualitatibus, substantiam cum accidentibus? Adhæc nihil agit vltra suam speciem, quare vt accidens attingere non valet substantiæ generationem, ita nec corrumpere potest, eadem enim est ratio contrariorum. Accedat substantiæ nihil esse contrarium, actionem verò fieri ratione contrarietatis, quare cum materia sit substantia (incompleta tamen) substantiæ verò nil sit contrariũ, nullo modo contraria in contrary subiectum propriè agere, & vim exercere suam est dicendum, sed contrarium, nempe calidum in frigidum, humens in aridum, non in materiam primam, quæ peræquè subijcitur, substerniturque quibusuis formis indifferens, & indefinita. Omnia transformans sese in miracula rerum.

Ad hoc agens omne agendo repatitur, igitur si agat in materiam primam ab ea repatietur, quod dictu nefas est. Præterea agens gestionem edit, vt patiens sibi reddatur simile, sed quis hoc admittet, vt substantia accidenti adsimilis euadat. Sed quam in nobis comminiscitur materiam, cum vniuersa certo cultu, & ornatu sit definita, & compta? Nec est, quòd Arist. testem adhibeat dicẽtẽ. Quod impossibile, sit contraria pati ab alterutris. *Bifariam enim quippiam pati dicitur, nempe admittendo, suscipiendoque, aut corrumpendo, & destruendo, vt verò contraria mutuo conflictu, & certamine sese explodunt, & confodiunt, ita fieri non potest, vt vnum contrarium ab alterutris patiatur, id est suscipiat, hospiteturque contrarium veluti columen incolume, sed hoc officium sustineat materia oportet (cius enim necessitatem ibi demonstrare studebat Arist.) quæ subiecta contrariorum sedes perhibetur. Qui igitur tueri possis doctissimi Sanctorij paradoxon? Accidentia, & primæ qualitates vt ad generationem substantiæ dicuntur conuenire disponendo (neque enim D. Thomæ sententia mihi probatur, formam substantiuam nudæ materiæ accedere) ita ad demolitionem contrariam inducendo habitudinem. Quare cum id, quod fit, non sit forma, sed compositum ex materia, & forma (ad hoc enim aliquid fit, vt sit, propriè autem dicitur esse compositum subsistens) vtriusque nexu, & firma copulatione subsistet. Hanc autem copulationem efficiunt agentia per primas qualitates, quæ habitudinem ingenerant, cuius caussa forma conciliatur materiæ, quòd si hæc habitudo per contraria agentia summoueatur, forma dissociatur, & dissoluitur compositum, nil enim est aliud generatio, quàm firma vnio formæ cum materia ritè parata.*

1. Phys. tex. 67. Vide Burlæum.

Cæterùm aduersùs Spagyricos meritò inuehitur, qui nulla partis, temperamenti, consuetudinis, sexus ætatis temporis, aut regionis (mitto affectuum discrimina) ratione habita vno, eodemque calapodio omnes calceant; singulis suum Stibium, *quo vel deploratos morbos accipiunt*

sonan-

fanandos, proponunt, ac propinant, singulis extracta, essentias, elixir, & nescioque præbia sesquipedalibus voculis nuncupata, vt sint vulgo admirabiliora sine methodo ægris, qui se concredunt, exhibent ea mente, vt post longos labores languentium loculos exhauriant, & calamitosam cladem in morbi pernicaciam reijciant. Valeant isti tenebriones nugiuenduli, Valeant. Tu verò mi Doleoni bene vale, et æqui bonique consule.

MICHAELI-ANGELO ROTÆ
Archiatro elegantissimo

IOANNES STEPHANVS S. P. D.

Diluuntur quædã dubia aduersùs tractatum de Vertigine obiecta, statuiturque Vertiginem non oculorum, sed communis sensus esse passionem.

ARgutiolis, quas mihi externa die nimiùm sollicito leniter obiecisti (Michael-Angele doctissime) Marinelli hæresim fortassis insequens dum vnà elegantiore lintre suauissimè veheremur, more, & amore ductus respondeo, vt sententiæ meæ robur tibi ampliùs constet. Vellem, totam nostræ scriptionis, disceptationisquè seriem sedulò perlegisses, etenim fortuna omnem delutam difficultatem licuisset inspicere; Fatemur enim communem sensum externorum obiectorum pulsu duntaxat cieri, sed nihil refert, per oculosne an per tactum, qui extrarium medium non habet, commune offeratur sensile, quod non nisi proprijs coniugatum intrò commigrat in sensus. Porrò vbi rudi, inchoataq; suffusione obsessi imagunculas, et volitantia spectra tuentur, atque etiam, quod ob oculos versari falsò credunt, propulsare contendunt, necessariò imaginatio fallitur, vtpote quæ imperat, atque excitat appetitum ad amouenda contraria, motus enim appetitus, hic verò imaginatricis, cui rerum species immanent, vt ait Arist. 2. de Anima in calce, imperio ducitur. Affectio verò oculis imputatur, quòd causa ex vsu artis in oculis delitescat, imaginatio verò per externum errorem decipitur duntaxat vulgaribus, non scitis. Quare vbi pathos huiusmodi exercet, si sapienter loqui velimus, ita definiendum est, vt sit phantasiæ falsitas à concretis inter corneam tunicam, & chrystallinum humorem vaporibus, qui alienam, externamque speciem referunt. Cæterùm Vertiginem esse communis sensus passionem, vel hoc vno argumento te reuinci posse puto, non oculorum, vt ais, quòd oculi colores modò capiunt, & vnus communis sensus communia sensilia, nempe motum, magnitudinem numerum &c. internoscit, si credimus Auerroi, atque Alexan-

dro melioris notæ Peripateticis. Scio enim esse, qui alter sentiant. Atqui Vertiginis ratio in strophade consistit, nempe in spirituum, & imaginum conuersione. Quisquis igitur oculis motum citra colorem videri, iudicarique posse dabit, ille idem strophadem oculis donare poterit, sed qui cæcis, & clausis oculis vertigo cõtingat, vel si Oedipus sit, diuinare non poterit. Quare aut tu pristinam sententiam depone in meam tractus, aut grauiore epicheremate fac, vt in tuam resiliam. Equidem solidis diorismis sartam, tectamque satis habeo opinionem meam, quam possim etiam doctissimi Septalij authoritate munitam, & sanctam reddere, is enim Vertiginem sensui communi tribuit, & grauiter censionem facit in dissentientes. Vale Asclepiadarum decus, & mihi tui obseruantissimo fauere ne desistas.

in comment. super Arist. Problem.

IOANNI BAPTISTÆ DOLEONIO Medico, & Philosofo Bellun:

Non minùs vtraque virtute, quàm genere nobilissimo.

Dubitatur, an Animæ ab obitu corpora eadem numero resumere possint.

HVmanas Animas ruente mundo ad ecpyrosim, conflagrationemque summoque Iudice ad supremum accedente iudicium sua quasque corpora non Pythagorica Metempsycosi i. Anim. transmigratione sed christiana palyngenesia Regeneratione resumpturas, nõ modò apud transmundanos Philosophos, verùm etiam apud omnes orthodoxæ fidei cultores certius est, quàm quod ad Sagram. Huic sententiæ (quamquam ab ipsa veritate, nempe Christo Theantropo Homine-Deo proficiscatur) eam rationem subijciunt, quòd humana natura corporis, et animæ copulatione perficiatur, quare si alterutra sui parte destituatur, manca mutilusque homo est. Intereunt verò corpora, vt quid quid euanidum, corruptibileque est, seponatur, hæc enim corpora ob plurimas imbecillitates perpetuò constare nequeunt. Sed, dices. Nonne poterat caducum, morticinumque dirimere, diluereque Deus superstite opificio, et hoc animæ domicilio? Poterat vtique, at mortem elegit in peccati supplicium, cui ferendo haud satis sunt Animulæ: Homo enim peracto vitæ curriculo aut perenni felicitate beandus, aut calamitosa clade cruciandus est; beatitudinem qui assequatur, ni labis purissimus omnis, at si vitæ integerrimus, par est, et iustum, vt scelerum quoque pœna recedat, pariterque qui iugi excruciandus est gehenna, corpus resumat oportet, vt quemadmodum voluptatis peccando particeps fuit, ita doloris con-

sors

fors euadat. Hi sunt cardines, super quos Christianæ religionis constantia vertitur. Quibus reclamant Philosophi, et hanc corporum regenerationem non modò incongruam statuunt, verum et ἀδύνατον. Incongruam sanè, quia laboriosum est, *inquit Arist.* coniunctum esse cum corpore, neque absolui ab eo posse, & insuper maximopere fugiẽdum, quippe cum melius sit intellectui non esse cum corpore, quemadmodum & dici solet, & plurimi etiam consentiunt. *Cui merclè elegantissimus Themistius planè adscribit.* Rectè igitur, *inquit*, Platoni vitium est, qui obtusiorem humanæ mentis aciem huic (quas nempe intellectio sine quantitate exerceri nequeat) attribuit. Imaginatio, inquit, sociata innexaque animo actiones eius turbidat, nec lucidas, & puras reddi patitur. *Ecce ergo Philosophorum decreto, quòd animæ melius, addecentiùsque foret, si à corpore absolueretur, quò intellectio coli posset luculentiùs.*

Impossibile. 1. de Anima c. 3.

li. de mem. & rem. cap. 7.

Proximum est, vt probemus adynamiam impossibilitatem. Agens naturale suum molitur opus ex supposita, idoneaque materia, atqui aptitudinem sortitur ex potestate ad formam, at nulla potestas in præteritum respicit, aut remigrat. Dicam faciliùs. Generatio Physica est præcurrentis alterationis terminus, atqui intercepta alliosis non potest esse vna numero, siquidem motus vnitas numeralis hoc præcipuè quærit, vt tempus non sit interpole, atque interciſum, vt testatur Arist. vbi itaque binæ præuenerint affectiones, alterationesque, & generatio geminetur oportet, at vbi geminata genesis est, ibi duo germina adesse necessum est, quæ sint soboles duplicis illius geneseos, ac veluti bases, quibus innituntur, & terminantur actiones illæ.

5. Phys. tex. 41.

Scio naturalem effectorem abijcies, & diuinum obijcies, qui res producit citra motum, & alliosim sed simplici emanatione, cuius actio est substantia, nec in præteritum meat, quemadmodum nec eius substantia, quare vt eius actio non intercipitur tempore naturalium more, ita non est mirum, si idem numero diuina potestas iterum producere potest, eius enim actio est vna numero, nec mensu temporis coercetur, aut intercipitur, sed solida, indiuiduaque æternitate gaudet. Scio, inquam, mihi obtrudes diuinitatem, cuius nutu hæc fiunt omnia. Sed diuinitati quoque quædam impossibilia sunt. Renuis? Quæso te, vt Genio meo te præbeas morigerum, & auscultes. Quemadmodũ summus ille rerum opifex Læliam ex Licyda iam constantem, atque existentem recreare non valet, ita nec corruptam, sublatamque restituere: illud planè constat, quia dum res extat, ingenerabilis est, hoc autem sic conficitur. Quod gignitur haud præfuit (alioqui generatio non procederet à negatione ad habitũ, nempe à non esse ad esse) atqui Lælia extincta præfuit, quare regigni non potest. Neque adduci potest, cur Deus potiùs extinctam iam, & corru-

ptam Læliam regenerando præpolleat, quàm constãti geminare constantiam.

Ad hæc nescis, hoc solo posse priuari Deum, vt ait Seneca, vt in præterita ius non habeat. Postremò si Deus ageret ex naturæ necessitate non minorem haberet potentiam, quàm nunc habet agens liberè, sed tunc non posset idem corruptum reparare, ergo neque modo potest, illud sanè patet, nam quidquid potest Deus per potentiam potest, nec voluntas minuit, augetue potentiam, seu liberè, seu necessariò operetur; hoc verò ita suadetur quia Deus nõ ageret nisi per causas secundas accomodando suam potentiam earum imbecillitati, alioquin si absque ea moderatione totam suam vim effunderet, necessariò produceret infinitum: Cum ergo causæ secundæ nequeant corruptum reparare, atque idem numero restituere fatendum est, id neque in diuinam potentiam vllo modo cadere.
Vale. M. DC. XXXVI.

Eidem.

Hortatur, vt peritissimas lucubrationes edat in lucem.

Monstrat opus cultum, necnon solertia fandi,
Virtus quanta sit ingeni.
Scriptaue paginulis germanæ vocis imago
Commendata fidelibus.
At verò celant aciem, viresque resoluunt
Interposta silentia.
Vilescit virtus latitans, ceu conditus atræ
Terræ molibus vnio.
Si sophiæ secreta tegas quæsita labore,
Virtutem simul obruis.
Nil sapit inclusus piceatis Euhius vrnis,
Verùm promptus amystide.
Nec labor acer Apum prodest, nisi mella locellis,
Tractes eruta proprijs
Quid sapere est iotus, vel quid mussare labellis
Ni Thesaurus inertior.
Quare age Pœoniæ Artis honos lucubrata repone
Apophtegmata posteris.
Archilochi nec te rabies, neu terreat astu
Theon sæuus iambico.
Inconcussa manet virtus, percussaque palpo
Instar syderis emicat.
Scripta Senem Coum commendant edita lustris.

Obman-

Obmanſura perennibus.
At ſi eadem obſcuris iacuiſſent abdita in arcis
Obtorperet & Artifex.
Nobilis erumpat Petra ſtirpem enixa lythodem
Tuis clara laboribus.
Nec fraudare ſuo fas eſt phalangia honore
Stylo culta perarduo.
Sic tua perpetuis conſtabit gloria ſæclis,
Reddet nomen & ætheri.
Tinea nec tanti gaudebit parua laboris
Poſthac pondera rodere.

IOANNI STEPHANO
Lepidiſſimo Iatrophyſico.

Idem corruptum redire credendum.

Reſpondet Ioannes Baptiſta Belluni Patritius Dollionius.

IAmblicus de Aegyptijs miſterijs docet, tu ſcis eiusdem diſcipulus, & qui præ manibus omnes exoletos habes libros. Confiteor te in legendo, inſcribendoque laborioſum, & indefeſſum eſſe. Verùm ſanus te bene geris virtutem non deſerens; cæterùm cum me ad primum ſenium ingreſſum exagites, & valetudinarium, quamuis aliqua continentia (ſi fas eſt dicere) id minimè oſtendam: anſcio te rectè agere. Nam ſi tanto viro non reſpondeo, animus ignauus, vel ignarus, aut potius arroganti ſuperbia prælitus à maiori inſipienti mundi parte iudicabitur: at ſi impropria inconcinna, atque minus lepida lepidiſſimo tibi pro reſponſo tradidero, in hac ætate oleum perdidero & operam. Verumtamen apud te non ſpero, qui iam loquẽtem cognouiſti hominem. Quare vt tibi morem geram, qui ſemper de me optimum feciſti iudicium quemadmodum tuam virtutem ego ſemper multi feci; præmitto quædam in futurum Theologis non ſolùm, verùm etiam philoſophis grata. Theologiam adoro, philoſophiam veneror. An putas adorare, venerarique idem? non exiſtimo. Quia adoro ab hominibus creditum, ſed veneror, quod etiam ſi à faucis, attamen intelligi poteſt. Ideo qui Theologiam philoſophiæ confundere, aut coniungere abſolutè, & ſimpliciter tentarunt, prætenſione ſuperbierunt. Quare et tu qui de immortalitate animæ elegantiſſimè ſcripſiſti, mihi confeſſus es corruptibilia cum incorruptibilibus coniungi non poſſe, niſi fide tantùm. At fidei quod philoſophia terminum præſcri-

bere

bere poteſt? Non ne imaginatio ſua velocitate diuinos ferè ſpiritus æquat? quare non & voluntas credulitatem fidcire adeò valebit, vt ſuprema naturæ, et effectus dignoſcat natura naturata, eosdemque confiteatur? Stephane ſtudioſiſſime ſuis philoſophia contineatur terminis, probetur in quibus, et veneretur. Theologia autem adoretur veluti ſuprema ab hominum fide. Cæterum ad ſua valde difficilia quæſita accedo ſoluenda proprio Marte, ne in meos antiquorum authoritates traducam errores; at tu mei cauſa erroris me ipſum, meum imbecillum intellectum defende. Audi igitur: non ne Ariſtol. ſuperiora confeſſus eſt inferioribus dominari? Non ne dixit cœlum quintam eſſe eſſentiam? Non ne cœlum eſſe incorruptibile, mundum verò æternum eſſe conſtituit? ſi iſthæc vera ſunt; non ne à priuatione ad habitum datur regreſſus per ſuperiora inferioribus dominantia, cum quotidiè vnius corruptio, et generatio alterius obſeruetur? Quomodo æternitas ex philoſopho in ſpeciebus conſeruata fuiſſet niſi à priuatione ad habitum in vniuerſali datus fuiſſet regreſſus? Non ne priuatur vna, et altera res induit habitum? Hoc autem quid eſt, niſi idem corruptum in vniuerſali per ſuperiora, aut per cœlorum redire virtutem, quod et ratio pars probat intellectus? Vnde ſi hæc omnia philoſophia confirmat, quare Theologia idem numero, et eadem ſubſtantia idem corruptum ex voluntate antiqua ſi non noua, vt docebat Algazel per fidem redire affirmare non poterit? quare alterius partis intellectus impotentia naturantis naturæ mirabilia deſtruere tentabimus, et ipſius filij, quæ patefiunt per voluntatem ab intellectu elicitam, cuius eſt filia fides? Non igitur reclament philoſophi miſi pertinaces aut deprauatæ voluntatis, quos remittendos cenſeo ad deſtructionem philoſophiæ Algazel etiam nolente Auerroe: imo ſi verè philoſophi ſunt intellectus rationem omnia iudicare poſſe concedant, voluntatem autem ab intellectu elicitam cætera aſſerere cum ratione valere: ſicuti animas corpora iterum reſumere deſiderare optimas, vt duplici exultent gaudio; malas autem, vt credant melius eſſe exiſtere, quam non, et ſecundum propriam, permiſſamque illis intellectionem credant meliora in futurum operari poſſe ſimul cum corpore ab humano ingenio facilius comprehenſibilia, aut naturæ naturanti magis ſatisfatientia. Platonici igitur, (etſi nimis abſtracti) à te laudentur affirmantes corpori animas adiunctas fuiſſe in ſceleris pœnas, et ideo imbecillius agere; quinimo ante natum hominem dilucidas eſſe ratione intellectus ſapientiæ capacis: at non inſipienter eaſdem appetere corpora negent, tum vt dupliciter agant, tum vt et voluntati intellectus elicitæ parti obediant credentes melius eſſe duplici exiſtentia, vt diximus, et hac gemina naturæ obedire naturanti. Siquidem credenti nox in diem mutari poteſt. Iſtis itaque ſuppoſitis lepidiſſime Stephane corruunt

omnia,

omnia, quæ doctissimè Philosophis anceps improperas diuina abnegantibus, qui voluntate fidei genitrice elicita ab intellectu priuati sunt: per quam postea omnis in Deo etiam tollitur impossibilitas, & omnes illæ, quas in medium affers, dubitationes.

Nam si tu asseris Petrum factum infectum à Deo non posse, id affirmo secundum rationem intellectus partem; at secundum fidem voluntatis filiam intellectus conditionem supremam eandem infectum esse credere possum, et affirmare absque vlla renitentia causa supremi, et omnia potentis opificis, etiam nolente Pergameno Propterea, quæ à fide probantur, ratione carent, nec indigent, cum per vlteriorem excellentem virtutem, (vt dicebat magnus Cous) producantur, quæ non nisi a cælo, à cælestibus, aut tandem à primo motore omnia regente iudicari possunt. Platonici ideo, et peripatetici hoc fuisse à Deo separatum dixerunt secundum rationem non cognoscentes, aut negantes vim superiorem intellectus voluntatem, quod logomachia neque tibi probare debeo, ne veritati detrahere videar. Scio tamen omnia esse controuersa propter homines, qui donum intelligentiæ receperunt, sed quæ carnis sunt, sola sapiunt Epicurei. Vnde non à mea rudi Minerua, sed à tua propria Nemesi clariora exposce. Quantum verò ad tuæ sirenæ exhortantia attinet carmina meorum opusculorũ, et lucubrationum publicationem, respondeo.

Si notus celebror: si ignotus non reprehendor, nec dolebo inglorius.

Si notus inuideor, si ignotus non detrahor; vnde nec detrahо, nec audio detractorem sensum mordentem, mentem afficientem, pectusque vrentem.

Si notus humilior, si ignotus exaltor; etenim qui se iactat, et dilatat, iurgia concitat.

Si notus superbio, si ignotus mansuesco quia non est creata hominibus superbia.

Quæ ideo sint istorum meliora pande, et eris mihi alter Apollo. Vale, et me, vt facis, ama.

Scholion.

In Superiorem Epistolam.

QVod nullam repugnantiam inuoluit à Deo fieri potest, nulla verò inuoluitur, si res permanens, siue corrupta omnino fuerit, siue in nihilum reciderit, eadem numero reparetur. Adhæc ideo DD. Conimb.

vi naturalium caussarum, nequit permanens, quod extinctum est, idem numero redire, quia idem non nisi per eandem actionem produci potest, atqui Dei potentia cum nullis certis limitibus contenta sit, omnesque gradus rerum tam specificos, quàm singulares in se eminenter cõtineat, non limitatur ad certa instrumenta, certumve modum agendi, nec ex se aliunde determinatur, potest igitur eandem actionem rursus edere, atque adeò nihil impediet, quò minùs idem numero, postquam esse desijt, reproducat.

Pacius carnis resurrectionem philosophicè demonstrari posse contendit, primò quia in Anima separata munent potentiæ, quæ in æternũ frustra esse non debent, id quod accideret, si spoliata corpore vsque permaneret. Quòd forma essentialem respectum teneat ad suam materiã. Quòd nullum violentum sit perpetuum, anima verò violenter extra corpus detineatur. Quòd animæ melius sit esse cum corpore. Huc spectat Athanagoras Atheniensis Philosophus, qui demonstrat corporum resurrectionem ex prudentia diuina, quia aliàs corpus, vt fuit animæ socium in actionibus, passionibusque virtutum, et vitiorum, non posset habere in præmijs, et pœnis æternis consortium. Quidquid tamen sit, cum firma sit Philosophorum assertio semel corruptum non posse redire, tutius esse iudicamus sentire cum D. Thoma contra Gentes, Caietano, Goclenio lib. 6. Disput. Physic. quòd resurrectio sit vnum ex ijs, quæ fide potiùs, quàm ratione apprehenduntur. Quamquam enim ratio respiciendo ad solam animam aliquid de παλιγγενεσια somniet, numquam tamen sibi imperare potest, vt credat hoc ipsum, quia modus totam naturam superare videtur.

Cum Anima, inquit D. Thomas, corpori vniatur vt forma, vnicuiq; autem formæ propria materia respondeat, necesse est, vt corpus, cui iterum anima vnietur, sit eiusdem rationis, et speciei cum corpore, quod deponit per mortem. Non enim resumet anima in resurrectione corpus cœleste, vel aereum, vel corpus alicuius alterius animalis, vt quidam fabulantur, sed corpus humanum ex carnibus, et ossibus compositum, organicum ijsdem organis, ex quibus nunc constat. Rursus sicuti eidem formæ secundùm speciem debetur eadem materia secundum speciem, ita eidem formæ secundum numerum debetur eadem materia secundùm numerum. Sicut enim Anima Bouis non potest esse anima corporis equi, ita anima huius Bouis non potest esse anima alterius Bouis. Oportet igitur, quòd cum eadem numero anima rationalis remaneat, quod corpori eidem numero in resurrectione rursus vniatur.

Aristoteli igitur et Themistio responsum tale reponatur, melius quidem esse mentem absolui ab hoc mortali, caducoque ergastulo, quòd synceram intellectionem magis impediat, quum nil citra phantasma intel-

intelligere queat, quod est hic, & nunc, atque adeò sine magnitudine, quæ intelligenti incommodat, sed in corpore per resurrectionem reparato, non item vsu venit, nam penitus animæ obediet, & actioni nihil resistet, erunt enim corpora per diuinam voluntatem, subtilia, clara, passionis expertia, & agilia. Reparatorum autem corporeæ actiones non erunt amplius vsui, sed modò spirituales, in quibus vltimum hominis finem consistere iustum est. Non autem in quibuscunque spiritualibus actibus vltimus finis hominis consistit, sed in hoc, quòd Deus per essentiam videatur, ait D. Th. Deus autem æternus est, vnde oportet, vt intellectus æternitati coniungatur. Sicut igitur qui voluptati vacant voluptuosam, qui contemplationi contemplatiuam, qui regendis Ciuitatibus ciuilem vitam agere dicuntur, ita qui diuina potiuntur visione, æternam obtinent vitam iuxtà illud Ioannis xvij. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te Deum verum etc.

Responsio ad superiora argumenta.

AD primum igitur vbi dicitur generatio physica est præuiæ alterationis terminus &c. *patet responsio ex superioribus, vbi sola diuina potestate fieri innuimus &c.*

Ast vbi dicitur. Quemadmodum summus ille rerum opifex Læliam ex Lydia iam existentem iterum generare non valet, ita nec corruptam restituere &c. *Responsum tale repono. Apud diuinam potentiam hæc duo non repugnant, aliquid fuit, & tamen illud idem de integro generatur. Sed ne deceptio interueniat, animaduertendum, aliquid fuisse bifariam intelligi potest. Primò quod toto tempore præcedente secundam generationem fuerit, & sic est ingenerabilis per diuinam potentiam, quia quod generatur pro illo tempore saltem præcedente generationis momentum non est. Secundò, quòd pro aliquo tempore fuerit, dein esse desierit per corruptionem, & hoc pacto per Dei potestatem potest iterum idem numero reproduci, nam licèt antea fuerit, haud tamen continuè; sed interruptè. Vbi verò dicitur,* Neque adduci potest, cur Deus extinctam potiùs Leliam regenerando præpolleat, quàm constanti geminare constantiam, *& Respondetur quòd hoc non est ex parte Dei, non res vt existens non habet rationem generabilis, vt autem non existens habet rationem generabilis, quoniam generatio est deductio rei a non esse ad esse. etc.*

Reliquis argumentis patet responsio, siquidem quæ non implicant contradictionem per Dei potestatis plenitudinem fieri possunt, atque adeò in præterita ius habet. Non potest quidem efficere Deus, inquit Albertus Magnus, vt virgo vitiata non fuerit vitiata, quia hoc repugnat, potest benè inducere obliuionem etc.

Anastaseos Paraphrasis.

Sex Veterum de corporum resurrectione opiniones damnantur.

A *Valẽtinus negauit corporũ resurrectionem quem multi Hæretici sunt secuti, contra quem disputat D. Paulus.*

B *Hymenæũ, & Philetum arguit D. Paulus 2. ad Thimoth. quod à veritate recesserint dicentes, resurrectionem esse iam factam.*

C *Quidam putarunt animas non esse resumpturas eadẽ corpora, sed cælestia, contra quos D. Paulus ad Corynth.*

D *Quidam putarunt, quod corpora humana in resurrectione vertẽtur in spiritus, cõtra quos Lucas vlt.*

E *Error Cherinti cõuellitur à Matth. 20. dicentis mille annos post resurrectionẽ in terreno regno futuros, in quibus homines carnales ventris, ac libidinis voluptates exercebunt.*

F *Euthicius Patriarcha Byzantinus, existimauit corpora nostra in resurrectione aeri, vel vento assimilari, quod Greg. in moral. narrat, sed aduersùs Euthicium est Lucas vlt.* palpate, & videte, *cũ tamen dicat D. Paulus 4. Phil. 2. quod reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ.*

A Fœda Valentini valeat vesania, Pauli
Explosa eloquio, tot reprobata modis;

B Philetum pudeat, pariterq; Hymeneus Alumnus
Symbola concilij quærat Apostolici.

C Fallitur & qui a imis cœlestia corpora tandem
Esse resumpturas post noua fata putat.

D Nec minùs ingenti fallax errore tenetur,
Corpora qui e redit spirituosa fore.

E Cherintique error damnetur mille per annos
Membra cupidinibus prona futura super.

F Labitur euasura leues malè sanus in auras,
Qui recreata simul corpora nostra putat.

G Corpus idem numero mẽs induet ipsa superstes,
Quo sine nequaquam rite beata foret.

H Surget inexhausto nutu, & virtute Iehouæ
Perfecta gaudens integritate sui.

I Namq; opifex summus mutilis, aut turpibus ipse
Integra sufficiet, pulchraq; membra struet.

K Nec tamen integra remeabunt mole priori
Corpora, sed speciem nata referre suam.

Qui potuisset enim tantam comprẽdere molẽ
Orbis, & immensos condere Cælicolas?

L Ad quid opus machinis tantis, vbi degitur æuũ,
Non epulo, ast sola mente vidente Deum?

M Visa visa Dei perfectè quemq; beabit,
Vt nil mens extra dia quæ cupere.

Mens etenim iã fœta bonis haud deuia poscit,
Ast immobiliter gaudet adesse Deo.

A *D. Paulus 1. ad Corinth. 15. Christus prædicatur, quod resurrexit à mortuis, quo modo quidam dicunt in vobis quod resurrectio mortuorum non est?*

B *Vel quia nõ credebant nisi resurrectionẽ spiritualem, inquit Paulus, vel quia non credebãt alios resurrecturos, nisi illos, qui cũ Christo resurrexerũt.*

C *Oportet incorruptibile hoc induere incorruptibilitatem & mortale hoc immortalitatem.*

D *Spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me videtis habere.*

E *Matth. in resurrectione neque nubent, neque nubentur.*

Interpretamentum ex D. Thomæ.

G *Quæ secundùm substantiã corrumpuntur, natura non reparantur eadem numero, sed specie: Non enim eadem numero nubes est, quæ pluuiam peperit, & quæ ex pluuia iterum euaporante conflatur. Cũ igitur corpus humanum per mortem secundum substantiam corrumpitur, naturæ viribus ampliùs resarciri nequit (quamquam non defuere, qui post multa annorum curricula redeuntibus cœlestibus corporibus ad eundem situm, rursus eosdem homines regeneratum iri prodiderunt) sola enim diuina vi carnis eiusdem resurrectio fieri potest. Cæterùm cũ manifestò constet, vniuersa vel ẽt minima sub Dei prouidentia contineri, materies huius humani corporis, quamcunque tandem formam à morte susceperit, non præterit cognitionem, & virtutem diuinam, quæ quidem materia eadem numero manet, quatenus intelligitur sub dimensionibus existens, propter quas hæc materiata dici potest, & est indiuiduationis principium. Hac igitur materia eadem manente, & ex ea per diuinam potestatem humano corpore reparato, nec non ex anima rationali, quæ cum sit incorruptibilis, eadem obmanet, eidẽ corpori coniugata, consociataq; par est, & iustum, vt idem numero Homo resurgat.*

H *Aldecẽs est, vt in reparatione resurgentis hominis, quæ à Deo fit, & cuius perfectissima sunt opera, natura absolutissimè, & numeris omnibus perficiatur. Erunt igitur in resurgentibus omnia membra ad naturæ integritatem seruandam, non in eos actus, & vsus destinata, in quos modò diriguntur, necessum enim est, vt quod meriti, aut demeriti particeps fuit, in alio seculo supplicij, aut præmij quoque consors euadat.*

I *Quamquam mutili, & blæsi, & deformes plurimi in hac vita sint, resurgentes tamen erunt absolutissimi, vt nihil queat desiderari, siue molem, et membra spectes siue formam, et figuram.*

K *In resurrectione totum, quod naturaliter præfuit, resumetur non solùm penes organicas partes, sed etiam penes similares, vt caro neruus ex quibus organicæ conflantur, minimè tamen, quod sub his partibus fuit totum resumetur, sed quantum sat erit ad speciem partium integrandam, neque tamẽ propter hoc homo idem numero, aut integer non erit, etiamsi totum, quod naturaliter præfuit, non resurgat, constat enim quod homo à principio vitæ vsque in finem idem numero permanet, illa tamen, quod in eo est materiale sub specie partium non idem manet, sed continenter fluit, resluitque more fluentis aquæ.*

L *Vsus cibi, et potus à resurrectione non erit necessarius, quia epulæ instituuntur ad illud reparãdum, quod à calore obsumitur, et exhauritur, at qui in redempto corpore nihil amplius dissoluetur, proin frustra*

accederet nutrimentum. Pariter Veneris vsum aboleri, obsolescereque necessum est, cum ad Animalium procreationem dirigatur, generatio verò mortali vitæ inseruit, vt quod secundùm individuum seruari non potest, saltem secundum speciem reponatur, et conseruetur; vbi igitur homines in perpetuum manebunt, generatio amplius non erit vsui, neque adeo Veneris vsus erit necessarius.

M *Beati videbunt Deum per essentiam, non per similitudinem, et hæc est summa beatitas, in qua rationalis creatura quiescit omni expleto desiderio. Ipsa enim Dei essentia intellectui creato coniungitur quodammodo, vt per essentiam videri possit. Hoc dici solet compræhensio iuxta illud D. Pauli.* Sequor autem si quo modo comprehendam. *Porrò Deum ipsissimum videre summa est perfectio, et delectatio. Nã Deus hoc ipsum, quod est, veritas est, quare necessum est, vt intellectus Deum videns summè delectetur. Adhæc Deus summa bonitas est, quæ est ratio dilectionis, quare necessum est diligi ab vniuersis comprehendentibus ipsum.*

PRÆCLARISSIMO MEDICO,
Atque Philosopho Ioanni Stephano Cenetensi Patritio, iuxtà & Taruisino Patauinoque.

HIERONIMVS CORTE S. P. D.

Dubia proponuntur varia de Purgatione, nec minùs de sanguinis missione in feb. pestiferis.

QVò optabilius quippiam, eo etiam gratius, vbi accidit. Nihil reuera poterat mihi libello ad me misso iucundius contingere, siquidem ante multos menses Excellentissimus Medicus Baderia se mihi allaturum acceperat lib. de structura Hominis vnà cum lib. de Virg. Morbis, promissis tamen parum stetisse videtur, quum nil adhuc attulerit. Mandaueram præterea Philippo hic Venetijs habenti Pharmacopolæ nostri filio, vt curaret ad me mittendos huiusmodi libros, qui rescripsit, se non inuenisse. Hinc facilè conijcere poteris, quam libenti animo viderim lib in quibus memoris animi certa symbola prodis, dum epistolium honorificum mihi inscribis, et tuorum laborum copiam luculenter facis. Quoniam verò meam exigis sententiam, dicam affatim sine hyperbole. Proficiscuntur à Stephano *.i. Medicorum Coryphæo, et Principe, quare opus Hipp. omnino dignum est. Libentissimè legerem lib. de structura Hom. vti acciperem, qui vorticibus rapi-*

dum

dum mare, et multis difficultatum fluctibus horridum tranaueris. Scis.n. plurimas versari inter Arist. et Gal) Mihi, et filio meo methodū curandi catholicam composui, quæ ad particularia tamen descendit, in qua aliter ipse sentio; quam tu statuisti, nempe, quòd purgantia in principijs morborum conueniunt, sape sæpius inquit Auic. de cura feb. putr. si times victoriam humoris magis necessaria cautela est euacuatio, et si non est digestus non moueas, nisi in principio; si enim velis expectare materiæ digestionē, inquit Herculanus pro digestione succedet maligna dispositio. Pro meo consilio subdit grauissimus ille Vir nostro tempore quo homines magis gulæ indulgent, quàm tempore Hip. præstantius erit exhibere ab initio lenitiuum, cui aliquid solutiui sit admixtum nam incommoda, quæ ad illius exhibitionem sequuntur, vt vacuare aliquid boni cum malo, aut magis de parte subtili quam de grossa, aut aliqualiter agitare humores sunt minora præcipue in principio dum virtus est fortis, quam illa quæ possunt sequi ex illius omissione, vt malignitas, & dominium materiæ super naturam; ita enim, inquit Fernelius, quidquid à purgatione reliquū erit facilius natura domabit, quod enim, ait eruditiss. ille vir, iussit Hip. concocta medicari non solum perfectè, sed & quouis modo concocta amplectitur, obscurè quidem cocta parcè, manifestè moderatius, perfectè vero cocta validius, in neutra corporis affectione impendentem morbum sæpe arcemus purgatione, quæ vitiosos iam congestos humores detrahat; atqui tùm maximè, multoq; magis quam ipso morbi initio crudi ij sunt; cur igitur non peræque initio vtiliter illos purgemus; sic sæpe artis vsu animaduersum est crudioris humoris purgatione siue sponte, siue arte ea cōtigisset accelerari coctionem, moxque vrinas puriores & cum sedimento fieri, & ancipitem periculosumque morbum salutarem reddi itaque licèt à perfecta coctione fœlicior semper sit purgatio, ea tamen etiam ante coctionem in ancipiti, & graui morbo est necessaria insalutari, ac miti vtilis. Præterea ipse Hipp. non ne dixit; In principijs morborum si quid videtur mouendum *moue, & alibi in principio vrinis crassis, & nebulosis apparentibus, quod est obscurum coctionis indicium, non ne cathartica admittit. Sed experientia quoque suffragatur, quæ docet in artis vsu. Hinc Empyrici dum ocissimè ægrotantes sanitati restituunt validioribus præsidijs, occasionem vellicandi dogmaticos medicos sumunt, qui in longum protrahunt morbos cathartica subtrahendo, exhibendoque idē-tidem iuscula inefficacia. Sed missis Empyricis doctissimus etiam Costeus post longum ratiocinium, ita concludit nostra tamen tempestate pleriq; omnes qui medicinam faciunt permiscere ipso etiam morbi initio purgatorij & soluentis med. portiunculā lenienti nō verentur, cui sanè curationi videre est fortunatos frequenter morborū euentus succedere.*

2. de mor acu. tex. 48.

l. 4. de l. 1. c. 3.

In

In tractatu præterea de chirurgia nonnulla communi medicorum sententiæ aduersantia conscripsi, quæ acri nunc tuo iudicio ponderanda, corrigendaque mitto, atque subijcio, & primum. An vero in febribus pestil. liceat venam secare, res fuit semper ita controuersa, vt certa adhuc hac de re lateat curandi ratio, sunt qui omninò perniciosam ducant, vt Card. Montanus &c. ne in tanta putredine illud parum boni, quod superest, cum ipsoq; simul vita ipsa profundatur, alij econtra exuberante sang. semper illam adhibent, & inter cæteros Auic. inquiens summa curationis ipsarum est exiccatio, & illud cũ phlebotomia, & solutione ventris, & oportet vt incipiatur in ea ad vacuandũ si materia vincens fuerit sanguinea cum phlebot. &c. cui subscribunt Aetius, Paulus, Celsus, Mercatus & c. grauiss. Viri. Costeus in comment. quasi anceps quomodo ex huiusmodi tricis se expediat inquit vrgent profectò vtrinque rationes; vrget experientia; obseruatum est à multis in pestil. constitut. quib. vena est secta cõualuisse sæpe etiã interijsse it avt si tum rationes, tum experientiam spectes statuere nequeas vtrum agas, denique tamen remitta decernit: vbi febres statim primo morbi insultu pestilentes inuadunt, in his à venæsectione omninò abstinendum, vbi vero non statim sint pestilentes, tales vero futuras suspicamur, quum integræ (quantum febris putridæ permittit ratio) vires sint, nullum commodius, vel melius in harum curatione præsidium esse videtur, quam venæ sectio, si modo, & sanguinis multitudo, & alia id genus consentiant. Hæc eruditissimi huius viri est sententia Galeni tamen auribus, dogmaticæque methodo minus cõsona Gal. enim 1. epid. sec. 3. n. 26. miratur Hip. Critoni repleto sanguine laboranti febre pestil. initio morbi venam non secuisse (fuit autẽ vere pestilens, & exitialissima, peryt enim posteridie quam ægrotare cœpit) illumque excusat quòd morbo iam progresso fuerit accersitus sed febris illa primo die, & statim inuasit pestilens, primo enim die fuit parum calens, & fastidiosus pestil. feb. pathognomonica signa; quare ex mente Gal. initio febris actu pestil. cum sang. repletione secanda est vena. & Orib. de cucurb. cap. 21. dum pestilentia vehemens Asiam deprehendisset, meque cum morbus attigisset secunda morbi die remissione feb. facta crus scarificaui duasque fere lib. sang. detraxi, hacq; de causa periculum vitaui illique præcipue saluabantur, qui sanguinem copiosum exhauserant, erant enim plenitudinis signa; huc etiam accedit ratio, quando adest morbi magnitudo cùm sanguinis copia (præcipua venæsectionis indicantia) nec vires morbi initio contraindicant in præsentia nec in futurum semper secanda est vena sed virium robur stat in sanguine, vt superius patuit, plurimus igitur sang. id virium roboris indicat, vt in futurum quoque satis sint; leuata natura onere, euaporataque initio veneficа illa aura per san-

guinem

guinem & venas diffusa antiquum illum vlterius inficiendo corrumpat (hinc morbi initio primæ vt plurimum claræ, mox corrupta massa sanguineæ turbidæ minguntur) euentatoque putredinali illo calore, ad ignobiliores que & à principibus remotiores partibus tracta materia validiorem adhuc ipsam fore pro certo habendum, quare &c. accedamus ad aliud caput.

Verum vt ex dumoso hoc venæsectionis calle tandem euadamus, restãt adhuc sentes aliquot spinosiores de loco venæsectionis in affectibus cum mensium suppressione excidendæ euellendique Gal. lib. de sang. misso. cap. 11. plenitudines à suppressis mensibus ortas omnino per crura vacuabis, inquit, sectæ enim in cubito venæ mulierũ sustollere purgationem assolent, & cap. 18. loquens de venæsect. in hemorrh. suppressione inquit si velis cohibere, quæ in cubito sunt, sin prouocare quæ in cruribus venæsecandæ, vt ijs, subdit, quibus supressi sunt menses, semper in cruribus; Aetius vero etiam venas cubiti scindit. Capiuac. de affectib. vteri cap. 1. hos auctores sic curat conciliare, si dum venam incidere est opus, adsit, vel propè sit tempus menstruæ purg. ex talo vacuandus sanguis, quia tunc habemus naturæ propensionem, atque irritationem ad illam partem; si vero remotum sit illud tempus, quia tũc quiescit sanguis, nec vlla naturæ ad inferiora propensio irritatioque præstabit affectis partib. supràiecur venas cubiti recludere, cui sentẽtiæ etsi à plurimis doctiorib. neotericis amplexatæ his rõnibus aquiescere minus possum. Presente, vel imminente naturæ propensione, proritatione que ad inferiora in suppressione mensium aperiẽdæ sunt venæ inferiores, sed in quolibet affectu cum mensium suppressione adest semper illa naturæ propensio, atque irritatio ad inferiora igitur semper ex venis tali vacuandus est sanguis ma. ab omnibus conceditur, min. sic probatur periodicus ille mensium motus siue à natura tantum ab excrementitio illo sanguine ad certam aucto quantitatem copia, vel qualitate, vel vtraque simul lacessita fiat, siue vniuersalis etiã concurrat causa, vt luna potissimum, sit semper à venarum expultrice irritata, & per vterum expellente; modò suppressis mensibus in dies magis augetur copia, & prauitas excrementitij illius sanguinis, quare etiam maior naturæ irritatio, sic autem lacessita natura quis in quolibet affectu eam magis pronam ad inferiora per familiares sibi vias, quàm aliò inficias ibit? nec quis obijciat superius iactis fundamentis nos tergiuersari: diximus enim vbi agendum à subsistentia materiæ, vt inde venarum communicationẽ cũ parte affecta possimus inuenire; sed existente materia supra iecur, vt in ophtalm. angina, sputo sang. &c. venæ tantum in cubito consentiũt igitur &c. affectus. n. supra iecur cum suppressione mensiũ neminem latere credo excitari cum fluxione ab infrà sursum, vnde Hip. v. aph. 58.

aph.58.mensibus suppressis morbi ex vtero contingunt, quinimò lib.de loc.in homine omnium mal.affectuum potissimam vterum autumnauit causam:mulieri sang. vomenti menstruis erumpentibus solutio v. aph. 32. & Gal. in com opera, quæ à natura bene geruntur nos imitabimur; quare per inferiora reuellendo, & vacuando naturam imitabimur, morbique radici prospiciemus; mox morbi sæuitia, pertinaciaque poscente tutò ad proximas accedere poterimus venas: præterea non ne medicinæ parentes humores praua qualie infectos per superiora duci vetuerunt, ne principes in transitu vitient partes? at quid nocentius mensibus retentis?

Venarū præterea manus pro basilicæ, vel cephalicæ brachij sectione dubiam habeo tùm authoritate Vessalij, qui ob istarum venarum seriei varietatem deridet medicos decertantes an in manu cœphalica, vel iecoraria sit secanda, tùm rationibus, quas nunc missas facio ne doctas tædio afficiam aures; similiter & hæmorrhoidum reserationi in assuetis parum fido an venæ sectionis vicem gerant authoritatibus, & rationibus quas coram, cum primum istuc accedendi mihi præstabitur facultas, tibi faciam communes. Vale mi Ioannes atque iterum vale. Portusgr. Non. Maij 1635.

HIERONIMO CORTEO MEDICO, & Philosopho eruditissimo

IOANNES STEPHANVS S. P. D.

Dubia obiter diluuntur. Citra orgasmum aliquando minuens Pharmacum in Principio morborum esse necessarium. Sanguinem in feb.pestiferis esse mittendum, si communes scopi præsto sint. De mittendi sanguinis loco in mensium suppresione decernitur præsente plethora. Saluatella aliquando basylicæ sufficitur.

PRo libello non modò gratias egisti, verùm etiam eas laudes retulisti, quas non agnosco. Vrbanè semper mecum agis, & lepidè. At verò auxit existimationem desiderium, hoc autem Tabellariorum in frequentia, haud obliuiosa Mnemosyne, haud mens mea, quæ in te semper propendet. Placet non displicuisse lucubratiunculas, distulisse displicet. Id agam semper, vt meum erga te studium extet. Moris, & amoris gratia consilium pro Heroina tibi inscripsi misso verborum lenocinio. Duobus, inquit Arist. existentibus amicis sanctum est præhonorare veritatem. Ego liberæ mentis candorem nusquam non promo. Fastidiunt alij, quorum maligna æmulatio mihi non secus officit, ac Salmonei apud elidem, aut Alladij apud Albam, dum Iouis fulmen, ac tonitrua mentiri,

tiri,& confingere conantur. Noui (proh dolor) & declinare nequeo. Dij tamen noſtri negligentes non ſunt, qui cardiagnoſtes ſunt. Faxint, vt bombilantes ſuſurri poſthac conuertantur in Authores. Suppudet, elenchos eſſe in pretio, ſuppudet, iã melius videri eſſe, quàm eſſe, & nõ videri. Sed ſi veritas ex re, hoc in conſolationem adhibeo. At πάθιον γπτῶ.

Epiſtolium ſummis difficultatibus oneraſti; indice tantùm alleuabo, neque enim vacat. Curis ſolutum quærit ſolutio, non implicitum, ſic habeas igitur.

Te meæ ſententiæ refragari, reclamareque putas, dum inchoante morbo propinari aliquando ſoluens pharmacum poſſe contendis multis inſtructus auctoritatibus. Fallit opinio, neque .n. aplῶs, & vniuerſim eo in capite, vbi in eorum reprehenſionem excurro, qui à morborum carceribus admouent phœnigmos, purgationem in principijs refello, de qua neque conſultò agitur, ſed obiter, & exempli loco. Ego enim à te ſum, & nonnumquam etiam citra turgentiæ diſcrimen ineunte, aut ad vigorem procedente morbo mimuens pharmacum (quod catharticum admittit) exhibendum eſſe aſſeuero, vbi pernicialis eſt affectio, vbi vires materiæ copia fatiſcunt, & inſtrangulantur, quod voluit Auic. quod graphicè ſignificauit Fernelius, quin Galenus ipſe comm. in 4. Aph x. dandum eſt pharmacum, inquit, priùs quàm virtus vitiata ſit, feb. caliditas aucta ſit, aut ad aliquod princeps membrum humores decumbant, aut per corpus vagentur. Huic adſcripſit Amatus Luſitanus, ſed omnium pulcherrimè ſecundùm Ioannem Manardum egit Valerius Martinius Venetorum Aſclepiadarum ornamentum.

Fen. 4. Prima lib. 2. de Meth. medendi.

Cent. 1. cur. x.

lib. 4. ſui Enchiridij c. 34.

De ſanguinis verò miſſione in febribus peſtiferis aliter Coſtæus, aliter Fracaſtorius, atque aliter alij ſentientes diſputant. Videas Petrum Salium, ille enim omnium ſcitiſſimè, videas Forèſtum. Ego ad communes mittendi ſanguinis ſcopos collineandum eſſe puto, nempe ad ſanguinis vitium, & ad vires Morbus magnus magnum poſcit remedium, cui non modò venæ ſectio reſpondet, ſed & pharmacum. Propterea Auic. aſſiccationem, & inanitionem cùm pharmaco, tùm phlebotomia requirit. Rem dubiam effecit infelix exitus, nam ſiue mittas ſanguinem, ſiue omittas, plerique intereunt. Tanta eſt pernicies, vt quantumuis ex arte auxilia præſtes, vix tamen euinci poſſit. Peſtis, inquit Galenus, eſt morbus, qui in omnes, aut plurimos graſſatur ab aeris corruptione proueniens, quo fit, vt plurimi intereant. Non eſſet peſtis, ſi plurimos non interficeret, plurimos verò de medio tollit, quòd analogiam habeat ad arterialem ſanguinem, ad vitales ſpiritus. Peſtis, ait Mercatus, eſt vapor veneficus, vitali ſpiritui aduerſarius, hunc vocat Capiuaccius venenum putrefactiuum) vitalem vim primò impetit, & gemina proprie-

li. definit. Gal. adſcripto.

tate dissoluit. Conueniens est, ait Auic. vt nocumentum pestis sit corruptio complexionis cordis, et vitalium spirituum. Hinc Alex. Aphrod. quærit. cur pestem magna ex parte lippitudo præcedere soleat? Quoniam, inquit, est spiritus affectio, qui commotus, vitiatusque cũ feratur ad caput, oculos perturbat, eosque priùs, quam cætera membra vitiat, vt qui tenuis, mobilisque eodem adeat oculorum. *Spiritus vocauit Hipp. enormonta. i. impetum facientia, quia vnà cum facultate sunt virium auctores. Horum parens præcipuus est sanguis, quare præsente plethora, et ineunte morbo vix credi potest, quin vires ferendæ sanguinis missioni sint. Dioriſmi, quibus vtuntur Fracastorius, et Costæus, non arrident, rem arctiùs contrahunt, quàm patiatur. Tua mihi, atque adeò Græcorum probatur sententia.*

De mittendi sanguinis loco in mensium suppressione non abeo à suscepta opinione, pluris est apud me ratio, quàm authoritas. Si altè perlegeris supremos commentarios in Hipp. libellum de Virg. morbis sententiam hauries meam.

Vesalius porrò iniquè subsannat Medicos venas manus aliquando basylicæ sufficientes, aut cephalicæ, dum viribus metuunt, quasi verò venulæ illæ à mainsculis istis non deriuentur. Hoc consilium probatur melioribus, quod ego consequor, et exequor idẽtidem Vale felix Asclepiada, cui fauentibus musis, et Apollini vacare, et litare integrum est, nos verò miserare, qui latera fessa quotidie trahimus pro Perca scorpium recipientes Milciadi, aut Aristidi non impares. Vale Tarnisij Alexicacos. Anno. M. DC. XXXV. vij. Id. Maij.

HIERONYMO CORTEO
Medico eruditissimo

IOANNES STEPHANVS EVPRAXIAM.

De veris temperamento quæstiuncula diluitur.

PRæclarè, si quid aliud Philosophus, non ex locorum interuallo, verùm ex muto, mutuoque silentio refrigescere, et periclitari amicitias statuit, quas in Ethicis externorum bonorum præcipuum vocauit, hinc Manilius egregiè.

Idcirco nihil ex se se met natura creauit
Pectore amicitiæ maius, nec rarius vnquam.

Quò collimans fortasse tu occupasti, et disertissimo sermone prærupisti. Næ præ voluptate liquescceret animus, nisi in reponenda veritate præ verecundia confusus refrigesceret, cum me videam Costæo proposi-

tam

tam quæstionem soluenti præferri. Siccine mecum agis? sed hoc tuo iure facis. Audendum hic non sine nominis periculo, vt tanto faciam satis Amico.

Illud in primis filij Rhois præfari licet. Nimirum ex propinquitate, aut longitudine solis ad nos, et eiusdem distantia media efficiuntur anni tempora quatuor, siquidem ex lõgitudine causſa inoritur humiditatis, et frigiditatis, quæ hyemalis est constitutio, ex propinquitate siccitas cum caliditate, quæ propria æstatis sunt, at ex media solis distantia temporum supputatur ratio media. Adhæc veris tres partes statuunt melioris notæ medici, principium, medium, finem, illud ad vuiditatem, hic ad thermasiam parumper deuergit, Medium medio se habet modo, ab extremis enim peræquè distat, quare vt temperatum sit, reliquũ est, quod cum ita sit per se, relatum tamen reliquis anni quadris, et vniuersim sumptum calidum, humidumque censeri potest. Quid enim vetat? singula enim et si sibi temperata sint, comparata tamen, varias subeunt denominationes, quæque calida videbantur, mox apparent frigida si cum calidiore conferantur. Idem tibi ob oculos ponas exemplar, neque hallucinari me videbis. Ver, inquit Auic. cum est secundum suam complexionem est melius tempus, & proportionale complexioni Spiritus, & sanguinis, & ipsum quidem cum æqualitate sua, quam diximus, declinat parumper ad caliditatem subtilem, cœlestem; *Quæ cum ita sint, facilè dilui poterunt tuarum rationum momenta, quæ ab Auic. et Gal. summo studio deprompsisti. Vale, meque dilige, vt facis. vij. kal. Aprilis. M. DC. XIX.*

Absolutè aut comparatè dicitur vnũ quodque temperamentu m.

lib. 1. f. 2. d. 1. cap.

ERVDITISSIMO ARCHIATRO
Io: Stephano sibi dilectissimo

HIERONYMVS CORTE S. P. D.

OPusculum quoddam veluti methodum medendi, siue artem cur. ex Hip. Gal. Auic. et alijs tùm veteribus, tùm neotericis deprõptam composui ad mei vsum, et filij mei medicinæ vacaturi, quod cum viderit excel. Gaspar Maphæus itidem medica arte non leuiter instructus, petijt vt illud ei transcribendum concederem, dedi, rogauique, vt, vbi sibi videretur, illud castigaret: iam remisit, quibusdam signatum notatiunculis, omninoque est hortatus, vt ad lucem edam; verùm, quia castiganda loca minus tetigisse mihi videtur, et cum de typis negotium sit maximi ponderis, & à meo consilio alienum, illud tibi mitto corrigendum, et ab erroribus expurgandum, et venio ad te tamquam ad alterum Appolinem consulendum; neminemque agnosco, Deum testor,

qui et eruditione, et amore hac in re magis mihi præsto esse possit, quàm te; pro certoque habeo tùm ob veterem inter nos amicitiam, tum ob tui animi candorem remota prorsus omni hyperbole, quid sentias liberè esse dicturum. Auctorum verba transcripsi tùm quia ad exprimendam eorum mentem melius dici non posse sum ratus, tum etiam vt illorum auctoritates ad verbum memoriæ mandari queant in consultationibus, disputationibusve adducendæ; paucum id laboris tùm mei causa, tum humanitate tua, tum potissimùm studij gratia, quo tàm delectaris libenter susceptum mihi suadeo. Vale Asclepiadarum decus, diuque te seruent fata ad tui ipsius, et patriæ honorem, et studentium, et languentium vtilitatem. Tarusij ibid. Ianuarij 1638.

HIERONIMO CORTEO
Medico eruditissimo

IOANNES STEPHANVS S. P. D.

TOtum opus tuum, quod tibi longo post tempore remitto, semel, atque iterum perlegi, egregium sanè, et dignum, quod foras emittatur, volitetque per ora virorum. Adeò animum meum titillauit, atque emolliuit, vt decies repetitum placeret. Nihil asperum, nihil salebrosum inueni, sed omnia perpolita, et explanata, quæque lucernam sapiunt. Equidem mirum in modum lætor, virum mihi summa necessitudine coniunctum virtute cò prouectum esse, vt reliquos longè antecellat. Valeant tenebriones, qui ex aliena detractione sibi laudes libare conantur.

In toto opere vix vnum, aut alterum locum offendas, in quem acrior fieri possit animaduersio (ni admittas gregarium Pædagogum, qui Priscianum agens voculas aliquot à Philosophis, qui rem volunt, meritò despectas, in discrimen vocet.)

Id tamen sedulò tibi cordi sit, velim, vt præfatiunculam operi præfigas (ni malis acephalon) qua beneuolum, docilem, et attentum, antequàm rem ipsam aggrediaris, lectorem reddas. Hoc verò præcipuè curandũ, vt de indicationibus quippiam generatim præmoneas. Scitum enim est, vires remedia metiri, prohibere, aut admittere, non indicare, aut coindicare. Res externas, et non naturales esse signa verorum indicantium, quæ intus ẽsse, et agere debent, quare cautè, et præfatis, vt dicitur, bonoribus, ærebus naturalibus, non naturalibus, et præter naturam vna elicienda indicatio, quæ ab vno duntaxat promitur. Satis sit digitum ad fontem intendisse, sat enim pauca sapienti.

Quod spectat ad hæmorrhoides, docet Galenus, earum non esse faciendam

eiendam consuetudinem, ni magnum aliquod commodum speretur, cum sit præter naturam euacuatio. Cautio igitur adhibenda.

De sanguinis missione in mensium suppressione, non est, quod actum agam, siquidem in libello de Virginum morbis apertè, & ad rei naturam accommodatè exposui, ni fallor. Ne pigeat oculos adijcere.

Quod spectat ad reliquas difficultates tute satis bellè fecisti, docet enim Fernelius Auic. secutus, si Adolescens, & senex pari febre, & ardore corripiantur, magis esse refrigerandum in sene, vtpote qui magis abscedit à naturali statu, & à sibi debita mediocritate; Quamquam non desint, qui aliter sentiant Gal. ipsius auctoritate muniti. Hinc Iacobus Fontanus ait, morbus calidus in tempore frigido non æquè remedia frigida postulat, atque in tempore calido. Notanda illa Hipp sententia 6. Epidemion. Summa curationis ex natura ægrotantis à prima generatione notitia pendet; naturæ nomine temperamentum audiuit. Tutiùs igitur adhærebis Galeno. libr. 7. de meth. cur. morb. c. 1

Nec minùs præfationem ad lectorem percurri, quæ sanè mihi prorsus arridet, eoque magis, quòd meum nomen humanissimè apposueris. Summam habeo gratiam & abs te hoc agnosco, qui studiosè me colis.

Carmina epistolium condiunt elegantissima, sed quia Ars Metrica quædam corripit, quæ abs te producuntur, asterisco corripienda, atque producenda notaui. Benè vale doctissime Vir, & me tuo foueas amore. Mitto ad te libellum de Hippocratica Theologia nouissimè in lucem editum, vt ad me remittas tuum, vbi lucem typis expressus viderit. Interim rogo, vt ignoscas, si te diutiùs retinuerim, multa enim intercessere impedimenta. M DC. XXXVIII.

PRÆCLARISSIMO MEDICO ATQVE PHILOSOPHO eruditissimo, Cenetæque inter optimates optimo

Ioanni Stephano Hieronymus Corte. S. P. D.

Libellũ recepi cum humanissimis tuis literis: tibi multum debere fateor; si quid & ego tui causa possim, nil mihi gratius potest contingere, quàm quod mea vtaris opera. Tibi gratulor, atque iterum gratulor de pulcherrimis à fœcundissimo tuo ingenio nuper enixis fœtibus, ijs certè auspicijs, sub eoque syderum aspectu, vt ferocis libitinæ telis, temporisque edacitate omninò contemptis, cum summo, & perenni tui nominis splendore æternam sint ductum per sæcula vitam; quinimo & mihi ipsi gratulor, qui videam meam iandiù de tui nomine conceptam ob præclaras virtutes spem minimè decipi, vt breui nostræ tempestatis Archiatrum omnes te sint confessuri: est igitur quidem vt gaudeam, meũ

à tanto viro laudari opusculum cum illa tantum sit vera laus, quæ à viro laudato proficiscitur, correxi tui monitu carmina, & quia Parnasi calles mihi sunt ardui, & ignoti, denuo illa tibi in eis versatissimo, & altero illius montis numini reuidenda mitto, simulque duo anagrãmata à quodam Reuer. Fratre ord. prædicatorum huius ciuitatis condita, quæ an operi præmittere debeam, sum anceps, tamquam nimis elata, Vale Pœoniæ Artis decus mi Ioannes, meque, vt facis dilige. iv. kal. Mart. 1638.

Impressor hic, cum de imprimendo opusculo cum eo verba facerem, sponte se exhibuit suis sumptibus illud imprimere, dummodò sit res vendibilis, ideoque petyt illud à se videndum (non enim se insientem profitetur) interim quota impensa, tu qui in huiusmodi rebus es versatus, id fieri possit, certiorem facias oro, vt, si de pretio, velit paciſci, non decipiar.

IOANNI STEPHANO
Medico ornatissimo

Ioannes Baptista Dolionius Belluni Patritius duos soluens scrupos.

CVm oretenus tuæ dubitationi super Auicenna excitatæ respondissem, atque non ineptè, vt coram alijs philosophis acclamasti, nil aliud veritati adiungere decreueram, ne absque necessitate entia multiplicare viderer, vt gloriosè ex humili tamen faciunt stemmate nati.

Cæterùm cum & tuam dubitationem, & Auicennæ sensum melius, accuratiùsque ex otio perpenderem; ac insuper Costæi Auicẽnæ acris defensoris, ciusque laudis, & veritatis tutoris animaduertissem expositionem: statim obseruaui quandoque bonos dormitare Homeros; qui potiùs ex propria sententia Auicennam tueri conentur, quàm ex eiusdem authoris in eodem capite de cura fluxus ventris absolutè expressa, & inclusa. In cuius titulo Vir doctissime obseruo te eiusdem Auicennæ opinionem transcendisse, qui non in fluxionibus dysentericis, sed in alui fluxibus absolutè proponit temulentiam, atque bibere, & rebibere. Temulentiam enim arguit expluri meri potu aluum sistere debere. Tu nihilominus es summoperè laudandus, quia doctissimi Costæi in hoc casu annotationem obseruasti adnotans. Ego itaque dum tuam hanc soluere conabar dubitationem lepidissime Stephane respondi Auicennam Ebrietatem propter plures meri cyathos laudare ad euomendum, quia ex Hippocr. vomitu sistitur Aluus propter contrarium motum; quod nõ incongruum dictum reputasti, cum maximè expertum sit à Sene vomitum restrictum soluere ventrem, & nimis fluidum sistere.

At

At hæc non fuit Auicennæ intentio, qui aliam parum infrà in textu subduxit dicẽs, (& scias quod dormire est ex rebus magis innatiuis ei, qui habet fluxum ventris) vnde Auicennas ebrietatem non dysenterijs, sed fluxionibus absolutè proponit, quia ebrietas propter multum ebibitum vinum inducit somnum, somnus autem concoquit cruditates, ex quibus fluxus ventris solet excitari sæpè sæpius. Insuper Auicen. memor erat senis Diuini Hipp. dicentis vinum meratius circa intestinum magis prodesse.

Ad oppositiones autem, quas facere scioli possent circa somnum in fluxibus, non respondeo, sed eosdem ad Costæi remitto lecturam super eodem capite Auicennæ, qui doctissimè omnes sustulit anxietates.

Verum quid tù dices mihi Hipp. authoritati addictissimo, cum idem Hipp. in alui fluxu præcipiat vini ablationem? dixit enim ad sistendam aluum, & solidam faciendam (fame macerare, et vinum auferre oportere,) verùm enimverò mentem neq; hæc tibi irritent: cum respondere possis aliud indicare velle Hipp. dum aufert vinum tanquam alimentũ, aliud autem, dum idem exhibet tanquam medicamentum.

Ad illa vero, quæ elapsis diebus contra Sanctorium scripseras tentiginis gratia, quid dicam? Nisi Sanctorium experientissimum fuisse medicum, & acutissimum philosophum? Qui de inuentione remediorum disponens abusus prospiciens medicorum medicos dixit rationales non debere, veluti Spagyricos suis contrarijs auxilijs agere in contrarium, ne plures occidant, sed in subiectum contrarij: (contraria enim à se inuicem pati impossibile est) dicebat Arist. quia sic primæ qualitates, & formæ, vt putant nonnulli, elementorum destruerentur à se inuicem. Nonne oculis mi Stephane sapientissime videmus aquam non ignem extinguere, sed ignis subiectum vincere? Non ne frigus agere videmus in calidum, & humidum, caloris vnum subiectum, alterum verò putredinis?

Non ne obseruamus vnum contrarium semper alteri obesse contrario subiecti ratione? quomodo vis Stephane *Apollinee contraria æquè distantia à se inuicem pati, si æquè fortia, aut æquè debilia existant? Nunquam fiet inter paria actio, aut passio, nisi ratione subiecti, quod quidem variabile, & inconstans ratione materiæ, quæ semper patiens vni, aut alteri contrario subiacere nata est.*

Hac de causa, (quamuis falsum confitear esse, vt aliàs per voluntatem tibi demonstraui) philosophus etiam elementarem constituit mundum æternum, propterea quia pura elementa à se inuicẽ non patiantur. Et enim si hoc fieret, iam destructus fuisset mundus à contrarijs agentibus, aut patientibus. Verum quia contraria subiecta tantum contrariorum destruunt, vt agentia in ipsa, Ideo subiectum vnius destru-

Ctum

ctum cedit in subiectum alterius. Quare composita in vniuersali conseruantur secundùm agere, secundùm verò pati solummodo transmutantur.

Cum itaque Sãctorius verè philosophus esset authoritati Aristotelis suffultus, & vniuersæ naturæ imitator præcepit medicis suis contrarijs remedijs contraria curare agentibus in subiectum contrarij. Quo facto dixit meliori ratione inuentionem remediorum, immo securiori inueniri, præcipuè contra Spagyricos, qui suis vehementissimis contrarijs in minimo concluſis subiecto non solùm in contrarij subiectum agere student, sed etiam in ipsum contrarium; quod cum efficere non possint, ipsum contrarij subiectum ex toto vincunt, & corrumpunt, ægrumque sæpe sæpius occidũt. Quare lepidissime Stephane Phœbi almaproles nõ morosè hæc legas velim, sciasque in soluendis dubitationibus physicum Asiaticum minimè ambagibus vti debere, ne obscurus veritatem potius latere cogat, quam propalet. Etenim tù scis veritatem diuerticulis non gaudere. Ideo vale in scribendo, & docendo laborioſe, meque, vt facis, ama. 1638.

AD IOANNEM STEPHANVM
Philosophum, & Medicum elegantissimum

Ioannes Baptista Patritius Dolionius Medicus Venetus.

De spectaculis assistentium inclinatione.

INter Moralia, quæ ab Epitecto Philosopho tradita leguntur, illud præcipuè mihi consideratione dignum visum fuit (velis inter spectacula, quæ fiunt, ita fieri, vt fiunt, eum tantummodo vincere, qui victor est; clamare autem, & arridere alicui, aut multum moueri abstine) Quapropter cum vt plurimum in contrarium eueniat, quæro ò Amice, cur ita fiat, vt vni magis ad Theatra accessus, quam alteri arrideam: magis clamẽ pro Nicolis, & dimouear, quam pro Castrensibus belligerantibus: & præsertim cum id sæpè parua, aut pila ventosa ludentes mihi prospicienti contigerit. Credebam ex Pelopis discipulo id rimari posse; sed ne verbum quidem, at forsan de ludo scripsit paruæ pilæ, cum ludentes nũquam obseruasset. Vtcumque res sit, à te huius particularis inclinationis causſam & rationem quæro: præsupponendum Epitectum nos admonere voluisse inclinationibus, etsi naturalibus, ratione moderari posse. Interim meam afferam in medium præmissis quibusdam sententiam. Reminiscendum primò tamen exercitium, seu laborem ad sanitatem conseruandam non minus conferre, ac cibus ex Coi oraculo: cæterùm inter exercitia, & labores, aut opera, & dies ex Hesiodo,

illa

illa magis salutifera esse existimandum puto, quæ corpus fatigant, & animum oblectant, vt ludus paruæ, seu ventosæ pilæ; quæ verò corpus fatigant, sed animus vt perhorrescat, efficiunt, minus salubria, vt gladiatorum spectacula. Tandem media illa esse inter prædicta, quæ partim delectant, & partim officiunt animæ, vt illa, quæ inter Atria ab hominibus spectantur fieri à Leonibus, ab Vrsis, & similibus: aut in venatione Apollinis, & Dianæ inuentione ad corporibus bonam valetudinem comparandam; & hinc videant magis, & audiant, & homines minus senescant. Quare vno, & eodem tempore corpus exercent homines, animus eorundem oblectatur, & ab incursu Leonum, Pantherarum, vel vrsorum perhorrescit, timetque etiamsi vincens sit.

Cum igitur exercitia, & labores magis salutiferi sint, qui & corpus exerceant, & animum oblectent; ideo dicendum erit, & illos magis animum percellere, & mentem singulorum hominum ad Theatra conuertere spectaculorum. Quæ cum ita sint per inductionem affirmandum erit, inter ludentes etiam, belligerantesque ad se particulares animorum affectiones, vt plurimum, allicere, qui salubriter exercebuntur, & laborabunt. Vnde si quis Athletæ cuipiam luctanti, aut certanti exotico inclinet, nil mirum, quia ipse facilitate exercendi, & artis perfectione continuò adstantium animos oblectare potuit. Quæ vis à Fernelianis occulta vocabitur proprietas, atque à Laureato Fracastoro sympathia, resultans tamen à particulari, & priuata ipsius indiuidui elementorum excellenti permixtione, & conditionibus supradictis concurrentibus. Verum enim vero etsi rationibus supradictis solutum videatur problema; altera tamen ex parte validior dubitatio, & instantia insurgere manifestatur. Quare spectantes ideo non omnes aduersus vnum obiectum, seu ludens, aut luctans affectum conuertunt suum? imo quispiam imperfectiori animum inclinat, & debiliori? Respondebo cum Peripatetico dicens bonum aut esse simpliciter, aut apparens, ad quæ bona duo omnia inclinant, & ideo quemcumque hominem propendere ratione boni, & animum allici, & oblectari; Hinc si acciderit aliquem imperfectiori à maiori parte iudicato inclinari, tunc propter eius debile cor eueniet, & particulariter propter imperfectam constitutionem, et corporis temperaturam, quæ sui similem adamare conatur. Quare homo aliquando magis inclinat ei, etiamsi imperfecto, quia conuenientiores propriæ naturæ motus exercet. Verum acutissimus, vt tu soles; iterum instabit: quæ conuenientia esse potest inter album, et nigrum, inter iuuenem, et senem, inter obesum, et excarnem, inter melancholicũ, et sanguineum? quibus iterum respõdeo conuenientiam, et sympathiam inter illos inueniri secundum prima naturæ exordia, aut secundum aliquam singularem conformationem alicuius particulæ exercentis præ-

sertim se se in tali ludo, quæ ab oculis obseruata curpus recreet, et animum subinde alliciat. Verùm amplius forsitan instabis; cur etiam legentes nos historias antiquas, seu Neotericas magis animum inclinamus Pompeio, quam Cæsari? istis tale dabo responsum: per species audibiles morum conditiones veluti per oculos mediantibus speciebus visibilibus imagines repræsentatas ab anima obseruari. Quare si Pompeius Cæsare iustior animum tuum virtuti inclinatum oblectare, aut magis Cæsar alicuius Tyranni affectionem sibi comparare poterit. Vnde concludendum assistentes spectaculis magis vni animum inclinare, quam alteri vel propter morum similitudinem, quam parere amicitiã clarissimum est; quare erit dicere propter corporis similem temperaturam manifestam resultantem ex qualitate elementorum; vel propter talem singularis excellentis temperamenti conuenientiam, et sympathiam, quæ proprietatem explicat occultam, secundum quam diuersa subiecta eadem pati negare Philosophus non potest; quinimo ab ijsdem perfici maximè consentaneum est. Et hanc conuenientiam, aut symboleitatem apud Mathematicos, et Astronomos à Planetis, et syderibus à primo Naturæ ortu dependere perlegi: apud Platonem secundum Socratem à Genio, seu à Dæmone, quem nihil aliud esse credo, quam Phantasiæ sympathiam, quæ eisdem speciebus afficitur, quibus et cor conuocatis spiritibus, quæ facit, vt à perfecto magis, aut imperfecto alteretur animus alicuius, et illi inclinatus sit. Hæc sunt Amice, quæ mens concipere potuit mea, et stylo explicare. Tù qui ex Cheronis Antro profectus sæpè Apollinis sacellum scandis Pythiam etiam nolente Plutarco suscita, vt clariora, et potiora tradat. Vale.

CLARISSIMO IVRIS-PRVDENTIÆ Doctori Hieronymo Marchio Serrauallensi.

Io: Stephanus eupraxiam P.

Remedium aduersùs veneficia proponitur efficax.

MOrbos, et remedia quædam trans naturam dari, tam in confesso est apud medicorum Coryphæos, quàm difficilis eorundem dignotio: Huius difficultatis caussa est similitudo, quam morborum species, quas inferunt, infligunt q, venefici sint naturalibus simillimæ similitudo verò falsitatis, et erroris origo est, propterea dicebat Hipp. solius esse Artificis similium differentias, et differentium similitudines internoscere. Ea tamen fuit hominum solertia, et perspicacitas, vt signa quædam veluti tecmiria obseruarit, quibus morbos, queis diuinum quid-

dam

dam ſubeſt, vt ait Hipp. ab illis, quos ſola producit natura diſtinguit, ac diſpeſcit.

Inter reliqua verò illud eſt potiſſimum, cum congruis adhibitis præſidijs, tantum abeſt, vt morbi vis, et ſæuities deprimi, debellarique poſſit, vt potiùs immaniter inualeſcat, et exacerbetur, id quod vno, atque altero exemplo patefecit Fernelius. Cæterùm quum nobis hunc morbum tractantibus idem vſu veniat, quid ſentiendum putes? equidem malim iudicium ſuſpendere, quàm temere de re difficili ſententiam proferre. Dicam tamen, quid mihi probetur. Mirificum hoc ſymptoma, in quo æger ſolo volutari delectatur, finitimum eſſe affectioni illi, quam choream S. Viti indigitant, referrique ad deprauatam imaginationem, cuius meminit Michael Sennertus. Chrodrō chus li. 3. cap. 13.

Placet adſcribere, quod ipſe ego elapſis annis vidi. Nubilis Puella, et venuſtula ad me vnà cum matre defertur conſilij gratia, illa Mærebat, et continenter lachrymabatur, quòd dextrum pedem indeſinenter circumagere cogeretur, quem ſi veſtigio fixum continere contenderet, ſummis cruciatibus afficeretur. Sacrificulos expertæ ſunt mulierculæ, quibus profeciſſe audio. libr. 2. de abd. rerū cauſſis. cap. 16.

Remedia veneficio affectorum partim ſunt naturalia, partim trans naturam, quorum diſertiſſimè Io: Baptiſta Chodronchus, et Hieronymus Menghius li. 3. meminere. Matthiolus pulueris herbæ Paris *drachmam vnam cum vino albo viginti totos dies mane propinabat, et veneficiorum genus omne hoc præſidio diſſolui poſſe profitebatur. Referam Authoris verba.* lib. 2. p. 3. ſect. 2. c. 4.

In ſemine herbæ Paris, quemadmodum in reliqua planta non modò vis vlla lethifera non inuenitur, verùm ſummum eſt, & præſtantiſſimum anthidotum aduersùs veneficia, vt ſcribit bonus ille doctor, qui Pandectarum appendicem perfecit, vbi atteſtatur, ſe quoſdam mente alienatos & ceritos vidiſſe per morborum prolixitatem, & ſæuitiem, alios quidem per veneficia, qui priſtinæ reſtituti ſunt ſanitati ſola vini potione per viginti dies, cui herbæ Paris pulueris drachma vna inſperſa fuerat, cuius rei certum & ipſe teſtimonium perhibere poſſum. *Hactenus Matthiolus. Quod ſi Doctorum auctoritati fides ſit adhibenda, non abhorream ab hoc vſu, dūmodo conſtet veneficij genus. Herbam mitto, vt ſit veluti paradigma. Vale. Cenetæ kal. Marc. M. DC. XXIX.* lib. 4. in lib. 4. Dioſc.

IOANNI STEPHANO
Philosopho, ac Medico doctissimo

HIPPOLYTVS PELLICIA. S. P. D.

Dubijs quibusdam propositis, quæ desiderantur, respondetur scil. de Pharmacorum attractione peculiari.

TRactatum de incolumitate diu seruanda, atque de humanæ mentis immortalitate, quem ad me misisti ne dicas abortiuum, sed planè vitalem, licet quinquemestrem, quòd ingenij tui fœcunditate enutritum, ac tanquam salubriori cæli plaga æditum immaturitatis defectum subterfugerit. Nullius igitur ope, vel adminiculis egentem, sed veluti non vulgarem, atque honorificum tuæ virtutis testem futurum manus per manus, perq; ora hominum euagari. Quod vt mihi probatissimum videtur, ita minimè eam recipiendam puto, quam de me habes sententiam, quum aliorum operum Plastem, vel potius Aristarcum effingas, (ni id animi tui candori, atque beneuolentiæ minima quæque augentis potius, quàm tuo hac in re iudicio acceptum referatur) pro quæ quidem singulari tuæ in me voluntatis significatione maiores, quas possum, habeo gratias meque par pari semper profitcor redditurum. Sed illuc diuerto, quo me iam dudum feriatum reuocas, ad Philosophicam nempe dissensionis, ac controuersiæ plenissimam speculationem, de medicamentorũ nempe purgantium ratione, quam cõtrarietate non similitudine fieri ex Barbarorum Classe Haly à te propositus inuexit, cui suffragari videtur Galenus lib. de ratione vic. acut. dicens, ideo à pharmacis educi humores, quia corp. deijciunt vires. Qua Galeni sententia crassiori, vt aiunt, minerua intellecta, id consequeretur absurdi sibi ipsi pugnantia protulisse, quippe qui lib. temper. de simp. med. et vniuersa eius doctrina planum fecerit medicamenta à calore nostro de potẽtia ad actum deduci, eorum vim latitantem excusitari, totiusque subst. similitudine humorum fieri tractionem. Vt igitur à calumnia vindicetur, illud suppositum velim tibi etiam vnde quaque notissimum: medicamenta purgantia ab Antiquioribus celebrata, atque tunc temporis ad vsum reuocata vehementissimæ actionis esse, id clarè colligitur à Gal. 2. acut. 12. qui omnium purgantium medicament. naturam humanæ naturæ contrariam, ac deleteriam facit, quid mirum igitur, si in purgationibus infirmata facultate corporis vires labefactẽtur hinc Hipp. 2. acut. 13. ab assumpto medicamento cibum consueto minorem præcipit, nam agitata, inquit Galenus, natura tolerare non valet alimoniam. At dices, contrarietate igitur non similitudine fieri expurgatio-

nem,

nem, at nego eam potissimam causam esse, & principalem, hæc nempe est attrahentis medicamenti cum trahendo humore similitudo, illa vero causæ sine qua nõ vices subit; medicamentũ quippe in purgando corpore dominari debet, & facultates obsequentes habere quibus destitutum nullam plerunque molitur euacuationem, quod fieri cum in robustis, tum inedia exhaustis corporibus obseruatur, vt propterea medicamenta tunc suo fine destituta in substantiam veneno finitimam conuertantur, hanc Galeni sententiam nunquam à me hactenus obseruatam sic censeo interpretandam. Ex his deducitur Haly sententiam, si sola contrarietate perfici expurgationẽ æstimet, esse penitus eliminandam. Neque rationum suarum vis quidquam, me iudice, cogit, siquidem minime verum est, medicamentum si suo frustretur effectu, vel in alimentum, vel in proliciendum humorem verti, id etenim eorum est, quæ vel benigna sunt, ac minimum ab alimẽtorũ natura defecerunt, vel illorum, quæ mediocria cum sint, vim corpori propè nullam inferre sunt nata ex triplici, quam notarũt veteres medicamẽtorũ natura, ad corp. se habente deducta. Dum vero subdis, si medicamẽtum parti aduersum est, ergo & humori, quod proxime partis naturam imitatur, dicimus humores partibus adhærentes, vel qui futuri iam sunt earum proxima materia, & in substantiam conuertibiles, neque etiam in superpurgationibus posse à catharticis attrahi, aut cũ his vllam contrahere similitudinem, per quam attrahantur, sed sola euacuari colliquatione, vt sæpissime docuit Galenus Probas demum neque etiam purgationes à medicamentis totius formæ similitudine fieri, quoniam inde plura consequerẽtur absurda, primum quod eidem humori duæ inessent formæ aut species, altera quidem partem, altera pharmacum respiciens, secundum, medicamenta diuersa eundem nata trahere humorem eiusdem essent speciei cum sub vnius formæ vnitate continerentur, qua cum attrahendis humoribus conueniunt. Vrgent hæc sanè at non tanti apud me sunt ponderis, vt à sententia dimoueant, etenim esse aliquid specie alteri simile contingit dupliciter, vel actu, vel proprio subiecto tanquam primo attractionis principio, quo attrahentia, et attracta conueniunt, humores enim esse actu partibus dissimiles, et medicamentis nulli dubium, cum propriam habeant formam, per quam distinguuntur, at proprio subiecto, nempe spirituali eo, per quod attrahuntur à medicamentis idem spiritale continentibus, similia, & eadem esse specie, nullum est, inconueniens. Eodem autem attractionis principio etiam in medicamentis specie diuersis existente, nulli mirum, si eosdem attrahendo humores conueniant, licet propria natura diuersa sint, medicamenta verò humores trahere, non ab his attrahi contingit, quòd illa potentiora sint, quæ vires temperamenti calor plurimum auget, quamuis illud

attra-

attractionis principiũ humanos latens sensus, ac nõ nisi experimẽto cognitum neque ad materiam, neq; ad temperamẽtum, sed ad abditiorem causam, quæ totius rei species est, cuius est soboles, referatur. Hæc habui quæ tuis doctissimis petitionibus respondeam, qua in re si quid egero tua doctrina dignum non paruam me prouinciam assecutum putabo, sin minus, Pelliciæ ingenium ætate iam collabi incipiens, & ad artis grauiora, seuerioraue properans culpaueris, interim Vale, meq; amare perge. Serr. xvij. Idus Augusti 1607.

IOANNI STEPHANO
Medico erudito

HIPPOLYTVS PELLICIA. S. P. D.

Dubia de recensione dierum criticorum in Puerpera.

CVm hodierna die inuisum puerperam nonnullis à partu diebus febre correptam ambo conuenissemus, obiter sermonem incidisse meministi, an à febre, vel potius à partus die inchoandam esse dierum criticorum enumerationem, quis recte decerneret. Tuam audiui sententiam, quod à partus die non à febre dierum numerus petendus esset à me tunc confirmatam ea ducto ratione, quod à die partus morbi causa instaret, & à natura inciperet agitari, at mox mecum ipse mente contrectans, an talem sententiam perpetuæ veritatis consectari liceret, memini varias ea de re veterum Medicorum sententias, sibique inuicem pugnantes aliquando perlegisse, mihique nondum fuisse exploratum vtra potior, et quomodo loca sibi inuicem aduersa quis conciliare potis esset, at quoniam minime suppetebant loca illa, libellum quem mihi olim tanquam labentis memoriæ subsidium asseruaram, euolui, inueni prout mente conceperam, neque mea me fefellit opinio. Et quamuis te pro singulari in veterum monumentis perlegendis studio, et diligentia versatum eã adnotasse pro certo habeam quæstionem antiquiorem, ac peruulgatam audiuisse, tuam lubens hac de re sententiam, et dubitationum solutionem exoptarem. Hipp. 3. pragm. text. 10. inquit in mulieribus iudicationes fiunt à partu quouis die pepererint; et Galenus in comm. numerationis principium esse ait die non quo febricitarint, sed quo pepererint. Oppositam tamen habemus ab Auic. sententiam fen. 2. 4. lib. et si pepererit Mulier, mox accidat febris, tunc si non computetur ex febre, et non nisi ex partu, est illud error. Amplius sibi non constare videtur Hipp. qui primo epid. in historia vxoris Philini, quæ 14. à partu die febre fuit correpta, à die febris dierum numerum accipit, exemplum

consi-

consimile habemus 3. in tertium epid. alterius mulieris, quæ apud frigidam aquam in Thaso, dubitabat, & 3. à partu die acuta febre laborabat, computationem tamen facit Hipp. à die febris, tales igitur, ac tanta inter artis nostræ proceres est controuersia, atque in eorum dictis pugnantia, vt nullo alio quàm Apolline, vel Apollinis filio enodanda videantur, tibi verò ornatissime Stephane ad ingenij exercitationem hæc sint proposita, benè vale, meque vi facis ama.

Desideratur responsio. Vide Amatum Lusitanum hic ipsa de re dissertissimè disserẽtem Cent. 1. vide Iacobum Phrygiũ comm. in Prognost. Hipp. Vide Vallesium lib. controuer. & plurimos alios quos de industria prætereo.

PATRONORVM DISERTISSIMO
Hyacintho Casono in Zumellensi Comitatu Vicario.

IOANNES S[TEPH]ANVS]

ἐυπράττειν καὶ ὑγιαίνειν.

MElancholici affectus tanta est vis; tanta pernicies, tam magna tyrannis, vt non modò robur eneruet, corpus macie conficiat, & animum miris modis ludificet, verùm etiam hominem infra propriam speciem deijciat, & omnem vitæ iocunditatem perturbet adimatque tristia enim duntaxat animo obijcit, metus, terroriſque plenissima, vt patientem prorsus vitæ tædeat. Quid enim, per Deum, aliud animo voluit Melancholicus,

Quàm lethi simulachra piacula, Dæmona, manes,
Nocturnos lemures, portentaq; Thessala, laruas?
Ille simultates, fatua & discrimina fingit,
Quæq; nec vsquam sunt, neq; possunt esse profectò.
Hic dapibus parcit, quia se subtartara missum
Esse putat, nec defunctis opus esse cibilla.
Hic sibi deesse caput credit, vel cornua longè
Erupisse foras, quare consortia vitat.
Ille sibi demptum femur, gelidosve lacertos
Cogitat esse miser, paniciſq; timoribus horret;
Suspirat, trepidatq; suæ dispendia famæ
Deplorans, & mille modis monstrosa volutat
Commenta interea vigilatis noctibus æger
Suspicioſus hebet, vitamque laboribus aptam

Bar-

Bardus agit. Quid plura? malum exitiale dolorum
Omnigenas referens species Acherontis imago.

Quisquis igitur atræ-bili opportunũ sese nouerit, manibus, pedibusq; sese subtrahere nitatur, ne sibi ipse displiceat, ne humanitatem exuat, neu Pausaniæ aut Bellerophontis instar,

Ipse suum cor edens hominum vestigia vitet.

Cæterùm cum te virum prudentia, & sapientia spectatissimum nonnihil atræ-bilis vitio obnoxium animaduerterim, non potui, quin meæ erga te obseruantiæ studio moneam, vt quamprimùm saluti tuæ consulas, namque affectus iste famæ adsimilis est.

Mobilitate viget, viresq; acquirit eundo.

Hac de caussa musis tecum ludere libitum est, harmonia enim vel pestem fugari, existimarunt antiqui, quare boni consule, & præcepta ænygmatωde brachilogia obuelata, ingenij tui acumine veluti Silenos detegas, imò adhibeas.

Hæc tibi, Patronùm lepidissime, mittit Hygea
Saturnum aduersùs tristem soteria, qui te
Sollicitat rapta de fonte cupidinis atra
Bile, quatitque animum mortis formidine cæca,
Obtenebratq; nigra caligine Palladis Arcem
Antitheus, sæuam subigens in ventre Mephitim.
Eripe te his cataphracte malis, monitusq; sequendo
Differ in extremum penitus lachrymabile fatum.
Despice multiplices epulas, dyspeptaq; cuncta,
Et quæ distendunt nocuo præcordia flatu.
Eucrata frugales onerent alimenta cibillas;
Quæque atram generant bilem, cane peius, & Angue
Heu fuge, & effœti stomachi fastidia vita.
Hinc etenim pathos omne sui primordia ducit.
At Bacchus tibi sit cordi comitatus amicis
Nymphis, e pingui surgens modicellus Agello
Ast Venus exhausto turgens ex inguine lenta
In Garamantinos Populos mittatur, & Indos.
Prompta quidem soboli confert Cytherea futuræ,
Languida sed genitos immiti funere mergit.
Interea fomes placido medicamine prorsus
Diripiatur, Aqualiculusq; & membra pientur.
Hoc tibi senna dabit, chymicoq; Extracta labore.
Ast vbi ventris onus, subduxeris ipse saburram,
Vtere te te ipso, nihil æquè animum afficit ipsum
Lætitia, aut atræ-bilis cacoethes abercet,

Hipp. lib. de Virg. morb. ait, melãcholiam, & timores præ caliginositate fieri, dum spiritus animales obtebrãtur &c.

Plin. li. 11. c. li 3. ait. Homini cibus vtilissimus simplex, acernatio saporum pestifera, & condimẽta perniciosiora &c.

Atq;

Atq; nitens Hyacinthus, concinnataque miro
Anthidotus coitu gemmarum Hyacinthina, siue
Viperea conflata simul de carne remixta,
Quam decies reduci lustrarit Cynthius Orbe.
Nec minùs ipsa tibi Citrago infusa Lyæo
Profuerit persæpe hausta, aut œnodia radix,
Cui comes Absynthi coma se sociarit olentis.
Alkermes præstabit idem Iosacchare mixtò.
Interea laxare animum, curasq; malignas
Emollire Canum, volucrumve rapacibus iris
Sit volupe, & penitus Stoïcos imitarier ipsos.
Vere nouo tibi maius opus, tibi curaq; maior
Incumbet.

Decentō Theriacā.

PRÆCLARISSIMO MEDICO, ET PHILOSOPHO
Francisco Rhodisæo

IOANNES STEPHANVS S. P. D.

IAmdiu ad te scribendi teneor desiderio, sed modestiæ frænis coercitus, ne te grauioribus studijs vacantem interpellarem, hac temperaui tenus, nunc autem res postulat, vt deposito metu tecum rationem agam, quando nescio quis Agyrta potiùs, quàm Medicus non dubitauit me insimulare, & temerè proscindere.

Vir quidam triginta natus annos biliosissima temperie, gracillimo corporis habitu præditus perenni febre detinebatur tertiana, quam etiã praua symptomata stipabant, siquidem agrypnia, & corporis iactatio infestabant, pulsus erant parui, inæquales, debiles, systole concitatior: angor, & cardiaca passio à venefica qualitate profecta continenter ægrum afflictabat, vt loco stare nesciret, de hac præcipuè querebatur æger, hanc molestiam sedulò instabat excuti. Extremis algescentibus interiora flagrantia torrebantur, id quod aridior arguebat lingua. Appetitus deiectus omnia respuebat, excretoria vis languescebat, quæ tamen Artis ope excrementa foras deijciebantur, erant biliosa, vt vniuersa magnum cholericorum prouentum ostenderent. Ante aduentum meum æger vnum, atque alterum pharmacum deuorauerat, hæmorrhoidibus admotæ fuerant hyrudines, iniecti clysteres, admoti phœnigmi, propinata cardiaca, quæ minimè profecerant. In quæ cum mentis aciem defixissem, & sedulò animaduertissem, vnum adesse potissimùm symptoma, vnde certum mortis periculum ægro impendebat, nempe cardiacam passionem, quæ cor ipsum opprimebat, spiritus, & vitale robur deijciebat, huc præcipuè collineandum esse animo duxi, vt vitalis firmitas

Quãti sit lapis istiusmodi aff. cordis faciẽdus, consule Epiphaniũ Ferdinandũ Hist. lxxix de Palp. cord.

conseruaretur, quare cum deleteria qualitas quiete circa cor, & viscera omnia peccaret reses, & pernicax, abdicatis cardiacis adstringentibus, quæ hostem. intus coercitum detinebant & regerebant, alexipharmacum proposui, quo prana illa qualitas e centro ad habitum corporis, per sudorem prolecta effunderetur. Erat autem lapis Bezaar ad grana leptem propinatus, vel potiùs propositus vna cum aqua *hordeacea, in qua contrayeruæ radix ebullierit. Præscriptum in syngrapha antipharmacum . . . . probatur, sed opportuniore tempore, et ad grana saltem sexdecim exhibitum. Siccine impudens Acesias mecum agit, tam malè de me sentit, tantùm licet, inquàm? Iusta quadam ira correptus non potui, quin præscripti quam mox rationem literis rederem. (causam enim coram agere non licuit, quia homo ille bonus mecum congredi noluit.) Cumque aliquando obuiam mihi venisset, cunctationem, et neglectum exprobraui. Ille autem, vt est audacissimus, non dubitauit respondere, non exhibuisse* tunc Bezaar, quòd cruda essent omnia, *quasi verò in lethali morbo expectanda esset digestio. Cui ego. Qui methodum in omnibus seuerè exigit, ægros de medio tollit, nobis enim curandarum feb. duplex ratio proponitur, methodica, vbi versari licet in regimine caussæ, amethodica, vbi aut infringere cogimur frigidis febris hyperbolen, et excessum, aut symptomata infrænare sæuientia, quæ rationem causæ induunt vires prosternentis, et morbum augentis, quod docet Auic. quod Paraphrastes Fernelius graphicè expressit. Sed age propositum præsidium rationis calculo subducatur.*

Fernel. li. 1. Methodi. Auic. Rhasis Gal.

Agendi opportunitas à præsentia indicantis petitur; præsto erat venenata qualitas cor, præcordiaque vellicans, quæ bezoarticum proculdubio indicabat, seu potiùs postulabat, indicatio enim ducitur ex præcognita rei natura, incognita verò sunt, quæ totius temperamenti proprietate agunt. (Est autem Albezoar, ex Auic. auxilium, quod sanitatem in spiritu seruat) quare vt venenatæ qualitatis vitio circa præcordia stabulãtis irem obuiam, proposui lapidem Bezaar vnà cum aquæ hord. et contrayeruæ, quo veneficam qualitatem prolecto sudore roborata quadantenus excretoria vis in corporis habitum effunderet. Laudatur. Sed opportuniore tempore. Sed quidnam per Deum tunc exhibitionem inhibebat tam præclari præsidij? cruditas, inquit. O mirabilis diligentia, o accuratissima curatio. Non satis fuit intra dierum decadem binum propinasse pharmacum, inculcasse clysteres, corpusculum inedijs, et sanguinis missione exinaniuisse? Adhuc formidatur cruditas? Quid? An coctionem non futuram præstolari licet? An sudores, qui inclinante paroxysmo erumpunt non sine ægri emolumento, declinare oportet, quia materia est crudior? Non puto. Non me præterit occasionem agendi esse vnum ex ijs, quæ medicinam reddunt coniecturalem,

ralem, vt ait Galenus Hinc Hipp. tempus est, in quo occasio est, occasio est, in qua tempus paucum, propterea ab eodem præceps etiam nuncupatur. Non me latet, vel Platone teste, illud duntaxat benè fieri, quod opportunè fit, Hocq; præcipuè mandat Hipp. vt medicina in tempore fiat. Præsidia inquit Galenus tempore exhibita tandem fiunt auxilia. Sed quid quæris? opportunitas est Domina rerum agendarum.

. . . . . Data tempore prosunt
Et data non apto tempore quæq; nocent

Sed in hoc casu nihil ædepol suberat, quod arceret vsum lapidis Bezaar, nisi curantis medici ignauia accessisset, quæ hanc occasionem despexit: Nihil vetabat, vires enim vtcumque constabant, corpus à quisquilijs erat satis expiatum, & iam decima morbi dies illuxerat. Hoc illi in memoriam erat ex Hippocr. reuocandum, nimirum ab omni arte alienam esse cunctationem, potissimùm ab arte medica, in qua procrastinatio est animæ periculum. Hinc Mesues proclamabat. Auxiliari ne differas, nam semel pereunti nulla postea suffragia prosunt. Verùm quid contigisse putas? Pridie, quàm moreretur ex consilio optimi Medici propinatur Lapis effœtis iam viribus, natura fatiscente: o bellum remedium, o admirabilis opportunitas. Ita ne mortuis aduersùs Galeni dogmata præsidia decernuntur in dedecus, & infamiam, o supinam vecordiam. Virtus est curans. Natura medicatrix, & medicamentorum moderatrix. Cadaueri si vniuersam pharmacorum vim infundas, nihil profeceris. Hydrotica quidem propria, quæ caloris vi sudores promouent, in morbo salubri non nisi decedente morbo, & expurgato ritè corpore propinari debent, sed impropria, ceu Lapis Bezaar, qui roborata excretoria vi per formæ similitudinẽ sudores prolicit, vtique post leuẽ purgationem in morbo lethali inclinante paroxysmo, quo tempore natura solet per sudorem alleuari, non sunt importuna. Quid verò? An nescis, necessitatem nulla lege teneri, vrgentissimisq; in primis esse incumbendum? Sed iam gradum faciamus ad dosim.

Bomus ille saltem ad grana sexdecim exigit. Ego septem proposui. Quid hoc est absurdi? Nil peræquè, inquit Galenus, Medicinam conie-cturalem reddit, ac iusta dosis remedij. Quid igitur mirum, si me fefellisset opinio. Quantitas auxilij capitur ab actione morbi, quantaque fuerit læsio, tantum reposcit auxilium, (proin Hipp. extremis morbis extrema consulit auxilia) quòd quantitas per formam terminata agẽdi virtutem metitur. Sed quoniam alexipharmaca mediam habent naturam inter venena, & alimenta, vt testatur Galenus (habent enim quidem formam similem nostræ, sed summæ energiæ, vnde corpora afficiuntur, & proin non sunt temerè vsurpanda) ante eorum vsum ad vires collimare expedit, vt quantæ fuerint vires, tantum suppetiarum

præstetur, ne auxilij copia opprimantur, vt imprudentibus vsu venit. (Sunt enim vires tyrannæ iudicationum omnium.) Nos igitur grana septem proposuimus, quia modicellum sudorem prolectum volebamus, qualem modicæ vires ferre possunt, corpus adhæc erat gracile, strigosum, peruium, vnde minimo negotio sudor excitari poterat. Non ego omnes vno, eodemque calapodio, vt paræmia fertur, calceo, sed pro circumstantijs temporis, loci, personæ, ætatis, sexus, virium, consuetudinis, temperamenti permutato. An eadem quantitas Rheubarbari danda est robusto, & debili, Puero, & adulto, mari, & fœminæ, Veneto, aut Scythæ æstate, & hyeme? Non puto: Ni velis omnia fortunæ temeritate regi. Vide igitur Medicorum optime, quàm temerè audacissimo homini de me liceat, qui petulantissimo fastu per compita se iactat, & ignauæ plebeculæ se venditat, ceu egregium Asclepiadam. Sed quid facias. Hocilli condonandum. Hipp. nostrum audi. Timiditas quidem impotentiam, audacia verò ignorantiam artis sequitur, inquit. Quam sententiam ego sic interpretor. Ignorantia ad pauca respiciens erroribus facilè implicatur, parit audaciam, quæ securitas quædam est, qua quis malum neque futurum expectat, nec præsens perhorrescit quoniam contraria non cernit. Sed cur pluribus incesso hominem, qui pudorem omnem deuorauit, qui voluptatem omni honestati antetulit? Valeat, & faxint Vlales, vt tandē vicatim excurrendo incidat in Thaletis infortunium. Vale.

Vide Bahuinum, qui lab. Bezaar vī, & vtendi modi præclarè demonstrat, nec minus me nardetur.

Doctissimo, præclarissimo Medico, & philotopho
Ioanni Stephano

FRANCISCVS RHODISEVS S. P. D.

IAm diu plebe Medica perquàm longissimè postlabita, tua te virtus (Stephane Doctissime) ad Asclepiadeos euexit. Ideo non nisi sacra teneris artis Oracula respicere; infimosque Agyrtas à tuis phantasmatibus explodere. In tua nihilominus epistola perspicio, te non vt Herculem Nemæo, sed mure ridiculo concertantem. quid? non te clarissimum, at illum quemdam impudentia ductum tecum illegitimè contendentem. Stephane ignosce ignaris, miseros commiserare Pythones: tuas Apollineas sagittas in aureos permuta medicei orbis radios; prout sanè præstas in Diui senis comment. Ipse miseri ægrotantis interitus fallaciam tui testatur contradicentis: equidem si mens ipsi bona, meminisset vtique sat esse Socratem dixisse, parce: sunt lucis imperceptibiles Talpę; et suo quisque vtitur genio: sunt tamen quidam, quibus non est genius, nisi Audacia, atque insciti a.

Aegro-

Aegrotus igitur triginta annorum, biliosæ naturæ, gracilis, assiduc flagrans igni extraneo febrili tertiano, iactabundus, inquietus, insomnis, prauo conflictatus angore, symptomate hocce vrgentiori, exterioribus frigefactis, ignitis interioribus, pulsib. inæqualibus, paruis, frequentissimis, & cæteris à te Hippocraticè relatis, post duo pharmaca, byrudines, Vesicantia, clyst. cardiacis adhuc irritè vsis à te prudentissimè lapide Bezaar proposito in Dosi granorum septem vnà cum decoctione ordei, & contraieruæ radice, cur commendatus, & in aliud tempus dilatus, videat ipse insipidus, inscius. Aeger obijt, & sua in hoc casu futilis scientia abijt, excessit, euasit. Morbus erat læthalis, acutus exactè: expectatur coctio? porrigat sua scriptula. In cardialgia prauissima si humorum expectatur coctio, mors aduentat interim. Bezaar verum, certumque cuadit auxilium à me quoque toties, vt à te occasione impendente probatum, saluberrimè. Virulenta deleteria qualitas in tenuibus acribus biliosis subiectata os vẽtriculi infestabat, incumbendum igitur erat infesto symptomati læthali: quid tutius ipso Bezaartico lapide? qui vnicum supra omnia in tali casu post purgationes, & cætera administrata præsidium.

Vnanimiter omnes Archiatri fidissimo innixi experimento statuunt hũc lapidem in malignis fibribus ad deleteriæ qualitatis sæuitiem perdomandam, & omnes cardiacas affectiones euellendas, præsentaneum, atque salutiferum medicamentum.

Tua excellentia elicita indicatione à morbi natura, ægri temperie, & viribus huius propallarat granorum septenarium: quid sapientius? nolebus cogere, sed leniter concitare naturam molli passu ad madidum sudorẽ. Addo: bezaartica antonomasia obstassent cardiacæ mirabiliter per omnes qualitates tam primas quàm secundas, & tertias; ac à tota substantia, præsertim repetito opportunè medicamento. Quid amplius? vinus viueret, hanc spiraret aurã ægrotus ille. Tu solus, Stephane doctissime potuisses eum ab Orci faucibus eruere. Obijt triumphante impudentia, ostentata audacia, Cacophonia canente; obliteratis experimentis, dissipatis Methodis, *conspurcatis* Oraculis.

Imprudens autem cadaueri fiendo, præcipitata occasione contra diuinum senem, Bezaar grana xvi. perperam, & incongruè exhibuit ad irritandum læthem, non ad morbum profligandum, expectet suas in prauis cardialgijs coctiones; & omnes vitam cum morte commutabunt, dum elenca sua opinione congelatus nunquam iste mutabitur.

Non est turpe nihil scire, asi nil discere velle.

Plura scriptis committerem (Stephanè Doctissime) at omnia tua sonat epistola; nec mihi locus, nisi ex animo subscribendi; atque omni

meo

meo conatu vera, scientifica comprobandi. Vale Doctissime, sapientissime. Venetijs ex ædibus nostris xvi. Kal. Augusti M. DC. XLI.

Adhuc grauiora secutus

Permagnum tibi (Stephane doctissime) commonstro monstrum Dices. Thebanam Sphyngem? Biformem Minotaurum? Harpyam Tiphonidem. Minimè. Num Gorgonidem anguicomam? Chimæram triformem? Minùs. Quid per sacras Musas? Bifrontem Ianum? ludicra mercatura, si nasum vnum pro duobus compensaret. Adhuc tibi hæret Aqua? Parce obscuritati limosæ, limbosæ. Num Briarreum? Centaurum Sagittarium? Mulcentem Syrenam? Aspera sunt verba, & facta. Agedum? Alcidam igniuomam? ferè, scis tamen à tua Pallade enectam. In publica, Stephane, valetudinis cõmoda peccem si din in ænigmatibus tua tempora morer? Audi igitur, & iudica, nam & in hoc iudicium, monstrum his magis extraneum, & portentosum tibi monstro: obstupesce. En Charontem sub pelle Medica ad stygiam paludem miseros ægrotos deuehentem. En monstrum portentosius monstris. En crimen, en caussam. Tu abesse stude ab hoc Paludoso lanione. Iterum Vale.

IOANNI BAPTISTÆ DOLEONIO
Medico pulcherrimo iuxta & peritissimo

Ioannes Stephanus Eupraxiam, & Macrobioten precatur.

De quodam signo mortifero.

INter lethalia signa, quæ certò mortem prænunciant, nullum hactenus obseruare licuit, quod pluris sit momenti, quodve præpolleat frequenti, & insolenti manuum admotioni ad nares sine vlla materiæ effluxione, (quod Prosper Alpinus, alioqui satis diligens, non obseruauit) Vbi namque ægri febricitantes identidem manus motitant ad nares quasi sordes exempturi, aut nares emuncturi, si nihil talium fiat, perniciosissimum est signum. Et sanè inter veteres vnus Auicennas ait. Si infirmus continuè digitos in nares immittat, ac si nares detergere sine caussa velit, hoc inter mala censetur signa. *Cur ita mi Dolioni? Non me latet palearum collectionem, manuum gesticulationem inanem, venationem muscarum, aut floccorum sollicitam emulsionem inter praua signa enumerari ab Hipp quoniam, vt ait Auic. argumento sunt multam vaporum sobolem ad cerebrum efferri, quæ imaginationem ita deprauat, vt videantur esse, quæ non sint, quare cum*

Fen. 4. trac. 1. c. 35. lib. 4.

ad

ad oculos diferantur vapidæ illæ exhalationes, & referant alienas ſpecies, certò ab ægris creduntur. Sed cum hæc ſigna communia ſint Phrenitidi incipienti, & plurimi etiam euadant, vt de ſeipſo meminit Galenus, minimè huc faciunt, quum nullus hactenus mihi viſus ſit tali ſigno ſeſe proferente, qui e viuis non deceſſerit. Aliud igitur quippiam maius latere neceſſum eſt per quod ægri omnes perduntur. Sanè vt nares ſtillare ſanguine prauum exiſtimatum fuit ab Hipp. quoniam irritos naturæ conatus ſignificat non valentis ſeſe deonerare, etiamſi à ſarcina, et à mala ſanguinis pernicie irritetur, ita prauiſſimum eſt iudicandum proritari quidem, & vrgeri excretricem, nihil verò excerni, quia ſummam expultricis facultatis imbecillitatem arguit. Qui igitur ſic afficiuntur, manus, digitoſque frequenter in nares immittunt, quoniã irritamentum perſentiſcunt quidem à mordaci, et putri ſanguine, quem natura per hæmorrhagiam excludere contendit, ſed præ debilitate nequit. Quare hoc ſymptomate apparente dicito (vt tui moris eſt vaticinari.) Præforibus Libitina manet, filum Atropos occat.

IOANNI COLLE IN PATAVINO GYMNASIO

Practicæ Medicinæ facilè primo Ioannes Stephanus eupraxiam Precatur.

MAndauit Socrates Critoni, vt Gallum olim Mercurio ſacrum, Latonæ charum Aeſculapio offerret, cuius ego exemplo motus tibi huiuſce noſtræ ætatis Aeſculapio Tetraonem monticolam meæ erga te virum omnium votis ſapientiſſimum obſeruantiæ pignus, et amoris mitto (hunc vocat Auic. Phaſianum Maſculum, quo viperino veneno infecto probari iubet Theriacæ bonitatem) quem à Dijs immortalibus immiſſum, diſpeream, niſi crediderim: Quandoquidem Puer meus oberrans longè deuolantem Alitem ſuſpiciens conſtitit, vt deſcenſum, appulſumque ſpectaret. Ecce verò, dum ſe ponè dumetum ſubtrahit, latitat que, ne præſens metum intentet, Ales cucurriens adeſt, et ad illius pedes aduolat, et veluti indigitamentis coactus conſtitit anhelans, non ſecus ac Muſtella Buffonis ante ora voracis. Auceps accurrit, Ales vltrò deditionem exhibet demiſſis alis, incuruatis cruribus. Viuus ad me defertur, auſpicatò tibi vouetur vrogallus, cui illud Scaligeri accommodari poteſt.

lib. 4. c. de Theriaca.

Cui lux ante diem, tenebræ ſunt ante tenebras,
Sic vtrumque ſimul ſedula ſegnis erit.
Quærere poſterius, natone, priuſue parente
Poſſumus hoc, quod nunc eſt, quod & ante fuit.

Fit

Fit melior, peior, generique, tuoque, suoque,
Sed peior melior postmodò vita tibi est.

Decreueram te conuenire, vt merito honore præsens colerem, atquè (malum) Patris mei inualetudo ceu Remora cursum remoratur. Dij mihi sint propitij. Interim tamen scias velim, me tibi studium, et operã omnem iampridem efficacissimè deuouisse, quæ si probabis, abs te gratiam me inijsse arbitrabor. Vale, et me tibi commendatum habeas. Id. Feb. M. DC. XXIII.

Ad præclarissimum Exarchiatrum omnigena virtute ornatissimum Valerium Martinum

IOANNES STEPHANVS μακροβιοτην.

Fieri non posse, vt mulier fœtum Felis capite præditum ediderit.

VNiuersa Naturæ opera ab agentis virtutis efficientia, et materiæ dispositæ potestate fiunt. Fœtus opus est vegetantis animæ ex idoneo semine, et sanguine menstruo. Quare si monstrosus prodeat fœtus, non in phantasiam, sed in corrupta principia reijcienda caussa est, vt docet D. Thomas. Cæterùm cum sola inter caussas capax sit contradictionis materia, par est, vt ab ea monstrorum origo petatur, id quod etiam ab Arist statuitur. Quis enim prudens dixerit, illic segitem de gener. animal. *vbertìs et fœliciùs creuisse, et luxuriasse, hic verò extabuisse propter eius, qui sementem fecit, multimodam imaginationem, non potiùs ob Agelli, terræque conditionem? In vna Arbuscula, puta malo, tam varia repullulat fructuum dissimilitudo, et deformitas, vt vnus palleat, rubeat alter, iste veneto colore suffundatur, hic rotundiore formà protuberet, ille oblonga, aut panda figura propendeat, an putas imaginationis vi hoc effectum, quæ nulla subest? Vide igitur medicorum doctissime, quàm infirma base stabiliantur, quæ de proposito monstro decernuntur. Accedat Arist authoritas asserentis, fieri non posse, vt monstrum oriatur, cuius caput sit Arietis, aut Bouis, et reliquum corpus Hominis. Atque ea est ratio, quod speciei similitudo materiam sequitur. Quare si animalia diuersæ speciei congrediantur, semper fœmina sibi specie similem et cognominem fœtum producet moribus tamen paternis præditum. Hinc constare puto prodigiosum illum fœtum aut non extitisse, aut certè humanam effigiem præstitulisse Aelurino rictui adsimilem. Non me latet, quanta sit imaginationis efficacitas, cum in spiritus, et humores imperium habeat, quos pro arbitrio ciet, et quo-*

de gener. animal. cap. 3.

quo.

quouersùm ablegat, ſed nego, tantam eſſe vim, vt Felis effigiem fœtui imprimere poſſit. Scio multa circumferri, quæ mihi anilis inſtar ſunt fabellæ, vt illud Auic. Gallinam, quæ ouis incubabat, & inſidebat viſo Miluo vſq; adeò expauiſſe, vt Pullos vniuerſos Miluino capite præditos excluſerit. Nugæ ſola phantaſia, nullaq; ratione ſuffultæ. Vale.

BERNARDO COLLE MEDICO EXIMIO

IOANNES STEPHANVS,

Soteria.

Cur Palmæ Veſpillones quidam inter humandum cadauer repentè diem obierint.

VEſpillones, qui Palmæ imprudenter tumulum altiſſimum, vt audiuimus, ingreſſi ſunt, vt cadauera diſponerent, & coaptarent priùs quàm emerſerint, miſelli e veſtigio oppetiuere mortem, quòd ſummè putris, & venenata aura vitales ſpiritus, & calorem, duo vitæ principia, repentè cor inuadens gemina proprietate corruperit. Nam ſi vitium capiunt, ni moueantur aquæ, & perniciosam nanciſcuntur qualitatem, multò magis aer alto tumulo incluſus à ventis ſilens, & teterrimis cadauerum excretionibus inquinatus potuit putreſcere, et in peſſimam, et deleteriam qualitatem deſciſcere, quæ inſpirata præſentem intulit necem: quòd ſi inhumata cadauera ita perflatum aerem afficiunt, vt peſtem aliquando ingenerent, quid putas euenturum concluſo, et ſequeſtrato aeri? In Seleucia Babiloniæ Marci Antonij milites hanc perniciem ſuo damno ſunt experti, dum Auidi Caſsij arculam recluſerunt, ex qua tam putris aura exhalauit, vt omnes, quot quot aderant, confeſtim ſuſtulerit, et regionem contagione infecerit. De Barathris Charonijs quid dicã? De ſpelunca Puteolana, in quam intruſi canes repentè moriuntur? Notæ ſunt hiſtoriæ eorum, qui ex carbonum concluſo fumo perierunt, non ex manifeſta qualitate, inquit Auic. ſed occulta, et deleteria ſpiritui infenſa. Narrat Leo Afer in Nubia reperiri venenum tam exitiale, vt iniectum carbonibus confeſtim præſentes interficiat.

Fœtor (vt hoc obiter dicam) vt eſt ſpecies ſenſilis ſine materia non poteſt vllam afferre perniciem, ſiquidem ſpecies illud duntaxat refert, vnde venit. Quod ſi aliquando vehemens ſenſibile ſenſorium deſtruit, illud coniugatæ qualitatis ratione contingit. Scire autem oportet, illud eſſe veriſſimum, quemlibet ſenſum eſſe receptiuum ſpecierum ſine materia, vt docet Ariſt. hæ autem ſpecies, vt ſcitè demõſtrat Fracaſtorius,

nullam agendi vim possident, id quod etiam præclarè Montanus comm. in lib. 1 Rhasij cap. de Epilepsia conficit.

Quare asserendum funeratores diem obijsse suam ob lethalem syncopen, quam deleteria vis putrido aeri insita ex cadauerum, putredine spiritus corrumpendo, & calorem fugando induxerunt. Quòd si quis dicat potiùs ex Apoplexia fortissima interemptos, quamuis narcotica, et cerebro infestissima ingenuit, et respirationem actutum intercepit, non habèbit me repugnantem.

Ioanni Baptistæ Doleonio spectatæ doctrinæ Medico & Bellunensi Patritio

IOANNES STEPHANVS S. P. D.

In ingratum inuehitur obtrectatorem.

QVemadmodum qui in Aromatarijs tabernis sedent, aliquid inde exportant, quod totam spirat Arabiam, ita suauis ille tuus congressus, docta illa tua suada vsque adeò aures mihi permulsit, vt ea euphonia delinitus animus ausit iam tecum obstrepere, et igniculos bonæ mentis ostentare. Pudet sanè styli, sed malo tecum doctrinæ, quàm amoris detrimentum facere. Agnosce, et, si quid hiat in oratione, aut protuberat, ignosce. De ingratitudine tecum ago, qui gratissimus es, vt te iuxtà planiùs elucescat, et in medium se proferat. Est autem ingratitudo vitium animi, quod debitum gratitudinis, et honestatis tollit, in quo, teste Tullio, nihil mali non inest. Ingratitudo, inquit D. Bernardus, est hostis gratiæ, inimica salutis, quoniam nihil ita displicet Deo, quemadmodum ingratitudo. Quare prudenter Crinitus.

Ser. 1. de 7. Mis. li. 2. Poë.

Ingratus est vitandus vt dirum icelus,
Nil cogitari pestilentius potest.
Ingratus aut malefacit, aut malè cogitat,
Sibiq; tantùm parcit, alijs detrahit,
Et odit omnes, qui bonis benefaciunt.
Ingratus est audacior, quo nequior,
Et impudens ad omnia scelera trahitur,
Audaxque cuncta semper in peius mouet.
Ingratus est seminarium scelerum omnium.
Hinc est auara mens, & perditus animus,
Hinc fastus impotens, & ambitus grauis.
Ingratus hoc vnum benefacit, cum perit,
Nam tellus ipsa fœdius nil creat.
Portentum id omnium est habendum maximum.

Is grę-

Is graphicè depingit ingratum, quem qui non vitat, se ipsum euitat. Cum Arist. Athenis profugeret, cuidam roganti, qualis esset Atheniensium Vrbs, respondit, pulcherrima, sed in ea pyrus super pyrum, et ficus super ficum consenescit notans supra benemeritos Ciues Atheniensium calumnias, et crudelitates. Nec minus Demosthenes inter fugiendum ad Palladis arcem conuertens oculos sublatis oculis dixisse fertur. O Pallas Vrbium Domina, cur tribus infaustissimis bestijs delectaris, Noctua, Dracone, Populo? Noctua cum sit Auium inauspicatissima, tamen Palladi sacra est, quemadmodum habet Draconem pro gestamine. Populus autem bellua est multorum capitum pessimam gratiam referre solita optimè de se meritis, vt Socrati, Phocioni, Scipioni, et alijs compluribus. Hæc Plutarchus. Sed cur externa quæro exempla, qui domesticis abundem? Nostin Acharistum illum Decebalo, aut Phraate ingratiorem, ille omnium tibi sit instar flagitiosorum. Ille mihi (veluti Alexius Isacio Angelo Imperatori) pro melle aconitum, pro Perca scorpium, pro auro aurichalcum rependit. Probris, maledictis, calumnijs incessit, proscindit. Sed nihil me mouet, cum ille vitio, non iudicio latret, et subblateret, cũ me absentem dente petat. Sed quid? Regium est, inquit Laertius, malè audire ab ijs, quibus benefeceris, nec deterreri à studio benè merendi de omnibus. At valeat tenebrio, seu potiùs in Cimmerias vmbras, et ea mundi latera secedat, quæ nebulæ, et malus Iuppiter vrget. Nos mentis, morisque virtute præstantes colamus, vt aliquid commodi nobis accedat. Cum ijs, inquit Seneca, versari debemus, à quibus meliores fieri possumus; morum turpitudo animum, vt contagio corpus inficit, et interficit. Pythagoras ablegandos, reijciendosque ingratos, ex Plutarchi interpretamento videtur symbolicè monuisse, vbi præcipit, ne sub idem tectum admittamus birundines, quoniam ingrati, et parum firmi hominis symbolum Auis ea credatur habere. Sed hactenus. Ita mihi incaluit pectus argumento, vt totus sim pyroticus; facilè in decliuiorem partem labimur, et materiæ sequimur deformitatem, ni rationis formula veluti repagulis appetitus coerceatur. Vale.

Ad Michaelem- Angelum Rotam Venetorum Medicorum Coryphæum.

Non me turpis amor Ditis ad Adriæ
Littus, non rapuit blanda lubentia
Non pulchri studium, nec leuis ambitus,
At desiderium tui

Illexit Michael-Angele me tibi,
Deuinxitque animum grata neceſſitas
Virtutis ſoboles, miraque comitas
Trinis iuncta ſororibus.
Illexit ſtabili baſe recondita
Virtus, quam *Boreæ ſtridor, & impotens*
Auſter non quatiat, nec violentior
Æui abſumat edacitas.
Quid vos ſacrilego dente retexere
Fœdus nitimini compoſitum malo
Afflati genio? Tabida vos priùs
Ægros conficiet lues:
Gaudebitque priùs ſtare reciprocus
Extans pro liquidis Mœnibus Adria,
Et Planis rapido murmure deſinet
Pinus ferre perarduas,
Quàm diſcors dirimat vel querimonia,
Aut innexa dolis mens petulantior,
Coniuncta innocuo pectora fœdere,
Inſonteſque cupidines.
Pallentes, auidoque igne retorridi
Ite, ite o fatui, crimina nil iuuant
Cautis inuidiæ ſparſa coloribus
Citro, vltròque meantia.
Nos cogit ſimilis ſtella, ſimillimus
Deuincit Genius Palladis ægide
Tectos, & placido Iuppiter æquior
Ambos lumine reſpicit.

IOANNI STEPHANO
Medicæ litteraturæ Protomyſtæ

MICHAEL ANGELVS ROTA S. P. D.

VTi tuus erga me non communis amor antea mihi cognitus eſt, ita meam in te ſingularem beneuolentiam nulla animi tui hæſitatione tibi perſpectam exopto, me diligi à te, me honoribus affici video inſcriptione digniſſima, diſerto, ac pereleganti carmine, quibus plùs, quàm agnoſcere debeam, mihi tribuis, et ſummum ingenium tuum, ac ſummum etiam erga me amorem oſtendis, quorum vtrumque cum mihi gra-

gratissimum esse, tum à me tibi parem gratiam referri velim existimes, persuasumque tibi, planèq; exploratum esse cupio nullum trislem susurrum te mihi diuisurum vnquàm, nec causas quemquam allaturum, vt mutua nostra consuetudo segregetur, quam studiorum similitudo coniunxit, vt mea in te obseruantia tepescat, quam tua præstans doctrina suscitauit, quam perenniter fouent frequentia tuarum ornamenta virtutum, credas itaque rogo, quæcunque à vetere consuetudine expectari officia solent, ea tibi à me, si qua tibi inseruiendi occasio, aut tui dabitur facultas ornandi, præsto semper futura; sicque habeto, qui propter egregias animi suauitates, ingenijq; tui maximes dotes vehementer te diligant, esse quamplurimus; qui mihi sint in te amando pares, esse vel paucos, vel fortasse neminem. Vale.

Ex domestico museolo, noctu, dum præ temporum inclementia ad visendos ægros importuna, temporis ad tibi scribendum opportunitatem nactus sum. vij. idus Ianuarij 1636. *Veneto more.*

Tibi semper Addictus

In Assumptione Beatæ Mariæ semper Virginis.

Aligerùm comitante globo petit alma coruscum
Virgo Polum, & fusa sydera luce micant.
Spectat ab æthereo solio Regnator olympi
Ascensum, spectat Cœlica tota cohors.
Mortales gaudete pij, gaudete frequentes,
Iuit ad orandum Virgo Beata Deum.

Ad Reuerendissimum Abbatem Persicinum. Deflet Merulam, Eiusq; vires enarrans docet, qui volucris rediuiua fieri possit.

Cum pro delitijs vir nobilis merulã haberet miro studio educatam, atq; in lucem semel, atq; iterum Chironis arte reuocatam, tandem Ælurus rabida fame, aut potiùs antipathia Auẽ vnguibus impetens lacerauit, sauciamque cecidit, quã Dominus quoniam eleganti carmine deflens prosecutus est, quàm multæ extent merularum dotes, quamque admirabiles, graphicè appingere visũ est, vt Dño obsequentes solacia afferamus. Merula igitur græcè κοττιφος dicitur.

Latini classici tantum fœminino genere efferunt. Author Philomelæ, nonnullique alij etiã masculino genere proferunt Merulum.

Merulã dici vult Varro quasi meram. i. solam volantem. Isidorus verò ethymum Varronis repetens id non videtur reprobare, sed antiquitus Merulam, Medulam dictã fuisse scribit, eo quòd moduletur. Cantu, inquit Ælianus, Merulæ valent, laudat hunc cantum Author Philomelæ.

Et merulus modulãs tam pulchris concinit odis
Nocte ruente tamen carmina nulla canit.

Vt verò diutiùs, & suauiùs cantẽt carnibus pascendæ sunt, ait Albertus, Amant sese lauare, & plumas rostro purgare, saliunt frequenter, solæ volant. Quare hominem solitarium significare volentes, merulam depingunt. Sed proximum est, vt ad carmina accedamus.

Quis non defleat Alitem miſellam,
Quam inuidit Domino rapo nefastus,
Planè viribus ingeni valentem,
Fringulicit enim canora, laxam
Aluum comprimit, & cruore multo
Manantem benè myrtheis corymbis
Ammixtis cohibet, leuans dolore.
Longè pestiferam subire cryptas
Tabem, & quidquid obest, abesse curat.
Bilem atram, & panicos fugat timores,
Indit lætitias, lubentiasq;
Quid quæris? Maculas ab ore pellit
Ipsum fimum acido allitum lyæo.
At furuæ Merulæ caput resectum
Vnà & cum pedibus lepusculinis
Innexum haud crepera fide lacertis
Audentes homines facit, gerendis
Exaptpsque negotijs, & Aulæ.
Plorent Rubecula, eleganſq; Turdus
Fidelem comitem, exitumq; tristem.
Verum Noctua rideat perosa.
Ast vobis reducem paro volucrem,
Si ex arte accipitis patrare cuncta.
Cum primùm faciem subit Leonis
Surgens Cynthia, saluiam recisam
Indes in vitreum Vrceum sigillo
Hermetis benè vasis ore clauso,
Condes stercore, & obrues equino.
Dum Phœbi soror alma menstrualem
Circum ambit, Merulus resurget omni
Perfectus numero, canorus, ater.

A Planè viribus ingeni. *Ingenium hic voco cum Hipp. & Themistio naturam, & vim quamlibet insitam, & innatam, nõ intellectus naturalem facultatem ad intelligendum, iudicandum, & commemorandum idoneam.*

B Frin-

B Fringulicit enim &c. *Ioannes Antonius Pantheus aptauit hoc verbum Merulæ cantui, apud veteres vix reperias verbum, quod hanc vocem exprimat.*

C Laxam aluum comprimit &c. *Merulam aluum constringere, Author est Celsus, quod rationi consonum est, cum calidi, sicciq; sit temperamenti.*

D Et cruore multo manantem &c. *Dysentericis mederi, testatur Plinius si vnà cum myrti baccis inassatæ vsurpentur.*

E Leuans dolore &c. *Tormina discutit, inquit Marcellus, quia calfacit ventrem, & expultricem roborat.*

F Longè pestiferam &c. *Alexander Benedictus furente peste merularum vsum commendat, & ea de causa fortassis, quia laudatissimum succum generant, & excrementis vacantem, præterea vim habent assiccandi, quod est præcipuum ad præcauendam pestem. Hinc Auic. tradens feb. pestilentium curationem, summa, inquit, curationis earum est exsiccatio &c.*

G Bilem-atram &c. *Melancholia morbo tentatis prodesse scribit Rhasius, quem locum Rhasij citans Ioannes Baptista Porta, nos id ab eius colore nigro doceri multorum aliorum animalium nigrorum exemplo, quæ pariter ad melancholiam arcendam conferunt, ostendit. Sed cum color nullam agendi vim possideat, non facilè adduci debemus, vt credamus Portæ. Id potiùs acceptum ferendum crasi, & Auis naturæ delicatulæ, quæ optimum succum procreat.*

H Ipsum fimum &c. *Merulæ fimum ex aceto mixtum testimonio Haly lentigines delet, & extirpat.*

I Et furuę Merulæ &c. *Addit hoc amuletum Aldrouandus, si leporis pedes cum Merulæ capite apportentur ad brachium sinistrum, viros reddere auiaces, & multis, grauissimisque negotijs peraptos. Qua vi hoc fiat, facilè diuinarit Albertus Magnus Author Myriadum mirabilium. Nos, cum Cenetæ ageremus, & multorum simultate premeremur inquilinorum nequitia, ne læderemur, quodam vsi sumus amuleto non innoxio, quod sanè Perdueles infestos obstupescentes, ac torpidos reddebat. Aperta pyxide veneni vis in proximum aerem circumfusa, & subinde vnà cum aere inspirata circumstantes e vestigio veluti cataleptiços efficiebat me illæso ob antidotum, benioin scil. manu detentum, & naribus admotum. Quo enim tempore Pestis Cenetæ grassabatur, nos Prouisoris officio fungebamur, absente Toparcha, & iustitiæ munera exercebamus, quæ etsi necessaria, singulis tamen non arridebant. Nos autem ad commune bonum collimantes priuata iura despectui habebamus &c.*

K Haud crepera fide &c. *Quicunque inquit Cornelius Agryppa,*

expe-

experiri vult, credat, oportet, sedulò, credulitas enim principiam est multarum rerum mirabilium, propterea ille suæ ceremonialis Magiæ fundamentum credulitatem statuit. Qui non crediderit, ait, non experietur.

L Plorent Rubecula &c. *Hic sympathiam, quæ inter Merulam, & Turdum intercedit narrare placitum est, præterea antipathiam inter eamdem, & noctuam. Communis verò odij, & amoris consensus ab æstimatrice facultate proficiscitur, quæ ex sensu captis elicit nõ capta sensu, vt dicunt Philosophi, nempe amicitiam, aut inimicitiam. Hoc aũt prouenit ex conuenientia, aut dissensu quodam arcano intercedente.*

M Ast vobis reducem paro volucrem. *Quod eadem numero Merula reuiuiscat, naturæ viribus fieri non potest, quia, vt dicitur à priuatione ad habitum non datur regressus, eaque est ratio, quia generatio est terminus præuiæ alterationis, alteratio autem intercepta non potest esse vna numero, quia ad vnitatem numeralem motus desideratur tempus non interruptum ex v. Phys. tex. vli. Vbi ergo est duplex alteratio præuia, ibi est duplex generatio, vbi duplex generatio, ibi duplex genitum, atque ex consequenti duo composita terminantia duas generationes. Si ergo agens naturale idem bis generat, cum non generet nisi per alterationem præcedentem, duas allioses efficeret, atq; adeò duas generationes, quas duæ res genitæ excipiunt, atque hoc pacto secundo loco genitum non est idem numero, quod primò &c. Quòd verò Ars possit aliquas generationes conflare naturæ diligentes scrutatores norunt. Narrat amatus Lusitanus Centuria sexta curatione liij in scholio, se vidisse Puellum chymica arte conflatum omnia membra habentem, & sese mouentem. Plurima huiusmodi narrat Iulius Camilius. Quanta verò profiteatur Theophrastus Paracelsus non est, cur recenseam. Doctissimus Medicus, & Philosophus Corridorius Mutinensis mihi summa necessitudine coniunctus portenta, & mirabilia multa huius generis quotidie prodit. Ex basylicone, seu ozimo inter duos lateres posito oriri Scorpium, nemo est, qui nesciat, plurimaque huiusce farinæ miracula Philosophi experiuntur, quare non erit mirum, si ex saluia certa lege trita sub quibusdam astrorum consensibus, & reposita in vase sub equino fimo, tandem Merula emergat. Scio, afferent Philosophi, artem substantiam non efficere, quum circa sola accidentia versetur. Nam cum ars accidens sit, habitus scil. mentis recta cum ratione effectiuus, si substantiã efficeret, effectum vtique substantia sua præstantiorem ederet, quod atopon est. Sed hoc facilè concesserim, cum sola operatur ars, at simul cum natura iuncta ad substantiæ productionem concurrit, & mirabiles gerit effectus. Quare verum est axioma, si ars sumatur præcisè. Nos verò, quia ocia desunt, colophonem nostræ narrationi imponimus.*

De

De Gemmarum viribus ad præclarum Iuuenem Hieronymum Colle.

De Smaragdo

Irradians excedit cuncta virore Smaragdus,
Herculeum pellit morbum, lentumq; veternum;
Comprimit asotos motus, cohibetque cruo rem,
Instauratque aciem, defectaque lumina terget.

De Beryllo

Ecce viret mixto variè pallore Beryllus,
Hic gemitus reprimit, confirmat robore corda,
Iurgia dissoluit, validè coniungit Amicos.

De Amethysto

Nunc coccum, violamve, rosamve Amethystus adæquat,
Flauitiem modò, nunc flammas imitatur, & igneis.
E vigiles homines reddit, lætosque coercens
Ebrietatem, quam consueuit ferre lyæus

De Magnete

Est ferrugineo Magnes, fuscoque colore
Præditus, ille trahit ferrum, vitrumque liquatum.

De Iaspide

Ecce virore nitet saturato pulcher Iaspis,
Qui vacuum curis animum, & phantasmate reddit,
Vnicam opem fœmellis parturientibus affert,
Igniferamque febrem languenti e corpore pellit,
Et visum recreans oculorum sordida tergit
Excrementa, lacertorum vetera vlcera sanans.

De Chrysolitho

Chrysolithus speciem flammarum, aurique colorem
luminibus referens miro splendore coruscat,
Nocturnosque metus prohibet, mentisque furorem.

De Hyacintho

Cœruleo fulget pulcher splendore Hyacinthus,
Dulces conciliat somnos, & toxica prodit,
Phantasiæ errores deliros corrigit, atque
Summam præstat opem fœtus edentibus ægrè.

De Sapphiro

Sapphirus meritò gemmarum gemma vocatur;
Sic adamat castos, vt vires deneget omnes

Polluto, humentemque iolet cohibere madorem,
Abscessusque, simulque tumentes soluere, nec non
Particulas phlegmone oppressas, toxica trudit,
Apposita arterijs, venisque micantibus ægri
Extemplo febrile potest extinguere cauma,
Lætitias animo, cordi, cunctisque vigorem
Conciliat membris, discordes vniter arctat

De Carbunculo

Flammiferos vibrat radios Carbunculus instar
Carbonis, flammas qui intermicat optimus atras.

De Anthracite

Anthracea affulget vena præcincta niuali,
Hæc extinctorum carbonum protinus instar
In Validum proiecta focum tabescit, & vltra
Deperit omnis honor, lymphaque affusa valescit
Rursus, & amissas acquirit frigore vires.

De Topacio

Multigenas viridis Topacius ambigit inter
Flammas, varioque nitescere gaudet honore,
Hæc mentem tumidam, & feruores comprimit æquè,
Irarumque graues motus compescit, & vltra
Tristitiam, & malè sanam mentem corrigit, atqui
Maius robur inest Luna crescente lapillo.

inter multos colores. Flāma .n. apud Platonicos pro colore accipitur.

De Turgote

Cœruleo Turgotis amat splendore videri
Et proprium est huiusce animos mulcere tumentes.

De Achate

Mole quidem exiguus, sed venas albus Achates,
In qua rerum multigenarum splendet imago
Pro vario positu. Musis, & Apolline sculptum
Schematibusque suis Rex Pyrrhus habebat Achatem.

De Onyche

Ipse ego perrubri, nigrique coloris Onychen
Vidi alba Zona cinctum, qui tristia prodit.
Mœrores etenim, rixasque propagat, & iras,
Humores agitat, Pueroscue molestiùs vrget.

De Sardio

Purpureæ similis, terrærubet obuius vltrò
Sardius, oppositamque tenet vim prorsus onychi.

De Corallio

Hæc Siculo, Rubroque Mari circa Orchadas ortum

Du-

Ducunt, Plena, rotunda, simulque æqualia præstant,
Præcelluntque alijs virtute sua, atque colore
Mutato super adposita (heu) discrimina morbi
Significant properantis, quod pars mollior ipsa
Coralij morbi afficiatur viribus vltrò.
Grandinis aduentum, tempestatesque coercent,
Fulminaque, erumnasque omnes super omnia vincunt,
Herculeumque domant morbum, fluxumque cruentum.

Ad D. Rocchum

Vlcera Rocchus ouans nobis immania monstrat,
Atque animos porrò territat ille pios.
Læto nunc fruitur cœlo lætissimus idem,
Et scabram nobis monstrat ad Astra viam.
Mortales lugete pij, sudoribus ægris
Quæruntur tandem præmia quæque suis.

Ad D. Mammertem Belluni

Martyrio celebris Mammers lætatur in alta
Rupe coli, & castas concipere aure preces.
Pergite mortales omnes, hinc manna salutis
Carpitur, atq; animis Mamma fit esca pijs

Prognosis ex Iride

Pro vario positu varias res indicat Iris;
Nam si à Meridie, pluuias, ventosque minatur,
At si surgat ab occasu, rorabit, & ægrè
Impluet. Ex ortu verò clementia Cœli
Accipitur, lætoque oppletur lumine mundus.

In duo mala circumquaque Auellanis sentibus infixis obsita cuidam dono missa ab Amasia.

Poma duo morbum manifestauere nefastum
Vnius, & diris vulnera facta modis.
Namque vt Auellanæ dumis retinentur acutis,
Ac pulchrum malùm circiter omne tegunt,
Sic ego crudelis miserè compressus amoris
Virginei dumis figor, & angor amans.
Dona fuere quidem nobis gratissima, verùm
Optassem potiùs muneris Artificem.

Ad Ioannem Baptistam Doleonium Sotera

Temporum calamitatem deplorat.

I.

Labentis anni fontica circulum
Manus reuoluit falciferi senis
Iouique lætatur reniti
Sceptrigero, Venerique blandæ.
Differre in æuum lætius expedit,
Quidquid patrandum pectore concoquis,
Mortale quando nil beatum,
Ni cadat auxilio Deorum.
Frustra repugnas dira minantibus
Fatis. Reserua te melioribus,
Atque interim Musis vacare,
Et Puero Semeles memento.
Curas edaces edomat Euhyus
Rugas retardans, nec finit obuiam
Senile frigus, tabidamque
Canitiem properare mento.
Vides ab vndis oppida dilui,
Ciuesque mutum ceu genus, humidis
Innare monstris, & rebelle
Imperium exitialis Austri.
Vides quot ensis colla det impius
Neci, quot Hospes comprimat Hospites?
Vt criminum caussas Erynnis
In thalamo serit ominosas?
Tellus ab aluo dum grauida foras
Spirat, potentes vertit in æquora
Vrbes, & insuetis (stupescit
Mens recolens) vicibus renidet.
Stirpes Agellus cultus inutiles
Profert, & humens luxuriat seges
Effœta frustra horrens aristis
Flaua Ceres colitur colonis.
Torpescit inter pauperiem, & lares
Olim laboris prouidus Artifex,
Et Nauta Mercator Negoti
Impatiens latus vsque ponit.

Europa

Europa bello fæuit, & vltimis
Gentes ab oris conuocat, Italum
Vt robur eneruet, Leoni
Intrepido & minitatur iras.
Quid ipſe ſperes rebus, & ordine
Ruentibus? Quæ te ratio erigat
Labente mundo? Num ſupremam
Stare diem Populo timendum?
Tectum profundis nubibus excipit
Deinceps olympum grata ſerenitas,
Et veris hybernos rigores
Temperies Zephyro remittit.
Pacem creabunt bella, Noualibus
Redibit vdis fertilitas prior.
Verſiſque cernet lætiora
Poſterior vicibus Iuuenta.

BERNARDO COLLE MEDICO PRAECLARISSIMO
IOANNES STEPHANVS.
Exhaſticon

Mittimus alpinis Trutilantum paſta corymbis
Corpora, compoſitis prenſaque decipulis.
Ruſticulamque humilem, ſolacia prima laboris,
Quas tibi primitias ſacro, dicoque libens.
Perſa Sinetta offert alter, ne deſpice, namque
Mens immenſa latet munere in exiguo.

Ioanni Stehano Medico Elegantiſſimo
Bernardus Colle

Accepi Turdos, melius nil iudice Vate,
Ruſticulamque bonam, pignora grata mihi.
Amplector mentemque tuam, quæ prouida vidit
Iſtis quippe meum guttur egere cibis.
Nam me febris habet duplex a bile proterua.
Ac pectus diris conficit illa modis
Interea Aucupijs, iucunda per ocia Ruris,
Et Muſis felix viue, valeque diu.
Mittimus a Venetijs Thuſca hæc monumenta Ioannis
Colle tibi, vt noctis tædia longa adimas.
Fronte hilari accipias, oro te candide lector,
Atque animum mage, quam munus Amantis ama.

Ad

Ad Pulcherrimum Asclepiadam

IOANNEM BAPTISTAM DOLEONIVM

IOANNES STEPHANVS

Graphicè describit Læbactidum oram, curque frequèns eò secedat, insinuat.

Quà Cadubreni, citimiq; versùs
Teutones septem remeant Trionem,
Martyris cessas iacet inter Alpes
Ora Quirici.

Ditat vbertas casei cibillas
Pauperum, & Pultis sudibus subactæ
Opplet angustos domuum recessus
Halitus vdus.

Pagulis denis benè septa, & auris,
Et solo mirè fruitur salubri,
Caspius verò Boreas serenum
Æthera perflat.

Nilque Pagani subeunt laboris,
Ni priùs sibi teneri, ac calentis
Frusta libarint, nimioque pastu
Turgeat aluus.

Dum Canis torret segetes, sitimque
Duplicat Plantis, medio sub æstu
Mulcet excessum placidè secundi
Aura Fauoni.

Carpinos pasti, teretesque pinus
Alteri cædunt, struit ille molem
Stipitum, & certo coquitur præustus
Caumate Carbo.

Alluunt Amnes medium tricornes,
Scilicet Plauis rapido fragore
Horridus, cui dat Cadubrena paruas
Gleba scatebras.

Hic trabes vincit, terebratve sectas
Piceas, texit ratiumve magnam
Synthesin, remis regit ille molem
Cratibus arctam.

Excipit Plauim rigidus Maethes
Zaudici Collis violens Aluminus,
Piscibus, nec non nemorum vehendis
Stirpibus aptus.

Ocium damnant Puer, & Puella,
Ille per saltus, salebrasque ducit
Omne lasciuum pecus, hæc virentes
Excolit Agros.

Tertius vafri Cimoletis oram
Lambit, & magno in vitreum susurro
Labitur Plauim pretiosa secum
Marmora voluens.

Ille Thymbrææ teneros amores
Damnat, hic laudes sequitur lycoctæ
Virginis catæ, meritos Puella
Captat honores.

Hosce Thimallus fluuios, nitensque
Trocta veloci celebris natatu,
Ac colit Mullus, Gobiusque ponè
Saxa latescens.

Aucupi verò Doleone meme
Allicit mirus modus, & dolosis
Cantibus gratus, nitidoque visci
Glutine fallax

Hic Nucum magni reditus quotannis,
Hic ficus gustu meliore mensas
Diuitum exornant, & odora fraga
Vberiora.

Siue nocturnis Auibus volandi,
Et quiescendi vice gestuosis,
Aut struas fraudes placido inuolucro
Calsis, & arcu.

Hœdus hìc nostras onerare quadras
Assolet, dum sol peragrarit vstæ
Virginis vultum, & vituli bimensis
Gratior vsus.

Meipse piscatus nitidas inescans
Molliter Troctas iuuat, ipsa Ruris
Grata libertas Dominum timente
Plebe iubentem.

Bacchus huc læto veniens Acedo
Gaudet humanas hilarare mentes,
Et soli, & Cœli bonitate fretus
Perficit hausus.

Con-

Consilium pro Viro quinquagenario

Epileptico.

Ad egregium Philosophum, & Medicum sotera Danielem Macarinum optimis moribus ornatum.

TAnta est huius morbi vis, tanta pernicies, vt iure sacer antiquitùs appellatus fuerit, siue enim morbi magnitudinem spectes, siue particulam affectam siue malignitatẽ, vndique eluescunt notæ vehemẽtissimi mali, vt propterea & sonticus, & Herculeus dictus sit, vt sc. τὸ δύσπαταμάχητόν *hoc est difficultas, & resistentia morbi significetur. Huius essentia posita est in frequenti totius corporis distentione cum principum munerum cessatione, & detentione se se neruorum principio succutiente, vt expellat noxium.*

Tam fœdi affectus causam alij reijciunt in infarctũ ventriculorum cerebri, potissimùm medij, & posterioris, suamque Gal. auctoritate sententiam confirmant aduersùs Auic. qui maluit anteriores cerebri ventriculos affici.

Ferneius Quercetanus. Sennertus. Magirus.

Alij causam regerunt in venenatam qualitatem, quam nonnulli vitriolatam, alij scbesim, & diathesim epilepticam habentem nuncupant. Quidam causantur largam spirituum effusionem in neruosum genus, vnde cerebrum spirituum opulentia destitutum muneribus suis ritè præsto esse non potest. Atque alijs alia arrisit ratio. Mihi sanè semper placuit ea opinio, quæ causam tùm cõuulsionum, tùm motuum spasmodωn posuit irritamentum partium fibrosarum expultricis, quæ animalem vim sibi in eadem sede coniugatam in consensum trahit. Necessum enim est, naturam in epileptico insultu non secus irritari, ac in sternutamento, quod propterea ab Auic. parua dicitur Epilepsia, vnde inualuit ea consuetudo, vt sternutantibus, benè precemur, ne incidant scil. in Epilepsiam, sternutamentum verò fit vapida quadam substantia membranas anterioris ventriculi vellicante, quæ subinde per nares protrusa strepitum edit. Dum igitur postremi cerebri ventriculi contrahuntur ad moliendam noxiæ materiæ propulsionem, stomachi singultientis instar, spiritus perturbantur, & confunduntur intus clausi, & animales functiones delitescunt non aliter, atque in syncope collectis ad cor spiritibus, interim prauus motus non desinit mobilibus membris sequentibus suum principium, quod se se succutit ad discutiendum noxium.

Hoc irritamentum à vapore, aut à minera prouenit: Equidem in ea sum sententia, hanc, veluti cæt. omnes epilepsias, sobolem esse vapidæ cuiusdam substantiæ, quæ ventriculorum cerebri parietibus inhærens, vellicet, & proritet vehementer ad expellendum excretricem, cui sub-

sidio

li. de sõn. & vigilia. 3. collect.

sidio it etiam animalis,& voluntarius motus. Hanc sententiam sequor eo ipso argumento ductus quo Arist.& Auerr. Cardanus,Brassauolus. nempe à subita inuasione, & cita etiam resolutione citra vllum mali vestigium. Hoc argumentum vim apodixeos habere arbitratur Capiuacceus. In hanc sententiam declinare videtur quoque Auic. qui pituitam, & humorem melancholicum eatenus comitialis morbi caussam statuit, quatenus ex his crassus vapor effertur, qui proximè epilepticos insultus committit. Quin Hipp ipse ait, comitialem morbum sic fieri.

libr. de flat.

Cum spiritus multus per corpus totum, & sanguinem currit, & miscetur,multifariam venæ sepiuntur,& obturantur, cumque spiritus multus,aeruę crassas venas. i.arterias multiq; sanguinis petiuit, illicque remansit sanguis prodire, & discurrere prohibetur, hac quidem permanat,hac verò languidè, & tardè prodit,hac celeriùs. *Elegãter Themistius,puerilis,ait,ætas morbo comitiali* opportuna est,est enim pestis ea similis somno,quòd & qui dormiunt, & ita corruunt cessante anima,& sensu arrepto visuntur. Hinc origo eius morbi per soporem fere accidit, & qui infecti eo sunt, in somno frequentiùs, quàm in vigilia collabuntur, propterea quòd cum effluentia illa, quæ in somno sursum effertur loci superioris vi cooglacians ritu æstus reciprocat, subdeque alius spiritus continuo suffitu alimenti copias ministrantis attollitur,necesse est cõcursu hoc venas inflari,dein obrui, & obturari meatus, & semitas animæ. Hæc interclusio, & instrangulatio officij spiritalis sonticus, & diuinus morbus est. Quom igitur in Puero superiora oppleta cibis, seu spiritu ex cibis expresso, collectoque habeantur, temperandum ijs vino est,quia spirituosum impendio sit,præsertim atrum. Hactenus Themistius.

lib. de somno & vigilia cap.16.

Hoc igitur ita constituto, proximum est, vt videamus,nunquid vapor iste sonticus localem habeat in cap. generationem, vt essentialem, & primogeneam affectionem pariat, aut potiùs aliunde in caput attollatur.(mitto illorum opinionem,qui cordis passionem arbitrantur,quãquam & hoc olfecisse videtur Hipp. lib. de vict. ratione in acutis, vbi ait si bilis atra in cor descendat syderationes, & comitiales fieri.) Equidem aliunde transmitti mihi persuadeo, nempe à ventriculo, & à tota epigastry regione,in qua tùm pituitosum,tùm melancholicum stabulatum recrementum, quod sarè obstructionibus veluti repagulis coercitum inferuescit, & æstuat, hincque multa ad caput anathymiasis effertur. Adesse pituitosum excrementum ventriculi imbecillitas ex tarda concoctione palam arguit, tale enim recrementum valde est familiare ventriculo,ait Auic. Hinc meritò Hipp etiam in libello ad Perdiccam prodidit, vniuersos morbos, qui capiti cõtingunt,ex stomacho proficisci.

lib.3.c.de ventre imbecillitate

ficisci. Adesse verò obstructiuncul as, et oppressiuncul as ab humore melancholico, vel ex eo satis colligi potest quòd subsit Hypochondr. renisus, quòd iecur nimio æstu retorri dum vtriusque bilis prouentum afferat, quin mœror etiam, et præter caussam timor hoc idem ostendere videntur.

Hinc rectè Hipp. dicebat facilè fieri metastasim ab epileptico ad melancholicum morbum, vicissimq; e melancholia in Epilepsiam, prout humor is aut animam, aut corpus inoccupauerit. Non est interim negandum in cap. subesse morbisissimum apparatum, cuius causa suscipit prõptissimè extrarias impressiones, ac etiam fit sui mali author, dum attrahit. Morbosus iste apparatus in eo potissimùm consistit, quòd cap. calore, et nimio madore diffluit, et Dominus idem cogitationibus, molestisque curis exercet, vnde sanguis exuritur, et in atram-bilem facessit, à qua malum suscipit incrementum. Hac de causa Cæsar Roman. Imperator, Hercules, et Petrarcha hüiusmodi morbo opportuni fuere. Huc accedit sentiendi acrimonia, qua causa præclara ingenia sæpe corripiuntur. Statuendum itaque epilepsiam fieri quidem in capite per idiopathiam ob longam patiendi consuetudinem, excitamentum verò suscipere à præcordijs, vbi munera præcipuè subsidet.

Quare eò allaborandum, vt paroxysmus quàm citissimè tollatur, & ne amplius redeat, prohibeatur. Illud licebit assequi, si vincula artubus arctissima injiciantur, si clysmi, aut glandes acriores supponantur, si asperiores frictiones supernè deorsum adhibeantur, si occiput scalpatur digitis, si cadentis labia attingantur sanguine ex Pollice pedis extracto, ex Hipp. lib. de vict. ratione, & Didimo, aut testudinis cruore nares illinantur, si in os instilletur nigrorum cerasorum extractum, aut scyllinum acetum, in quo magna anthidoti dissolutæ sint, aut anacardinæ confectionis aliquid; si sternutamentum iniecto in nares puluere ex castoreo, elleboro, & pyrethro excitetur, si oleum balsaminum naribus olfaciendum subdatur, aut e lateribus, & id genus alijs. Hoc autem assequi poterimus summotis vniuersis causis, quæ tùm excitant, tùm generant, & fouent morbum. Methodus

Proin caussæ excitantes, quæ ab Auic. petantur, remouendæ, pituita, & melancholia foras pharmaco exigenda, flatus discutiendi, ventriculi tonus erigendus calfacientibus, iecur attemperandum, expediendæ obstructiones, caput roborandum moderatè assiccantibus. c. de epil.

Morbus iste verè magnus est propria essentia, partium dignitate, symptomatumque vehementia, si paroxysmum spectemus; si Hipp edicto standum est, & quotidianæ experientiæ, verendum est maximè, ne nobilissimus Patiens explicari possit ab hoc malo, cum inueterarit, & jam intemperies, & mala diathesis habitum contraxerint. Credere ta- Prognosis

men par est, auxiliorũ vsu ita infirmari posse generantes causas, vt non nisi longo interuallo parere possint accessionem. Accedat ipsius Hipp. & Gal. authoritas dicentium, victuum, & consuetudinis, & locorum mutatione aliquando solui sonticum morbum. Syluius sanauit quadragenarium epilepticũ. Age igitur ad præsidiorum materias pedem conferamus eius exemplo moniti, atque muniti.

In Aphor. de attenuante victu.

Chtirurgica. Inter chirurgica præsidia probatur mihi veterum sententia, mittendum esse sanguinem e venis malleoli ad cautionem tanti mali, vt maior fiat reuulsio, nec minùs probatur hæmorrhoidum recluſio admotis hyrudinibus, vt aterrimus sanguis circa præcordia æstuãs foras exigatur, et viscera alleuata difflentur. Frontis venarum incisionem non laudarim, ne cap. magis, magisque infirmetur. Cauteria in dextro femore circa domesticam partem, et in sinistro brachio inusta valde probantur, quemadmodum quotidianæ frictiones. Plurimi commendant cauterium in inio, aut setaceum in ceruice, quo vel inueteratos Epilepticos restitutos deierant. Non erit omittendum Emplastrum Cratonis, quod ita concinnatur. Recipe succini albi, Thuris, Mastiches ana drach. vnã, galbani, opopanacis ana scriptulum vnum, visci querni drach. duas, ambræ gryseæ grana vi. moschi gr. iij. sem. pæoniæ drach. semis, ladani drach. i. ss. olei nucis moschatæ modicum, rosati q. s. extendatur in chorio, aspergatur puluere cubebarum, et suturæ coronali imponatur.

Pharmaceutica. Inter Pharmaceutica electarium leniens cum sp. hieræ, et modico tremore tartari probatur, aut certè mel rosaceum sol. cum elect. et manna dilutum decoctione Polypodij, betonicæ, borrag. passul. Propotismata sint syr. de Pomis simpl. Oxymeli, syr. de betonica, diluantur iusculo hyssopi, borrag. betonicæ, citraginis. Parati humores foras cathartico exigantur Agarico infuso in Aqua betonicæ cum melle ros. sol. et elect. de Dactylis.

Repetenda protherapia. Probantur syr. de Pomis, de Pæonia, de hyssopo, de Polypodio deluti, decoctione Saluiæ, Thiliæ, pæoniæ, scolopendriæ, flæchados. Parati humores educendi pillulis cocchijs, fætidis, aggregatiuis, siue elleboro, aut certè hiera Pachij. Plinius plures se elleboro sanasse profitetur, Manardus hieras magnas commẽdat. Nõ erunt omittenda subalterna, masticatoria, & errhina mediocria.

Expiato ritè corpore roborantia caput erunt vsui. Probantur conseruæ Anthos, Rosarum fl. pæoniæ cum sp. diamuschu-dulcis. Siue. Rec. C. cerui præp. scriptulum .i. margaritarum præp. coralliorum rubeorum præp. ana script. sem. sacchari in aqua lauendulæ soluti vnc. treis, ol. nucis muschatæ expressi script. sem. ol. de succino guttas. iij. m. f. conf. s. a. per orbiculos. Item Rec. conf. fl. pæoniæ vnc. ij. syr. de pæonia vnc. sem. spiritus vitrioli drach. sem. m. Huc spectat balsamum fœniculi,

rotu-

rotulæque ex ſpec. diamoſchu-dulcis cum ol. Nuciſtæ per expreſſionem ſaccharo in aqua liliorum conuallium ſoluto confectæ. Valde mihi probantur gr. iij. ambræ gryſeæ quotidie cum ouo ſorbili deuorata, aut certè conf. Anyſi cum ambra præparata.

Sed iam ad periapta gradum faciamus, in quibus vnuſquiſque ſibi Placet. Hæc opiata Syluio erat inſtar omnium, quam deſcripſit Antonius Valetius Hollerij ſcholiaſtes. Rec. conſ. bugloſſæ, borrag. Anthos ana vnc. I. ſem. conf. Alkermes drach. ij. lætificantis Gal. de Gemmis ana drach. ſem. Pulu. rad. pæoniæ, ariſtolochiæ ana ſcript. i. raſuræ eboris, cornu Cerui corall. ana ſcript. ij. cum ſyr. de hyſſopo fiat opiata. Item ad geſtandum, Rec. rad. pæoniæ, viſci querni, corall. rub. ana drach. ij. f. puluis nodulo incluſus collo geſtandus. Periapta.

Gattinaria ex Nicolao Florentino commendat hoc electariũ, cuius nos ex voto fecimus periculum. Rec. herbæ paralyſeos, pæoniæ, pyrethri, caryophyllorum ana partes æquales, fiat puluis ſubtiliſſimus, & cum melle cocto concinnetur electarium, ſumitur nucis iuglandis magnitudine.

Hollerius commemorat plurima, quæ valent à proprietate, nempe ſcyllam, enulam campanam, ſyr. de pomis, pill. de euphorbio, pæoniæ rad. & ſem. luna decreſcente collectum, viſcum quernum, coagulum leporis, cinerem cuculi, cranium humanum, oſſa humana neſcientibus data, cornu Alces, aq. gallitrici, theriacalem, palmam Chriſti, vnguem, & auriculam Aſini, veſicam Apri, talum ſuillum, cor talpæ, fl. Anagallidis purpureum, corallium rubrum, ſmaragdum, hyſſopum, inquinationem oris ex ægri ſanguine, equi ſplenem, cerebrum Cameli, & muſtellæ, lapidem pulli hirundinum, balſamum, ol. de piperibus, de cucumere aſinino naribus inditum.

Gordonius conficit magiſterium tantopere probatum Valeſco, Riolano, Epiphanio. Rec. ſtyracis calaminthæ, ambræ gryſeæ, ſem. pæoniæ ana drach. I. (nonnulli ponunt vnc. I.) Ladani, maſtiches caryophyllorum, xyloaloes ana drach. iij. m. cum aq. roſarum & fiat maſſa, quæ diuidatur in tres partes, ex vna fiant lupinares pillulæ, quarum ſingulæ in ingreſſu lecti deuorentur, ex altera fiat pomum, quod frequenter ſubolfaciat, ex tertia fiant trochiſci, qui in prunas proïciantur pro ſuffitu cuius halitum æger inſpiret.

Syluius commendabat odorem ambræ gryſeæ.

Riolano hoc elect. erat inſtar omnium. Rec. conſ. pæoniæ, Anthos ana vnc. ij. Mithridatij veteris drach. iij. vngulæ Alces cranij hum. præp. ana drach. ij. diambræ ſcript. iv. m. cum ſyr. de hyſſopo, & fiat elect.

Quercetanus habet pro Antepileptico ſpiritum vitrioli, et eiuſdem extractum.

Gregorius Horstius putat esse Vitriolum cum putri puerorum vrina solutum, cuius magisterium legere est in epist. ad Guilielmum Fabritium, qui proponit pro genuino Antepileptico Aurum solutum cum Mercurio humano (est autem menstrualis, et putris ephebi vrina)

Langio comendatur Aqua liliorum conuallium singulis hebdomadis cochlearis pondo deuorata.

Rondeletius extollit hirundinum Aquam.

Quidam Ranarum efferunt Hepata, alij oleum Heracleinum.

Plinius coruos duos mense martio sublatos ex nido combustos, et in læuissimum pollinem redactos epilepticis propinabat semel, atque iterũ singulis diebus drach. 1. pondere cum D. castorei.

Aretæus Cappadox exhibebat vulturis cerebrum, crudæ Fulicæ cor, et domesticos feles ad epilepsiam discutiendam.

Quidam credunt stercus Pauonum prodesse, eorum verò linguam miraculo præseruare, pariterque Bonosam comesam.

Coturnices ad cautionẽ valere affirmat Porta, cui assentitur Alex. Aldrouandus, eo argumento, quod Hercules eo morbo sollicitatus semper coturnicibus vteretur ad cautellam scilicet.

Nec minùs prodesse arbitrantur passeres, et hirundines, si frequèns ad mensam adhibeantur. Gal. vtitur hoc amuleto ad suscitãdos, epilepticos Rec. Coturnicum cerebrum ex vng. myrteo tritum, stanneo vase reponito, et cum quempiam morbo comitiali prolapsum videris, eo faciem illinito, admiraberis enim huiusce naturalis auxilij efficaciam, nam statim ægrotus exurget. Mihi sint instar omnium.

Lib. de facilè parabilib.

Vnio, & Hippomanes, corallia mixta resoluunt
Herculeum morbum, si ritè, & tempore dentur.

Dixtetica

His si viuendi ratio non accedat, luditur opera. Proin Aer crassior, nebulosus, pluuius, venti maximè Australes in primis declinandi, graues halitus, aut nimis affectati odores, quia ex Hipp. capitis grauitatem efficiunt, demens strepitus officit.

Cibus simplex, tantopere Hipp. et Plinio commendatus ad tuendam sanitatem, conuenit, isque mediocriter tenuis, et attenuans. Dyspepta, cacochyma, flatulẽta, vt cæpe, allium legaria, cuncta, Hœdi, Apium sunt abroganda. Vino sit interdictum, maximè nigro. Concinnetur potio ex Aqua decoctionis veri, et integri cinnamomi adiecto saccharo.

Somnus profundior, prolixiorque nocet. Pomeridianus vitari debet. Nunquam se lecto commendet, nisi transactis à cœna, quæ frugalior esse debet, duabus horis.

Mane depositis alui, et vesicæ excrementis sese strenuè exerceat. Duo sunt, ait Hipp. maximè salubria, vesci citra saturitatem, et impigrum esse ad laborem. A prandio ne cogitare quidem tutum est;

Tran

Tranquillè agat. Muſica non indelectetur, non vocali, ſed fidium.

Nares quotidie emungat: ſingulis hebdomadis eccoproticũ deuoret, vtpote pillulas maſtichinas quarum vſu, affirmat Meſuæus, ita roborari cerebrum, vt nullis percellatur affectibus.

Animi pathemata, iram, mœrorem, cachinnos quàm maximè declinet. Inter ſymbola Socratis hoc præcipuè præcipitur, vt effuſum riſum, et triſtitiam caueamus. Riſus nimius, ait Ariſt. lib. de Regim. Princ. Senectam inducit, & tollit reuerentiam. *Plato autem in Dial. de Republ. horum cauſam reddere videtur dicens.* Effuſum riſum vehemẽs ſequitur mutatio. *Induere oportet Stoicos, et apathia frui*, nam conſuetudo, *inquit Albertus Magnus* ſibi ſuccedere facit ſimiles paſſiones, ita vt triſtitia triſtitiam, timor timorem, vigor cordis audaciam, & ſic de alijs. *Sed ſi non licet apathia frui, adhibeatur metriopathia, quæ carneo cordi eſt conuenientior.*

His ræceptis ritè adhibitis ſi affulſerit Numen, quis dubitet, quin ſint profutura?

Cæterùm ſi nouero conſilium meum aut profeciſſe, aut ſaltem tibi probatum fuiſſe, nihil erit deinceps, quod me ab aliorum editione retrahat. Neque enim moror quid quiſque dicat.

Al molto Illuſtre, & Eccell. Sig. Ceſare Brunelli à Sio.

CI vien'appreſentata vna Donna ben habituata d'anni 36. la quale doppo hauer altre volte conceputo, et à tempo conuencuole partorito, finalmente ha incominciato à far parti acerbi nel terzo, et quarto meſe, per il qual accidente graue incommodo prouiene alla Dõna, et notabile pregiudicio alla deſiata ſucceſſione, per ilche vẽgono richieſti opportuni rimedij per ouuiare à tanto mallore, il quale perche può naſcere da diuerſe cagioni, quindi è, che più difficile ſi rende l'inuentione del rimedio, et dell'oſtacolo proprio non eſſendo noi eſſatamẽte informati di tutte quelle circonſtanze, che ſono neceſſarie per la vera cognitione della cauſa. Imperciòche, preſuppoſto, che queſta attione vitioſa dell'vtero ſia vn'Aborto, à noi nulladimeno non ſi fà paleſe, ſe ciò prouenga dalla Donna, dall'vtero ſteſſo, o dal Cõcetto. Di più non è ben chiaro, e deciſo, ſe quello, che eſce dall'vtero ſia creatura ben'organizata, o pure ſia vna mola, ciò è vn pezzo di carne rozza, et informe, che ſi nutre à guiſa di Pianta, et creſce, ma non ha altro moto, che quello di natura, ciò è di volgerſi nell'vtero alla parte più decliue ſecondo ſi mone la Donna. Nella grauidanza non ſi sà, ſe habbia latte, ſe ſenta dolore, et graue peſo nel ventre inferiore.

Si che nell'oſcurità di coteſta informatione non potremo per auẽtura

pro-

procedere con tale chiarezza, che scuotta ogni dubbio, et ogni difficoltà, ma bene presupponendo alcune cose con ragioneuole congettura andaremo inuestigando quella cagione, che stimiamo essere principale, onde il concetto non viene à perfetta maturità.

Habbiamo detto, che questa vitiosa attione di escludere la creatura innanzi tempo non è altro, che vn'Aborto, ciò è vn Parto immaturo fatto fuori dell'ordine di natura dalla facoltà espultrice dell'vtero offesa. Questa lesione taluolta viene cagionata dalle proprie indispositioni della Donna, che si communicano poi all'vtero, quali sono febbri, spasmi, tenesmi, smisurate euacuationi di sangue, o d'altri humori, importuni moti, et essercitij, passioni di animo etc. ma hauendo già noi detto essere la Donna ben' habituata, lasciaremo da parte questa consideratione come poco attinente al nostro caso. Dal canto della fetura può etiandio essere indotta questa lesione, mentre venghi composta da seme vitioso, et nutrita da sangue poco laudabile, la quale cagione noi non potiamo però applicare affirmatiuamente al nostro caso, per non hauere sufficiente cognitione dei soggetti patienti, et di altre necessarie conditioni. Istimo tuttauia bene porre in consideratione anco questa causa, non potendo se non collimare alli nostri scoppi, et fini. Resterà dunque, che riconosciamo questo effetto dallo stesso vtero reso debole per varie, et larghe effusioni di sangue (si come ci viene rappresẽtato) onde egli ha contratto vnà intemperie fredda, et humida, da cui poi vengono congregati molti escrementi simili, li quali rendono mucido l'vtero, et molto lubrico. Quindi disse Hippocrate, che quelle Donne, le quali hanno li corpi loro mediocremente habituati ciò è nè troppo grassi, nè troppo magri, et che senza manifesta occasione il secondo, o terzo mese si sconciano, hanno le membrane, che fermano le aperture de' vasi, dette acetabula, piene di muffa, ciò è di humore pituitoso, et viscoso, onde per il peso non possono contener il feto, ma essendo lasse, et deboli si rompono, et lasciano vscir la creatura immaturamente, ciò auuiene li primi mesi da questa cagione, perche poi nel progresso dal calore si sorbe, et smaltisce tale humidità, onde nascendo aborto in altri mesi, è credibile si faccia da altra causa, come da angustia dell'istesso vtero, laquale però in questo caso non ha luogo, hauendo la Donna altre fiate portato l'embrione sino alla debita perfettione.

Stabilita dunque così la causa del presente affetto con la remotione delle altre, che potrebbono concorrere, ci vengono dalla natura delle cose insinuati questi indicij, di purgar l'vtero da ogni sporditie, di riscaldarlo, et seccarlo, di confortarlo con appropriati rimedij douendo prima hauer essata prouideuza di tutto il corpo purgandolo da ogni superfluità collerica, et pituitosa, acciò non si faccia alcun concorso alla parte offesa.

offesa. Questa impresa non riuscirà così facile essendo il male inuecchiato, onde sarà necessaria la continuatione dei rimedij; li quali pigliaremo da tre fonti, ciò è dalla Cirurgia, dalla farmacia, & dieta. Perciò, in quanto alla operation manuale, si loda il salasso dalla vena basilica del destro braccio, per sminuire la copia del sangue in quella quantità, che parerà all'artefice presente, però se si cauerà sangue questo autunno, si dourà cauare in minor quantità, che se si cauasse la prima vera. Si loda parimente vna fontanella al braccio sinistro tra li due musculi otto ponte di dita sopra il gombito nella parte esteriore.

In quanto alle medicine si loda la prima volta il mele rosato con la manna, se brama beuanda, altrimenti la cassia con le specie di Hiera formata in bocconi, per la preparatione degli humori pituitosi, & biliosi si lodano li sciroppi di betonica, mele rosato semplice, di Acetosa, con poco ossimile, già che l'aceto è nemico dell'vtero, si ponno pigliare vna settimana con brodi alterati con betonica, cinquefoglio, Acetosa, melissa, & semi di cedro. Li humori preparati si potranno scacciare con la secõda medicina, che sarà l'infusione di Riobarbaro, di Agarico fatta nel Decotto cordiale con senna, & mirobolani citrini, aggiungendoui tre oncie di mele rosato solutiuo, & mezz' oncia di Trifera Persica. Fatta questa secunda purgatione, che hauerà purgate le superfluità del genere venoso, sarà necessario replicare alcune beuande, che seruino pure à preparar li humori in più luntane parti, però si continueranno per vn'altra settimana alcuni brodi alterati con Artemisia, matricaria, nepeta, serpillo, betonica, botride, cardo benedetto, radice di persemolo, & di Apio, lauanda, cicoracei, si raddolciranno poi li brodi aggiungẽdoui per volta tre cucchiari de scir. di speciaria, ciò è di Hissopo, calaminta, betonica, & capei-uenere. Questi sciroppi vsati doppo la purgatione generale del corpo non apportano periglio di portar escrementi all'vtero, ma solo harranno facoltà di riscaldarlo, & di preparar gli humori contenuti nella di lui capacità. Vsati con diligenza li predetti sciroppi insorge noua necessità di pigliar nouo medicamento in forma di pillole, perciò si lodano le pillole aggregatiue, masticine, & cocchie riformate con il sugo di Artemisia.

Purgato così bene il corpo, sarebbe molto vtile l'vso delle acque thermali ma perche non si sà bene se si ritrouino nei paesi della patiente, mi riserbo à miglior cognitione. In tanto si propone vn Decotto fatto con Cinna, Sandali, Lentisco, & Sassafras Questo douraßi pigliar per quaranta giorni, pigliando prima vn boccone di vero terebinto accompagnato con le specie di gallia Moscata passati li primi giorni del decotto. Si propon. tanti giorni di decotto, perche la resistenza del male non si può vincer prima. Sarà però necessario, prima che si venga al

Decotto

Decotto di lauar l'vtero con vna inicttione vterina fatta con semole magre, tormentilla, bistorta, Agrimonia, foglie di oliuo, Artemisia dissoluendo quattro oncie di mele rosato sol. & due dramme di specie di hiera semplice. Doppo il quale nel tempo, che beuerà il decotto potrà vsar la mattina innanzi disinare qualche suffomigio fatto con aromati, come sarebbe gallia moschata, noce miristica, garoffani, cinnamomo, storace, belzoino. Queste cose polueriz ate, & accompagnate con poluere di carbone di nocciolaro, & riceuute in certa portione di ladano disfatto in aqua di lauanda, o di nardo si formano come trocisci per porli sopra le bragi, & questo fumo si riceue stando ui sopra con veste di lungo strassino. Doppo hauerà compito il D. non deuerà perciò desister da ogni medicamento, ma dourà però spesso vsare il D. di Tormentilla nel brodo, perche questa tiene gran propriet à di corroborar l'vtero, & di mantener il feto, dourà vsar qualche elettouaro, come sarebbe confett. di Giacinto con zuccaro ros. ouer diamarg. freddo, ouero pigli onc ij. di conserua di rose secche, & altrettanto di simsito, drā. iij. di polue di tormentilla, osso di corno di ceruo, coralli scr. ij. si formi elet. con syr. de codogni. V si le manus Christi perlate; ouer con oui sorbili pigi il poluere di Karabe, & mastici, quanto starebbe sù la punta d'vn coltello. V si etiandio quelle cose che giouano à proprietate. Però lodo il poluere dell'vtero di lepre, d'auoglio, di legno di Aloè egualmente misto con ouo sorbile. Al collo si leghi vn'ongia di orso, la pietra lazuli, la pietra ritrouata nel vtero della cerua, si formi suffito con li peli di cerua. Si tenga ligata la pietra aetite al sinistro braccio, ouero vn pezzo di calamita. Et nel viuere tenga questa norma di non vscir di casa senza sostentar il ventre con fascie, quando è grauida.

Tenet optima finis.

Uu689 5